

Pilonul I. Tranziția verde

Componenta C5 - Valul Renovării

Domeniu de politică: Tranziția verde

Obiectiv general: Tranziția către un fond construit rezilient și verde

Prin intermediul componentei C5 - *Valul Renovării* se va urmări îmbunătățirea fondului construit printr-o abordare integrată a eficienței energetice, a consolidării seismice, a reducerii riscului la incendiu și a tranziției către clădiri verzi și inteligente, conferind respectul cuvenit pentru estetică și calitatea arhitecturală a acestuia, dezvoltarea unor mecanisme adecvate de monitorizare a performanțelor fondului construit și asigurarea capacității tehnice pentru implementarea investițiilor.

Obiective specifice :

1. Asigurarea rezilienței și sustenabilității fondului construit prin abordarea integrată a eficienței energetice, a consolidării seismice, a reducerii riscului la incendiu, ameliorarea calității aerului interior și tranziția spre clădiri inteligente.
2. Asigurarea cadrului strategic și de reglementare tehnică, actualizat pentru proiectarea și realizarea de construcții verzi și reziliente.
3. Monitorizarea performanțelor fondului construit și fundamentarea politicilor pe evidențe prin realizarea registrului digital al clădirilor și implementarea treptată a pașaportului energetic al clădirilor.
4. Asigurarea forței de muncă specializată pentru clădiri verzi și inteligente.
5. Introducerea practicilor de economie circulară în construcții.

Reforme:

R1. – Realizarea unui cadru normativ simplificat și actualizat care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente

R2. - Cadrul strategic, normativ și procedural care să sprijine reziliența seismică a fondului construit

Investiții:

I1. - Instituirea unui fond pentru "Valul Renovării" care să finanțeze lucrări de îmbunătățire a eficienței energetice a fondului construit existent, printr-un program de investiții structurat în două axe, una dedicată clădirilor private și alta clădirilor publice, astfel:

I1.a - Axa 1 - Schema de granturi pentru eficiența energetică și reziliență în clădiri rezidențiale multifamiliale;

I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

I2. – Realizarea Registrului național al clădirilor, sistem informatic georeferențiat (logbook conform strategiei Renovation wave) și implementarea treptată a pașaportului energetic al clădirilor

I3. - Consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor din domeniul construcțiilor prin dezvoltarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor

I4. - Economie circulară și creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice

I4.a Susținerea eficienței energetice prin dezvoltarea și testarea de materiale noi și soluții tehnologice a clădirilor istorice

I4.b Dezvoltarea aptitudinilor profesionale în vederea intervenției pe clădiri istorice

I4.c Susținerea economiei circulare prin crearea unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale

I4.d Susținerea economiei circulare prin asigurarea întreținerii regulate a clădirilor istorice

Buget: 2.200 mil. euro, din care solicitat în cadrul PNRR: 2.200 mil. euro. Valorile din prezenta componentă nu includ TVA.

1. Provocări și obiective

Schimbările climatice și degradarea mediului reprezintă una dintre direcțiile principale de acțiune la nivel european, iar Pactul Verde European (European Green Deal) reprezintă foaia de parcurs a UE pentru a ajunge la o economie durabilă. Statele membre trebuie să își concentreze eforturile comune pentru a contribui la obiectivul de zero emisii de gaze cu efect de seră până în 2050. În acest sens, unul dintre domeniile ce necesită acțiuni imediate, este renovarea și consolidarea fondului construit european, din perspectiva atingerii obiectivelor de climă și energie, conform strategiei UE „*Renovation wave*”, clădirile fiind responsabile pentru aproximativ 40% din consumul total de energie al UE și pentru 36% din emisiile de gaze cu efect de seră.¹

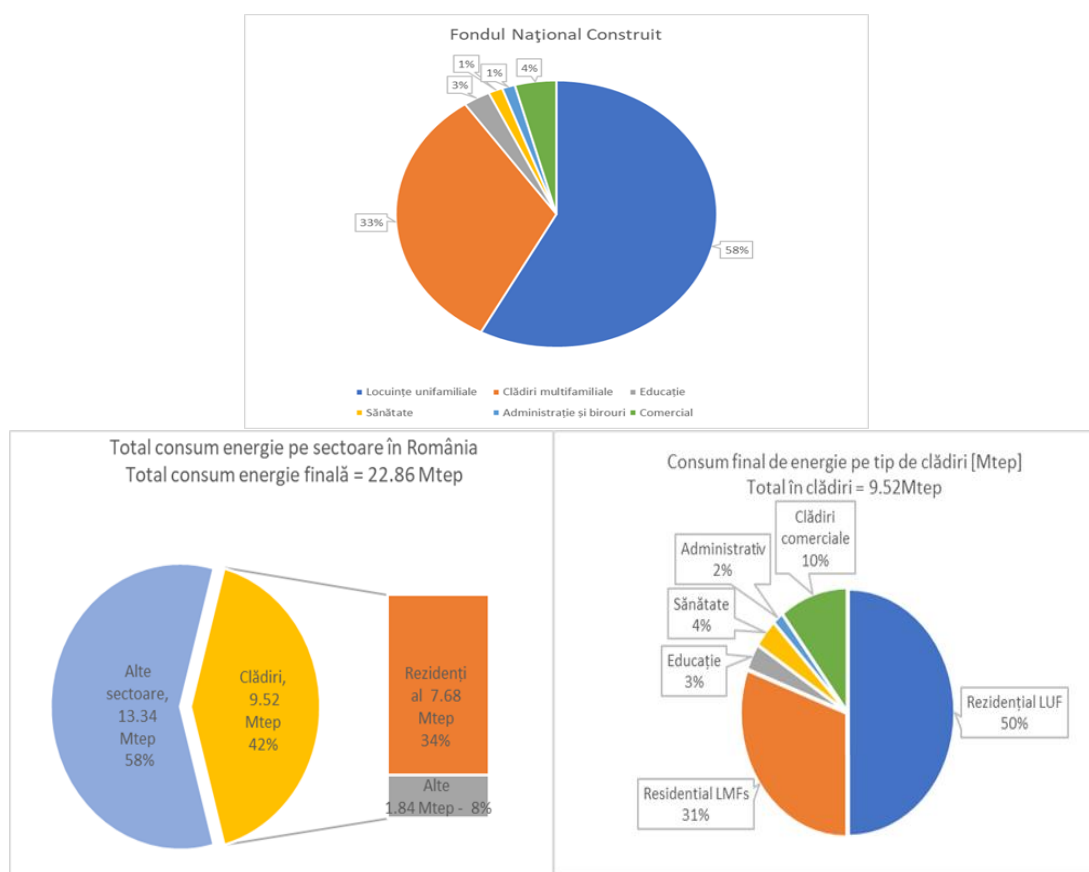
Dacă la nivel european segmentul clădirilor și al serviciilor reprezintă 40% din consumul total de energie din UE, în România procentul se ridică la 45% în sectorul gospodăriilor și în sectorul terțiar (birouri, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale)². Astfel, există aproximativ 5,6 milioane de clădiri, ceea ce reprezintă 644 milioane mp de suprafață utilă încălzită. Clădirile rezidențiale constituie 90% din întregul fond de clădiri, însumând 582 milioane mp, iar clădirile nerezidențiale constituie restul (aproximativ 62 milioane mp, sau 10%). Dintre clădirile rezidențiale, locuințele unifamiliale reprezintă cea mai mare pondere, deținând aproximativ 58% din total, urmată de clădirile multifamiliale, cu aproximativ 33%.³ În ceea ce privește clădirile publice acestea au un procent de 5% din totalul fondul național construit, înglobând inclusiv clădirile destinate serviciilor publice de sănătate, justiție, siguranță națională etc.

¹ COM(2020) 662 final, Renovation Wave for Europe - greening our buildings, creating jobs, improving lives, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/eu_renovation_wave_strategy.pdf

² SWD(2020) 522 final, Raportul de țară din 2020 privind România, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_ro.pdf

³ HG nr. 1.034/2020 pentru aprobarea Strategiei naționale de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, și transformarea sa treptată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050, publicată în MO nr. 1247/2020.

Fondul de clădiri - ponderea clădirilor pe categorii și consumul de energie asociat (analiza Băncii Mondiale realizată pentru MDLPA, 2019)

Pentru a îndeplini obiectivele de eficiență energetică stabilite în documentele strategice europene și naționale, un segment considerabil al fondului de clădiri existent la nivel național va trebui renovat, iar intervențiile vor avea în vedere principiile aplicabile European Renovation Wave, principii incluse în Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung, aprobată prin HG nr. 1.034/2020. În conformitate cu prevederile Directivei (UE) 2018/844 statele membre trebuie să încurajeze sistemele alternative de înaltă eficiență, dacă acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic, funcțional și economic și să abordeze aspectele legate de condițiile care caracterizează un climat interior sănătos, de protecția împotriva incendiilor și riscurile legate de activitatea seismică intensă.

În cadrul Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNISEC), **România țintește la un consum primar de energie de 32,3 Mtep în 2030, respectiv un consum final de energie de 25,7 Mtep**, printr-un scenariu în care se are în vedere reabilitarea unei porțiuni mai mari de clădiri cu performanța dintre cele mai scăzute, pentru a atinge o eficiență energetică mai mare până în anul 2030⁴. Astfel, în conformitate cu Strategia de Renovare pe termen Lung, Guvernul României are în vedere sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, inclusiv dezvoltarea de politici, măsuri și acțiuni de stimulare a renovării aprofundate rentabile și politici și acțiuni care vizează segmentele cele mai puțin performante ale parcului național de clădiri, în conformitate cu articolul 2a din Directiva 2010/31/UE, cu modificările din Directiva (UE) 2018/844.

⁴ Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030, aprilie 2020, https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf#page=55&zoom=100,90,237

Cele de mai sus sunt susținute în Raportul de țară pentru anul 2019 aferent Semestrului European, în cadrul căruia se menționează că sunt necesare măsuri suplimentare pentru a aborda performanța energetică scăzută a clădirilor, pentru a stimula renovarea clădirilor vechi în vederea asigurării eficienței energetice și pentru a promova energia din surse regenerabile la scară mică⁵. În plus, o recomandare specifică de țară aferentă anului 2019 menționează că politica economică în materie de investiții trebuie să se axeze printre altele (...) pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon, eficiență energetică, (...) și pe inovare, ținând seama de disparitățile regionale.

De altfel, și Recomandările specifice de țară pentru anul 2020 din cadrul Semestrului European au în vedere faptul că investițiile în eficiența energetică se mențin la un nivel scăzut, în pofida unor stimulente bune, fiind necesară atragerea de finanțări suplimentare pentru a stimula astfel de investiții. Se consideră că, deși s-au alocat sume semnificative din fondurile structurale și de investiții europene pentru eficiența energetică a clădirilor, inclusiv din programe naționale, ritmul de renovare este redus, ceea ce indică necesitatea unei îmbunătățiri în acest domeniu.

În ultimii ani, România a realizat progrese pentru reabilitarea energetică a locuințelor, însă consumul final de energie a scăzut foarte puțin, cu 8,4%, de la 8,10 Mtep la 7,42 Mtep, în timp ce necesitățile și posibilitatea de economisire sunt foarte mari. În domeniul serviciilor din sectorul public și sectorul comercial, consumul final de energie a scăzut cu doar 3,7%, de la 1,88 Mtep la 1,81 Mtep⁶.

În acest context, se impune o nouă abordare a renovării fondului construit existent la nivel național, atât în ceea ce privește ritmul intervențiilor, cât și în ceea ce privește calitatea și complexitatea acestora.

Conform Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung, dacă se menține ritmul actual de renovare de aproximativ 0,5% din totalul fondului de clădiri, prin programele susținute din fonduri de la bugetul de stat și bugetele locale, fonduri UE și instituții financiare internaționale (IFI), aproximativ 77% din suprafața totală a fondului de clădiri va trebui renovată din 2021 până în 2050. În acest sens, este important să se accelereze ritmul de renovare a clădirilor.

Pentru accelerarea investițiilor este necesară o simplificare a legislației în domeniu, precum și o actualizare a normativelor relevante din perspectiva unor intervenții integrate asupra fondului construit existent.

Datele statistice arată că sectorul construcțiilor este responsabil de 45% din consumul final de energie, sectorul rezidențial având o pondere mai ridicată a consumului (circa 81%), în timp ce toate celelalte clădiri la un loc (birouri, școli, spitale, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă restul de 19% din consumul total de energie finală. Cea mai mare pondere (aproximativ 91%) din clădirile care necesită renovare se află în sectorul rezidențial.

Pe lângă problemele privind performanța energetică, România prezintă o serie de particularități specifice atât zonei geografice în care se află, din punct de vedere al seismicității, cât și contextului istoric, fiind o țară cu un fond construit dezvoltat masiv în perioada comunistă. Un aspect semnificativ în implementarea politicilor de renovare energetică este faptul că, urmare privatizării pe scară largă după căderea regimului comunist, în România marea majoritate a

⁵ SWD(2019) 1022 final, Raportul de țară din 2019 privind România, inclusiv un bilanț aprofundat referitor la prevenirea și corectarea dezechilibrelor economice, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf

⁶ HG nr. 1.034/2020 pentru aprobarea Strategiei naționale de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, și transformarea sa treptată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050, publicată în MO nr. 1247/2020.

populației locuiește în locuințe proprietate personală (94,7%), rata fiind una dintre cele mai ridicate din Europa.

România deține un fond construit îmbătrânit, care necesită lucrări de renovare energetică și consolidare seismică, cu accent pe intervenții care să asigure atât creșterea performanței energetice, cât și stabilitatea structurală și funcțională, din perspectiva unei abordări integrate care să asigure tranziția către un parc imobiliar verde și rezilient, ce conservă valorile culturale și care să conducă la obiectivele de reducere a consumului de energie.

De asemenea, trebuie avut în vedere că, pentru a fi abordate problemele de renovare energetică, un procent semnificativ de clădiri necesită ample lucrări de consolidare seismică, care să fie făcute anterior acestor tipuri de lucrări. Acest lucru poate fi văzut și ca o oportunitate de realizare a unor lucrări de renovare aprofundată din prisma eficienței energetice, având în vedere complexitatea intervențiilor asupra clădirilor. De altfel, proiectul de Strategie Națională de Reducere a Riscului Seismic, dezvoltată de ministerul de resort (Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației - MDLPA) în baza unui acord de servicii cu Banca Mondială, propune, ca formă de implementare, coroborarea intervențiilor cu obiectivele Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung privind eficiența energetică.

Clădirile publice, infrastructura critică și clădirile rezidențiale sunt expuse riscului de avariere/degradare gravă sau prăbușire din cauza cutremurelor, inundațiilor și alunecărilor de teren. În contextul în care un număr mare de clădiri publice și private necesită lucrări de creștere a performanței energetice, atât la nivelul anvelopei, cât și la nivelul sistemelor tehnice, precum și din punct de vedere al echipării pentru electromobilitate, trebuie făcute complementar lucrări de consolidare seismică, de conformare la cerințele de siguranță în exploatare și siguranță la incendiu sau chiar măsuri de demolare parțială sau totală și reconstruire. De asemenea, deoarece se discută de un fond construit existent care include și un fond cu valoare istorică, este necesar ca lucrările să fie realizate cu respectarea principiilor de conservare-restaurare, astfel încât tranziția să asigure salvagardarea valorilor culturale.

În ceea ce privește clădirile din sistemul de sănătate, educațional, de justiție și al administrației publice, acestea necesită de urgență intervenții integrate care să ia în considerare toate cerințele de calitate în construcții, pentru care este necesară o finanțare adecvată, având în vedere că instrumentele de finanțare existente până în prezent, centrate pe îmbunătățirea performanței energetice, au permis ca doar un procent mic din devizul general să fie alocat lucrărilor de consolidare seismică pentru asigurarea cerințelor de rezistență mecanică și stabilitate și a celor de conformare privind siguranța în exploatare și securitate la incendiu.

Îmbunătățirea siguranței și funcționalității fondului construit format din clădirile publice (din domeniile administrației publice, justiției, apărării, ordinii publice și securității naționale, sănătății, educației și culturii) și tranziția acestuia către un fond de clădiri verzi și inteligente, reprezintă un factor cheie în reformele propuse, așa cum prevede și directiva EPBD, clădirile publice având un rol demonstrativ.

Reformele în domeniul administrației publice, sănătății, educației, protecției sociale, justiției, trebuie susținute de acțiuni de îmbunătățire a fondului construit, așa încât clădirile existente să poată să răspundă la noile standarde de funcționalitate, siguranță și reziliență. De asemenea, se au în vedere abordările de renovare bazate pe tehnologie digitală, care oferă informații foarte precise cu privire la eficiența energetică efectivă furnizată și la economiile de energie.

O parte importantă a fondului construit existent este compus din clădiri cu valoare culturală, clasate ca monumente istorice, susceptibile de a fi clasate ca monumente istorice sau care formează zone construite protejate.

La nivelul anului 2015, moment la care a fost realizată ultima actualizare și republicare a listei monumentelor istorice, existau 30.136 monumente clasate, dintre care 59,34% monumente arhitecturale, 32,14% arheologice, 6,24% monumente memoriale/funerare, iar 2,28% monumente de for public (statui etc.).

Mai puțin de un sfert (22,81%) sunt de importanță națională, iar 77,19% sunt de interes local. Doar 16% din totalul monumentelor se află în condiție medie, bună sau foarte bună, în timp ce 38% se află în stare proastă, 3% s-au prăbușit (sau sunt aproape de colaps), iar cel mai mare procent rămâne în continuare neinventariat, din punctul de vedere al stării de conservare (43%). Degradarea la scară largă a monumentelor este rezultatul resurselor financiare publice și private insuficiente, investițiile propuse pentru acest domeniu putând contracara într-o măsură riscul pierderii iremediabile a unor valori capabile să genereze creștere economică. Actualizarea bazei de date naționale - un nou sistem informatic al patrimoniului cultural imobil – este în curs, în cadrul unui proiect derulat de Ministerul Culturii, cu colaborarea Institutului Național al Patrimoniului, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA), și va revela, fără îndoială, cifre mai precise ilustrând această situație.

Activitatea de conservare a patrimoniului este o activitate profesională de înaltă calificare. Din acest motiv, sunt necesare acțiuni care să sprijine formarea profesională a celor implicați și care să asigure standarde de calitate ale intervențiilor de conservare a patrimoniului cultural.

Protejarea patrimoniului cultural reprezintă unul dintre dezideratele și recomandările convențiilor de la nivel internațional, precum și al documentelor strategice de la nivel european. Pentru aceasta este nevoie de parteneriate eficiente între instituțiile responsabile, precum și între sectorul public și cel privat (profit și non-profit), ca formă de asumare comună a importanței sale pentru identitatea națională și coeziunea socială.

Evoluția abordărilor în ceea ce privește protejarea patrimoniului cultural a fost marcată de conștientizarea interdependențelor cu celelalte domenii de activitate, pe care acest proces le presupune. Astfel, pe lângă abordarea ecosistemică a protejării patrimoniului (din perspectiva dezvoltării durabile), s-a conturat tot mai pregnant necesitatea considerării interdependențelor indisolubile dintre protejarea patrimoniului cultural și a celui natural (tendință evidențiată încă de la elaborarea Convenției UNESCO pentru protejarea patrimoniului mondial, cultural și natural). În prezent, se dezvoltă documentul „*European Heritage Green Paper*” prin care este evidențiat rolul esențial pe care patrimoniul cultural îl joacă în transformarea verde și digitală a Europei.⁷

Comunicarea CE privind Valul Renovării pentru Europa (European Renovation Wave) subliniază importanța planificării, regenerării/renovării urbane și renovării clădirilor și zonelor urbane, într-o nouă paradigmă afirmată și de inițiativa privind ”noul Bauhaus european”, în care, pe lângă componentele energetice, se pune accent inclusiv pe calitatea arhitecturală a intervențiilor, abordare ce este în acord cu Declarația de la Davos "Towards a high-quality Baukultur for Europe", adoptată de miniștrii europeni ai culturii în ianuarie 2018, declarație ce subliniază rolul cardinal pe care îl joacă cultura și arhitectura în calitatea mediului.

⁷ <https://institute.eib.org/2020/11/cultural-heritage-and-the-eu-green-deal/>

De asemenea, demersuri importante au loc la nivel european pentru a crește eficiența energetică a fondului construit cu valoare istorică fără a se degrada substanța istorică și culturală a acestuia, precum <https://www.interregeurope.eu/policylearning/news/9664/energy-renovation-of-heritage-buildings/>.

Nu în ultimul rând, în ceea ce privește fondul construit cu valoare istorică, trebuie avută în vedere abordarea integrată a problemelor ce țin de conservarea valorilor culturale în relație cu legislația specifică și obiectivele Strategiei Naționale privind Protejarea Monumentelor Istorice dezvoltată în cadrul proiectului „Monumente istorice – planificare strategică și politici publice optimizate” (cod SIPOCA 389 / MYSMIS 115895) finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă prin Ministerul Culturii - Unitatea de Management de Proiect (UMP) și Institutul Național al Patrimoniului (INP).

Luând în considerare cele de mai sus, se vizează asigurarea tranziției către un fond construit rezilient și verde prin intermediul unui set de reforme prin care să se accelereze renovarea clădirilor din perspectiva eficienței energetice și a consolidării seismice, inclusiv introducerea practicilor de economie circulară în construcții. Astfel, investițiile vizează, în principal, finanțarea de lucrări de renovare energetică moderată și aprofundată a fondului construit existent (clădiri rezidențiale, clădiri publice), precum și realizarea unor proiecte demonstrative integrate – consolidare seismică și eficiență energetică, fără ca lucrările de consolidare să depășească 10% din suma bugetată. În plus, în mod complementar este avută în vedere și consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor din domeniul construcțiilor, pentru realizarea de construcții cu performanțe energetice sporite, precum și dezvoltarea aptitudinilor profesionale în vederea intervențiilor asupra clădirilor istorice.

Componenta cuprinde elemente care contribuie la direcționarea cu prioritate a investițiilor către tranziția verde și digitală. Se are în vedere simplificarea și codificarea legislativă în domeniul urbanismului și construcțiilor, inclusiv dezvoltarea cadrului de reglementare tehnică în privința intervențiilor în domeniul eficienței energetice, pe lângă cele legate de creșterea rezilienței fondului construit în contextul schimbărilor climatice. Se au în vedere reforme și investiții care vizează eficientizarea și digitalizarea proceselor administrative, respectiv asigurarea calității în construcții.

2. Descrierea reformelor și investițiilor

Reforme

R1. Realizarea unui cadru normativ simplificat și actualizat care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente (Alocare - 0,15 mil. euro)

R1. se va implementa printr-o serie de măsuri și submăsuri, după cum urmează:

- R1.a Sistematizarea și codificarea legislației care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente;
- R1.b Optimizarea cadrului legislativ și normativ care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente:
 - Revizuirea cadrului legislativ privind creșterea performanței energetice a clădirilor rezidențiale multifamiliale;

- Dezvoltarea cadrului de reglementare privind proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp a clădirilor cu consum de energie aproape zero - nZEB la clădirile noi și tranziția celor existente către niveluri de performanță energetică cât mai aproape de cerințele nZEB;
- Dezvoltarea cadrului de reglementare pentru implementarea conceptului BIM (Building Information Modelling), din perspectiva digitalizării sectorului construcții;
- Elaborarea unei metodologii de intervenție pentru abordarea non-invazivă a eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală. (Alocare - 0,15 mil. euro)

R1.a Sistematizarea și codificarea legislației care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente
--

Provocări reformă:

În cadrul Raportului de țară aferent Semestrului European pentru anul 2020, se evidențiază atât caracterul birocratic al serviciilor publice, cerințele birocratice excesive în materie de reglementări, de avize/autorizații necesare pentru diversele activități economice derulate de mediul de afaceri și nu numai. Legislația în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, cuprinde numeroase acte normative de ordin primar și secundar, reglementări care fie au suferit numeroase modificări și actualizări de la data intrării lor în vigoare, fie sunt în curs de actualizare pentru conformarea cu noile direcții tehnice și strategice relevante în domeniu. Calitatea vieții cetățenilor depinde în mod direct de spațiul în care trăiesc zi de zi, de modul în care acesta este planificat și organizat și de modul în care construcțiile sunt realizate. Mai mult, acțiunea oamenilor de a modela spațiul în care trăiesc are efecte directe și severe asupra schimbării climei și a naturii înconjurătoare.

În încercarea de a armoniza relația om - mediu, statele lumii au dezvoltat sisteme de reglementare complexe care să asigure, prin planificarea și controlul dezvoltării, atât condiții cât mai bune de locuit, cât și susținerea unei dezvoltări durabile și competitive. Principalele domenii circumscrise acestor sisteme sunt **amenajarea teritoriului, urbanismul și construcțiile**. În perioada care a urmat după Revoluția din decembrie 1989, reglementarea acestor domenii a fost sinuoasă, prevalând când perspectiva dezvoltării economice cât mai rapide - rezultând în reducerea nivelului de normare, când creșterea calității și protejarea intereselor economico-sociale ale tuturor actorilor interesați în fiecare dintre cele trei domenii, astfel impunându-se standarde din ce în ce mai analitice și reactive la solicitările societății civile.

În lipsa unei viziuni clare, echilibrate între cele două abordări posibile menționate anterior și, mai ales, asumate de către toți actorii relevanți și aplicate în mod sistematic și consecvent, sistemul de reglementare și cel instituțional se prezintă, astăzi, drept unul **dezechilibrat, marcat de o multitudine de legi și alte acte normative aplicabile, cu unele prevederi divergente sau chiar contradictorii, cu zone de acțiune supra-reglementate și altele neacoperite**.

În prezent, sistemul stufos de avizare a planurilor de amenajarea teritoriului și a celor de urbanism, pe bază de avize succesive de la autorități, cu termene de valabilitate diferite, face ca avizarea și aprobarea unui plan de amenajarea teritoriului județean sau a unui plan de urbanism general (care acopera întreg teritoriului unui UAT) să dureze uneori peste 4 ani. În aceste condiții, pe de o parte datele științifice (economice, demografice, tehnice) care stau la baza

acestor documentații încep să se perimeze, viziunea asupra modului de dezvoltare se poate schimba – fie ca urmare a unor modificări ale societății - provocări economice, de mediu sau de sănătate publică, așa cum pandemia a modificat modul de a trăi și a utiliza orașele, fie urmare a unor schimbări la nivelul decidenților politici de la nivel local, ca urmare a alegerilor. În egală măsură evoluția tehnologică permite o interacțiune între autoritățile avizatoare și impune schimbarea de paradigmă, simplificarea și digitalizarea proceselor, aspecte a căror implementare va fi susținută inclusiv prin PNRR (elaborarea documentațiilor de urbanism în GIS și încărcarea lor într-o platformă națională unică, respectiv Observatorul Teritorial Național <https://ot.mdrap.ro/website/maps/>). Acest proces nu doar va crește transparența privind documentațiile de planificare fizică a dezvoltării, ci și va sprijini digitalizarea proceselor de autorizare a construcțiilor. A se vedea componenta C10 -Fondul local.

Legislația greoaie sau contradictorie a generat efecte pe termen lung prin modalitatea de realizare a construcțiilor, cu impact asupra calității vieții, a competitivității economice, a bugetelor locale. Sistemul de avizare, aferent autorizării construcțiilor, care a fost inițial gândit pentru a asigura respectarea unor anumite cerințe specifice de interes public (mediu, patrimoniu, siguranță la incendiu etc) sau pentru a asigura accesul la infrastructuri tehnico-edilitare (avize referitoare la alimentare cu apă, canalizare, gaze, energie electrică), și-a arătat limitele, fiind în mare parte o birocrație care nu aduce suficientă valoare adăugată.

Lipsa de diferențiere între procedurile de autorizare a construcțiilor și aplicarea metodei ”one size fits all”, face ca investițiile să fie implementate cu dificultate iar autoritățile să fie supraîncărcate cu sarcini, pierzându-se din vedere calitatea, în detrimentul cantității.

Principala cauză a problemelor identificate este reprezentată de **numărul și ritmul excesiv al modificărilor succesive ale legislației** din ATUC și din cele conexe, fără ca pentru acestea din urmă să se realizeze întotdeauna corecta corelare cu legislația sursă, rezultând:

- Legislație necorelată/ Reglementări imprecise sau lacunare, interpretabile;
- Lipsa de prioritizare a legilor – legi de rang egal cu prevederi contradictorii;
- Proceduri ineficiente în domeniul disciplinei și controlului în construcții.

Din cauza dificultăților în aplicare, în special în privința obținerii avizelor și acordurilor, au fost făcute diferite intervenții legislative care să deroge de la cadrul general de realizare a construcțiilor, fără a se soluționa problemele de bază, pentru toate categoriile de investiții, fie ele publice de interes local sau private, făcute de persoane fizice sau juridice, încercându-se doar crearea unor mecanisme pentru anumite categorii de lucrări de infrastructuri majore. Cu toate acestea, nici pentru acestea nu sunt complet soluționate, existând încă probleme între legislația de autorizare a construcțiilor - gospodărirea apelor - mediu – autorizare în primă urgență.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv printr-o implicare adecvată a partenerilor sociali.*
- (2019) *Îmbunătățirea calității și previzibilității procesului decizional, inclusiv prin consultări adecvate cu părțile interesate, prin evaluări efective ale impactului și prin simplificarea procedurilor administrative.*

Obiective reformă:

Obiectiv general: intrarea în vigoare a Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor (reforma este prevăzută în *Componenta 10 Fondul local*, R5 - Dezvoltarea sistemului de planificare Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor)

Obiective specifice ale reformei:

- **Reducerea timpilor de răspuns la solicitările cetățenilor și reducerea costurilor administrative în domeniul urbanismului și autorizării construcțiilor**, prin optimizarea fluxurilor de proces și informaționale, inclusiv prin dezvoltarea sistemelor de e-Guvernare;
- continuarea dezvoltării sistemelor de e-Guvernare în domeniul urbanismului și autorizării construcțiilor - dezvoltarea procedurilor tehnice pentru implementarea emiterii certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire online prin portalul e-direct /e-guvernare;
- dezvoltarea sistemului de ghișeu unic (one stop shop) pentru obținerea certificatelor de urbanism, avizelor și acordurilor necesare și autorizațiilor de construire;
- dezvoltarea procedurilor/sistemelor necesare pentru facilitarea schimbului electronic de informații între entitățile avizatoare ale documentațiilor de urbanism și a celor pentru autorizarea construcțiilor;
- asigurarea cadrului legal pentru intercorelarea bazelor de date și instituirea de protocoale de cooperare cu gestionarii rețelelor de infrastructură pentru operaționalizarea ghișeului unic de la nivelul primăriilor, respectiv comunicarea online între primării și entitățile avizatoare, pentru reducerea birocrăției, costurilor și riscurilor de corupție;
- asigurarea caracterului public al legislației și al reglementărilor tehnice, prin dezvoltarea unui portal național dedicat urbanismului și construcțiilor, în care să fie încărcată legislația, fondul de reglementări tehnice, procedurile de avizare și autorizare, registrele experților atestați din domeniul urbanismului și construcțiilor, prin optimizarea unuia dintre portalurile existente;
- o organizare modernă și eficientă a structurilor de specialitate în domeniul planificării și controlului dezvoltării fizice a localităților de la nivel județean și local, cu resurse umane competente.

Descrierea reformei:

Ministerul de resort responsabil (MLPDA) și-a asumat codificarea legislației în domeniile amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, demers care are la bază Tezele Prealabile aprobate prin HG nr. 298/2021, prin care se stabilesc principiile generale pentru elaborarea codului legislativ a acestor trei domenii, precum și structura indicativă a acestuia.

Codul va fi structurat în două mari părți – amenajarea teritoriului și urbanismul - prima parte, iar cea de-a doua parte va privi proiectarea, executarea, punerea în funcțiune, utilizarea și post-utilizarea construcțiilor.

Prin intermediul Codului Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor (ATUC) urmează să fie corelate, simplificate, îmbunătățite și reunite într-o structură unitară, astfel încât orice persoană fizică sau juridică, profesionist, investitor, activist sau cetățean să cunoască și să aplice corect prevederile legale a cel **puțin 10 acte normative din domeniile amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor**, precum și prevederile specifice din domeniile conexe (mediu, energie, transporturi, cadastru, proprietate, zone construite protejate și monumente istorice, gestiunea riscurilor naturale și industriale etc.).

În cadrul procesului de codificare se are în vedere debirocratizarea, reducerea numărului de avize și acorduri și a termenelor de emitere a actelor administrative, precum și introducerea unor noi mecanisme care să asigure procese administrative mai eficiente, digitalizate și calitate în construcții.

În acest context, prin Codul ATUC se are în vedere **modificarea sistemului de avizare** a acestor tipuri de documentații și înlocuirea tipului de avize individuale date de fiecare entitate în parte, cu o formă de avizare în comisii interinstituționale, care **să reducă cu cel puțin 50% termenele de avizare**. În prezent, avizele se iau succesiv și au termene de valabilitate diferite - unele sunt valabile 2 ani, altele un an, altele 3 ani, iar altele nu au termen de valabilitate, în funcție de reglementările sectoriale ale fiecărei entități emitente. În acest mod, se intră într-un cerc vicios, ce conduce la întârzieri majore în actualizarea planurilor de urbanism general și, implicit, la crearea cadrului de autorizare a construcțiilor și la realizarea coerentă și eficientă a investițiilor publice.

Conform raportului Doing Business 2020, realizat de Banca Mondială pe baza datelor culese până în luna mai 2019, accesibil la adresa de internet <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/r/romania/ROM.pdf>, durata procesului de obținere a unei autorizații de construire, recepție la terminarea lucrărilor, inclusiv obținerea certificatului de atestare a edificării construcției și înregistrarea în evidențele cadastrale naționale a construcției realizate, este de 270 de zile.

Deși prin legea nr. 193/2019 și prin legea nr. 7/2020 au fost făcuți pași importanți în vederea simplificării și digitalizării proceselor de avizare-autorizare, nu există date oficiale colectate cu privire la impactul acestora în sensul reducerii efective a termenelor. Prin intermediul dialogului dintre ministerul de resort și reprezentanții sectorului (fie din administrația publică locală, fie din mediul profesional și de afaceri) s-a constatat că o parte din prevederile legale nu sunt aplicate unitar și nu au produs efectele scontate, fiind necesare intervenții legislative suplimentare. La acest moment nu există o monitorizare regulată a termenelor de emitere a avizelor, acordurilor și autorizațiilor, fiind făcute doar analize ad-hoc de către factorii interesați, precum cea a Ordinului Arhitecților din România (OAR). Rezultatele analizei AOR sunt reflectate teritorial și pot fi vizualizate la adresa <https://www.oar.archi/actualitate/30zile-ro-rezultate>.

În acest context, pentru a putea fi monitorizată atingerea țintei de reducere a timpilor alocăți avizării-autorizării, vor fi utilizate ca referință datele din Raportul Doing Business 2020 referitoare la România. Se preconizează ca în anul 2025 (Q2), pe baza unor măsurători care să utilizeze metodologia/mecanismul intern de raportare, propus de MDLPA cu sprijinul actorilor relevanți, să rezulte o reducere cu 50% a duratei procesului de avizare-autorizare.

Pentru monitorizarea atingerii țăintelor de reducere a termenelor, ministerul de resort, va realiza o metodologie de culegere a datelor specifice de la stakeholderi relevanți – arhitecți, ingineri, organizații profesionale și patronale din domeniile arhitectură, construcții, persoane fizice și juridice, autorități ale administrației publice locale, entități emitente de avize (furnizori de utilități, autorități responsabile cu protecția patrimoniului natural și construit), culegere ce va avea un caracter semestrial și va fi realizată pe bază de chestionare. Datele privind termenele de avizare-autorizare, pe baza cărora se vor face rapoartele anuale, vor fi atât introduse într-o bază de date statistice a ministerului de resort, cât și relaționate cu registrul național digital al clădirilor, realizat prin intermediul componentei.

Conform prevederilor ce vor fi propuse prin Codul ATUC, documentațiile trebuie să fie gestionate în format digital, georeferențiat (format GIS), așa încât să se permită continua actualizare a datelor și o digitalizare a proceselor de emitere a certificatelor de urbanism, de autorizare a construcțiilor, dar și generarea și gestionarea unui **registru național al construcțiilor**, care să conțină date administrative și tehnice despre tot fondul construit național, în vederea fundamentării acțiunilor și politicilor privind întreținerea, reabilitarea, consolidarea acestuia. De asemenea, conținutul planurilor de urbanism trebuie să fie accesibil online tuturor cetățenilor, așa încât să existe transparență totală în privința reglementărilor stabilite.

Actualul proces de **avizare este extrem de ineficient și presupune un mare consum de resurse** (timp, bani) fără a avea vreun impact real asupra fondului documentației avizate, a implementării ulterioare pe teren sau a produsului final.

Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții a fost modificată de 40 de ori de la data apariției sale, doar în anul 2016 fiind modificată de 8 ori. În mod evident, o astfel de dinamică a legislației generează dificultăți autorităților și cetățenilor care o aplică, făcând impredictibil cadrul de reguli care se construiește.

Modificările succesive au generat afectarea semnificativă a grupării ideilor reglementate în cadrul actului normativ în funcție de conexiunea și raportul firesc existent între ele, existând **un proces de autorizare greoi și birocratic care nu reușește să conducă la calitatea mediului construit** și care generează sincope în implementarea investițiilor.

Prin Codul ATUC se va propune, în domeniul autorizării, diversificarea categoriilor de autorizații de construire și implicit, solicitarea unor documentații diferențiate în funcție de gradul de complexitate, reducerea birocrăției privind avizele și acordurile.

De asemenea, vor fi continuate demersurile deja începute privind digitalizarea proceselor de avizare și autorizare a construcțiilor, prin modificările aduse Legii nr. 50/1991 referitor la emiterea acordului unic pe baza documentațiilor depuse în format digital și cu precădere prin emiterea OUG nr. 140/2020 pentru stabilirea unor măsuri privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică în domeniile construcții, arhitectură și urbanism, aprobată prin Legea nr. 255/2020 și prin OUG nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice.

Legislația modificată va integra aspectele necesare în ceea ce privește elementele cheie din Pactul Verde European și din strategiile europene și naționale relevante (eficiență energetică, schimbări climatice, eficiența resurselor, soluții bazate pe natură, coridoare de biodiversitate, economie circulară, etc.)

Referitor la structurile de specialitate ale autorităților locale este necesară o regândire corectă a acestora, așa încât să se poată exercita corect atribuțiile și să fie eficiente din punct de vedere al costurilor.

Mai ales la nivelul comunelor, lipsa specialiștilor este absolut evidentă, iar efectele se reflectă inclusiv asupra modului în care se dezvoltă localitățile, asupra proceselor de autorizare a construirii și asupra securității juridice a investițiilor, fiind puși în poziția de a emite autorizații de construire oameni cu insuficientă pregătire. Pe de altă parte, efortul financiar necesar pentru a asigura specialiști în comunele cu dinamică mică de dezvoltare, este dificil de suportat.

În acest context, prin intermediul Codului ATUC se va propune organizarea structurilor de specialitate în domeniul planificării și controlului dezvoltării pe zone metropolitane/zone funcționale urbane sau alte tipuri de zone coagulate în asociații de dezvoltare intercomunitară, unde să se asigure și planificarea coordonată a dezvoltării mai multor localități, gestionarea planurilor de urbanism și a proceselor de autorizare a construcțiilor în format digital. O astfel de organizare, cu respectul autonomiei locale, poate asigura și calitate tehnică, dar și reducerea unor costuri.

Procesul de codificare va asigura, pe baza elaborării într-un mod partenerial, cu toți factorii implicați, un cadru coerent și performant de planificare și de realizare a investițiilor, incluzând cele mai noi concepte de reziliență climatică, dezvoltare durabilă și tehnologică.

Prin Codul ATUC urmează să fie corelate, simplificate, îmbunătățite și reunite într-o structură unitară cel puțin 10 acte normative din domeniile amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor (printre care Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, Hotărârea nr. 925/1995 pentru aprobarea Regulamentului privind verificarea și expertizarea tehnică a proiectelor, expertizarea tehnică a execuției lucrărilor și a construcțiilor, precum și verificarea calității lucrărilor executate, Hotărârea nr. 766/1997 pentru aprobarea unor regulamente privind calitatea în construcții, Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților).

De asemenea, prin codul menționat se are în vedere modificarea sistemului de avizare care să reducă cu cel puțin 50% termenele de avizare, să se reducă numărul de avize și să se elimine suprapunerile de avize la etape diferite pentru același obiectiv de investiții. De asemenea, se vor asigura bazele digitalizării proceselor de elaborare și gestionare a documentațiilor de urbanism, a proceselor de autorizare a construcțiilor și integrare a aspectelor privind reziliența climatică și energia. Aprobarea Codului ATUC nu condiționează celelalte modificări legislative cuprinse în cadrul componentei.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme, în calitate de autoritate de stat în domeniul urbanismului și construcțiilor.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR.

Pentru prezenta reformă sunt deja prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin proiectul „Sistematizarea legislației din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor și consolidarea capacității administrative a structurilor de specialitate din instituțiile publice centrale cu responsabilități în domeniu”, cod MySMIS 121858/SIPOCA 50, cofinanțat din Fondul Social European (FSE), prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 – 2020, Axa prioritară 1 Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectiv Specific 1.1 Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu SCAP.

Proiectul este structurat pe trei componente care asigură implementarea progresivă a reformei:

- **Componenta 1** - Sistematizarea fondului activ al legislației din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor;

- **Componenta 2** – Elaborarea de proceduri pentru optimizarea fluxurilor de proces și informaționale, ghiduri pentru dezvoltare urbană durabilă și rezilientă, ghiduri pentru gestionarea documentațiilor de urbanism în GIS;
- **Componenta 3** – Administrație publică mai eficientă prin consolidarea structurilor instituționale responsabile din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: autorități și instituții publice responsabile cu amenajarea teritoriului, urbanismului și autorizarea construcțiilor: la nivel central - MDLPA ca autoritate de reglementare și ISC ca autoritate de control, respectiv toate ministerele care avizează documentații de amenajarea teritoriului și de urbanism și/sau realizează investiții publice și la nivel local (structurile de specialitate din domeniul amenajării teritoriului și urbanismului și structurile asociative ale autorităților administrației publice locale.

Grup țintă: asociații profesionale și patronale, cetățeni - proiectanți sau beneficiari de investiții

Ajutor de stat: Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind în general modificări legislative.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin realizarea reformei se va sprijini accesul persoanelor cu dizabilități la serviciile publice. Se promovează egalitatea de șanse, indiferent de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, astfel încât toată lumea va avea dreptul la tratament egal și la oportunități în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, protecția socială, educația și accesul la bunuri și servicii disponibile publicului.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE:

Realizarea reformei va contribui la modernizarea serviciilor publice digitale și va sprijini accesibilitatea publicului larg. Digitalizarea administrației va spori eficacitatea serviciilor publice digitale interoperabile, personalizate și ușor de utilizat. Simplificarea legislativă în domeniul urbanismului și construcțiilor contribuie inclusiv la inițiativa emblematică Modernizarea (Modernise) prin simplificarea procesului de obținere a autorizațiilor de construire și printr-o mai mare accesibilitate și coerență a legislației aplicabile în domeniu, fiind un prim pas spre servicii digitalizate în acest sens. În complementaritate cu componenta *C10 -Fondul local* privind digitalizarea documentațiilor de urbanism, se creează premisele digitalizării procesului de obținere a autorizațiilor de construire, în cadrul planului fiind asumată reducerea întregului proces cu 50%.

R1.b Optimizarea cadrului legislativ și normativ care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente
--

○ Revizuirea cadrului legislativ privind creșterea performanței energetice a clădirilor rezidențiale multifamiliale

Provocări reformă:

Conform cadrului legislativ reglementat prin OUG nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe, cu modificările și completările ulterioare, finanțarea lucrărilor desfășurate pentru clădirile rezidențiale, se face la acest moment, după cum urmează:

- a) 60% din alocații de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației;
- b) 40% din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale și/sau din alte surse legal constituite, precum și din fondul de reparații al asociațiilor de proprietari și/sau din alte surse legal constituite.

Urmare analizei derulării programului s-a constatat faptul că interesul proprietarilor și autorităților administrației publice locale privind reabilitarea termică a blocurilor de locuințe are un nivel foarte ridicat (în perioada 2010-2020), însă costurile substanțiale care cad în sarcina UAT-urilor cu privire la elaborarea documentațiilor tehnico-economice (expertiză tehnică, audit energetic, DALI, DTAC, PT) au condus la un ritm redus de implementare a programului. De asemenea, la acest moment actul normativ conduce la realizarea de lucrări care permit doar o renovare energetică minimală.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.*
- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...).*

Obiective reformă:

Intrarea în vigoare a cadrului legislativ, inclusiv a normelor metodologice de aplicare, privind renovarea clădirilor rezidențiale multifamiliale pentru a conduce la un nivel de renovare superior cerințelor actuale.

Descrierea reformei:

Ministerul de resort are în vedere schimbări legislative pentru eficientizarea Programului național multianual privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe, reglementat prin OUG nr. 18/2009, prin introducerea în lista cheltuielilor eligibile a unor lucrări de intervenție care să conducă la o renovare, cel puțin, moderată, precum și a cheltuielilor necesare elaborării documentației tehnico-economice. Modificările aduse programului multianual pentru creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe vor conduce la creșterea nivelului de ambiție în ceea ce privește renovarea energetică a acestora, prin obținerea a cel puțin 30% economii de energie primară, prin stabilirea unei liste actualizate a listei de cheltuieli eligibile pentru renovare moderată sau aprofundată și prin creșterea nivelului de ambiție a indicatorilor de performanță pentru proiectele depuse în cadrul programului.

Pentru a crește rata de renovare a blocurilor, se va propune în cadrul proiectului de act normativ finanțarea din fonduri de la bugetul de stat sau din alte surse legal constituite a cheltuielilor necesare pentru elaborarea documentațiilor tehnico- economice.

Se va avea în vedere **revizuirea/completarea listei de intervenții eligibile**, dar și **introducerea unor indicatori de performanță pentru proiectele depuse în cadrul programului pentru monitorizarea economiilor de energie**.

Astfel, suplimentar față de lista de **lucrări de intervenție/activități pentru creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe**, eligibile, prevăzute în legislația în vigoare, se propun:

- lucrări care au ca scop asigurarea calității aerului interior prin montarea/repararea/înlocuirea instalației de ventilare (inclusiv a spațiilor comune), respectiv prevederea de soluții de ventilare mecanică cu recuperare de căldură cu performanță ridicată, centralizată sau cu unități individuale cu comandă locală sau centralizată;
- lucrări de reabilitare/modernizare a instalațiilor de iluminat în spațiile de utilizare comună ale clădirii;
- montarea de sisteme de management energetic integrat pentru clădiri și alte activități care conduc la realizarea scopului proiectului
- implementarea sistemelor de reglare și automatizare a clădirilor/sistemelor de management a energiei clădirilor (BEM), inclusiv a sistemelor de răcire, care permit gestionarea eficientă a energiei pentru utilizatorii finali;
- acolo unde este posibil, să se treacă la înlocuirea ascensoarelor, a instalațiilor electrice și de apă, de scurgere și de canalizare cu sisteme mai moderne și mai eficiente;
- pentru clădirile rezidențiale supuse unei renovări majore, cu mai mult de 10 locuri de parcare, instalarea infrastructurii de cablare, respectiv conducte pentru cabluri electrice, pentru fiecare loc de parcare care să permită instalarea, într-o etapă ulterioară, a punctelor de reîncărcare a vehiculelor electrice.

Față de lista de **lucrări de reabilitare termică a anvelopei**, se propune suplimentar introducerea următoarelor lucrări eligibile:

- izolarea termică a fațadei - partea vitrată, prin înlocuirea tâmplăriei exterioare existente, inclusiv a celei aferente accesului în blocul de locuințe, cu tâmplărie termoizolantă cu performanță ridicată pentru îmbunătățirea performanței energetice a părții vitrate;
- izolarea termică a planșeelor sau a pereților dintre spațiul încălzit și alte spații comune neîncălzite;
- asigurarea unui nivel ridicat de etanșeitate la aer a anvelopei clădirii, atât prin montarea adecvată a tâmplăriei termoizolante în anvelopa clădirii, cât și prin aplicarea de tehnologii adecvate de reducere a permeabilității la aer a elementelor de anvelopă opace și asigurarea continuității stratului etanș la nivelul anvelopei clădirii.

Față de lista de **lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire**, se propune suplimentar introducerea următoarelor lucrări eligibile:

- **lucrări care au ca scop asigurarea calității aerului interior prin:**
 - a) prevederea unui concept rezonabil de ventilare naturală sau mecanică care poate include dispozitive/fante/grile pentru aerisirea controlată a spațiilor ocupate și evitarea apariției condensului pe elementele de anvelopă, sau
 - b) prevederea de soluții de ventilare mecanică cu recuperare de căldură cu performanță ridicată, centralizată sau cu unități individuale cu comandă locală sau centralizată.
- **montarea de sisteme de management energetic integrat pentru clădiri și alte activități care conduc la realizarea scopului proiectului:**

- a) montarea unor sisteme inteligente de contorizare, urmărire și înregistrare a consumurilor energetice și/sau, după caz, instalarea unor sisteme de management energetic integrat, precum sisteme de automatizare, control și/sau monitorizare, care vizează și fac posibilă economia de energie la nivelul sistemelor tehnice ale clădirii;
- b) montarea echipamentelor de măsurare a consumurilor de energie din clădire pentru energie electrică și energie termică;
- c) realizarea lucrărilor de racordare/branșare/rebranșare a clădirii la sistemul centralizat de producere și/sau furnizare a energiei termice;
- d) realizarea lucrărilor de înlocuire a instalației de încălzire interioară cu distribuție orizontală la nivelul apartamentelor și modul de apartament inclusiv cu reglare și contorizare inteligentă;
- e) implementarea sistemelor de management al consumurilor energetice: achiziționarea și instalarea sistemelor inteligente pentru gestionarea energiei.

- **lucrări de înlocuire a cazanului din centrala termică de bloc/scară, în scopul creșterii randamentului și al reducerii emisiilor de CO₂, cu cazane pe gaz în condensatie, compatibile cu combustibilii gazoși regenerabili.**

Se propune suplimentar **introducerea unor lucrări eligibile de reabilitare/modernizare a instalațiilor de iluminat în spațiile de utilizare comună ale clădirii**, astfel:

- a) reabilitarea/modernizarea instalației de iluminat prin înlocuirea circuitelor de iluminat deteriorate sau subdimensionate;
- b) înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, inclusiv tehnologie LED;
- c) instalarea de corpuri de iluminat cu senzori de mișcare/prezență, acolo unde acestea se impun pentru economie de energie.

Cu privire la **indicatorii de performanță care urmează a fi stabiliți pentru a atinge pragul unei renovări aprofundate**, este necesară modificarea prevederilor din OUG nr. 18/2009 referitoare la încadrarea consumului anual specific de energie calculat pentru încălzirea locuințelor sub valoarea 100 kWh/m² arie utilă, în condiții de eficiență economică, prin definirea de valori limită pentru consumul specific de energie primară pe utilități relevante (adică cele pentru care există sisteme/instalații prin care se consumă energie), dar și pentru indicatorii parțiali de performanță energetică pentru anvelopa clădirii (valori U/rezistențe termice corectate) și pentru instalații/echipamente. Valorile vor fi stabilite în funcție de indicatorii prevăzuți în metodologia de calcul a performanței energetice a clădirilor (aflată în fază finală de revizuire), preconizată a fi aprobată la finalul anului în curs, și vor fi fundamentate pe baza rezultatelor aplicării ghidului de bună practică privind atingerea nivelurilor optime, din punct de vedere al costurilor, al cerințelor minime de performanță energetică a diverselor categorii de clădiri (aflat în fază finală de redactare), urmărindu-se tranziția către nivelurile stabilite pentru nZEB la renovarea energetică a clădirilor existente.

În vederea asigurării unei abordări eficiente din punct de vedere al costurilor pentru renovarea clădirilor rezidențiale multifamiliale, Strategia de Renovare pe Termen Lung prevede măsuri cuprinse în pachetul mediu de renovare eficientă din punct de vedere al costurilor - Pachetul P2 (renovare aprofundată, pentru a se evita realizarea de lucrări ulterioare pentru a răspunde cerințelor viitoare nZEB și/sau cu o utilizare minimă a soluțiilor de energie din surse regenerabile), care să permită atingerea unui nivel de performanță energetică specific clasei A, conform Certificatului de Performanță Energetică.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR. Reforma se va realiza cu ajutorul personalului MDLPA și nu are prevăzută asistență tehnică din PNRR sau din alte surse de finanțare.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: administrația publică locală, asociațiile de proprietari

Grup țintă: asociațiile de proprietari, locatarii

Ajutor de stat: Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind modificări legislative, ce țin de prerogativa statului de reglementare în acest domeniu.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: NA

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: NA

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea reformei se va avea în vedere obligativitatea prevederilor referitoare la accesibilizarea clădirilor rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea acestora la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației.

Contribuția la inițiativele emblematiche sau alte strategii ale UE: Reforma va sprijini îmbunătățirea eficienței energetice, a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor rezidențiale multifamiliale, precum și la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, la crearea de locuri de muncă. Astfel, optimizarea cadrului legislativ și normativ va sprijini implementarea investițiilor în tranziția către clădirile verzi, contribuind la inițiativa Renovare (Renovate).

○ **Dezvoltarea cadrului de reglementare privind proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp a clădirilor cu consum de energie aproape zero - nZEB la clădirile noi și tranziția celor existente către niveluri de performanță energetică cât mai aproape de cerințele nZEB**

Provocări reformă

MDLPA este autoritatea competentă pentru transpunerea și implementarea Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor. Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, republicată, este actul normativ național prin care s-au transpus prevederile Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor (reformare). Prevederile art. 17 menționează obligativitatea ca, începând cu 2019 pentru clădirile publice și din 2021 pentru toate clădirile nou construite, să fie clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, republicată, reflectă transpunerea la nivel național a prevederilor Directivei 2018/844/UE, precum și asigurarea conformității cu prevederile Regulamentului (UE) 2018/1999 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice (act normativ cu directă aplicabilitate).

Măsurile impuse prin actul normativ contribuie la încurajarea utilizării sistemelor alternative de înaltă eficiență, dacă acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic, funcțional și economic,

abordând în același timp aspectele legate de condițiile care caracterizează un climat interior sănătos, de protecția împotriva incendiilor și de riscurile legate de activitatea seismică intensă, în conformitate cu reglementările tehnice naționale în materie de siguranță, precum și la obligativitatea echipării clădirilor cu puncte de reîncărcare și infrastructura încastrată, pentru vehiculele electrice.

La acest moment cadrul metodologic pentru realizarea clădirilor nZEB este stabilit prin Mc001-2006 (2007) Ordinul MDRAP nr. 386/2016 - niveluri nZEB și prin Ordinul MDRAPFE nr. 2641/2017. În prezent revizuirea metodologiei de calcul al performanței energetice a clădirilor este în curs de finalizare, dar pe lângă aceste reglementări tehnice esențiale, s-a considerat necesară elaborarea unor ghiduri suplimentare, cu caracter de îndrumare.

În același context, în vederea asigurării cadrului de implementare a strategiei de renovare pe termen lung, se propune complementar consolidarea cadrului normativ prin elaborarea de reglementări tehnice (ghiduri) prin care să se sprijine aplicarea obligațiilor legislative ale autorităților cu responsabilități în domeniu, pentru realizarea acțiunilor necesare de implementare a măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice prin creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...).*

Obiectiv reformă:

Intrarea în vigoare a reglementărilor tehnice privind proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp a clădirilor cu consum de energie aproape zero - nZEB (existente și noi)

Descrierea reformei:

Ghidurile elaborate vin suplimentar în sprijinul aplicării obligațiilor legislative ale autorităților cu responsabilități în domeniu prin realizarea acțiunilor necesare de implementare a măsurilor de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale, în sensul creșterii numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

Ghidurile vor viza o abordare sistematizată a etapelor necesare de parcurs în procesul de implementare a cerințelor nZEB la clădirile noi și existente, conținutul - cadrul privind indicatorii relevanți, inclusiv mecanisme/proceduri de colectare și gestionare a acestora (tipuri de clădiri și soluții tehnice în corelare cu zonele climatice, sursele locale regenerabile de energie, produse și tehnologii), precum și exemple de soluții/bune practici adaptate condițiilor și cerințelor locale.

Ghidurile vor acoperi subsectoare din construcții (comerciale, publice centrale și locale, clădiri rezidențiale). Scopul elaborării ghidurilor este de a asigura procesele și abordările necesare de urmat în proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp pentru îndeplinirea criteriilor tehnice nZEB. Ghidurile vor sprijini autoritățile administrației publice centrale responsabile de îndeplinirea obligațiilor legislative privind clădirile nZEB.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR.

Prin prezenta reforma sunt prevăzute deja cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin proiectul „Creșterea coerenței cadrului normativ și a eficienței reglementărilor tehnice în domeniul construcțiilor”, cod MySMIS 129900/SIPOCA 731, cofinanțat din Fondul Social European (FSE), prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 – 2020, Axa prioritară 1 Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectiv Specific 1.1 Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020 (SCAP).

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: autoritățile administrației publice centrale - MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor) și Inspectoratul de Stat în Construcții (ca autoritate de control), Compania Națională de Investiții (instituție aflată sub autoritatea MLPDA, care are ca principal obiect de activitate executarea programelor de interes public sau social în domeniul construcțiilor, precum și autoritățile/instituțiile care realizează investiții publice; autoritățile administrației locale - structurile de specialitate din domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, precum și structurile asociative ale autorităților administrației publice locale

Grup țintă: asociații profesionale în domeniul construcțiilor, urbanismului și arhitecturii, mediul academic și de cercetare, producători de materiale de construcții, cetățeni

Ajutor de stat:

Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind avute în vedere elaborarea de reglementări tehnice privind proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp a clădirilor cu consum de energie aproape zero.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu e cazul.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea reformei se va avea în vedere obligativitatea prevederilor referitoare la accesibilizarea clădirilor rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea acestora la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației.

Contribuția la inițiativele emblematiche sau alte strategii ale UE:

Reforma va sprijini îmbunătățirea eficienței energetice și a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor rezidențiale multifamiliale, precum și la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, la crearea unui număr mare de locuri de muncă. Astfel, completarea cadrului de reglementare tehnică privind proiectarea, exploatarea și urmărirea comportării în timp a clădirilor cu consum de energie aproape zero – nZEB, aplicabil atât pentru clădirilor noi, cât și celor existente, va sprijini implementarea investițiilor în tranziția către clădirile verzi. Se va contribui, astfel, la inițiativa Renovare (Renovate), realizându-se premisele necesare pentru îndeplinirea

obiectivelor UE în materie de climă, promovând, inclusiv, dezvoltarea digitală a sectorului, cu aplicații în domeniul construcțiilor.

- **Dezvoltarea cadrului de reglementare pentru implementarea conceptului BIM (Building Information Modelling), din perspectiva digitalizării sectorului construcții**

Provocări reformă:

Modelarea informatică a clădirilor (BIM) se află în centrul unei transformări digitale a sectorului construcțiilor și a mediului construit. Valoarea BIM este recunoscută ca un factor strategic pentru obiectivele în materie de costuri, de calitate și de politică publică, fiind luate măsuri proactive pentru a promova utilizarea BIM în sectoarele de construcții, în livrarea și exploatarea bunurilor imobiliare publice, pentru asigurarea acestor beneficii economice, de mediu și sociale.

Din perspectiva asigurării proiectării de calitate în domeniul arhitecturii și ingineriei la nivel european, Directiva 2014/24/UE (EUPPD) privind achizițiile publice, prin articolul 22 alin. (4), propune statelor membre, sub forma unei recomandări, utilizarea soluțiilor BIM în proiectele de construcții, pentru a încuraja ofertanții în ceea ce privește implementarea unor soluții inovative de proiectare, de livrare a unor servicii de înaltă calitate, și pentru a sprijini autoritățile în demersurile privind lansarea unor proceduri care să asigure o competiție loială pe piața construcțiilor. Directiva încurajează statele membre UE, începând cu anul 2016, privind necesitatea utilizării BIM pentru construcțiile finanțate din fonduri publice.

Tendința generală de utilizare BIM de către operatorii economici din sectorul construcții, în special pentru clădirile noi, determină dezvoltarea unor pârghii pentru consolidarea implementării BIM, cu precădere în procesul de renovare. În acest context, reforma abordează complementar problematica creșterii performanței energetice a clădirilor prin realizarea de clădiri proiectate cu niveluri de performanță nZEB și prin intermediul conceptului BIM.

Totodată, în corelare cu tendințele globale actuale pentru performanța sectorului construcții, reforma vizează o altă componentă ce are în vedere abordare unor instrumente eficiente pentru îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor utilizând modelarea informatică a clădirilor (Building Information Modelling – BIM). Adoptarea în România a standardelor europene din domeniul BIM a reprezentat unul dintre demersurile întreprinse la nivel național pentru stabilirea unui cadru general de desfășurare al activităților de construire, facil, coerent și transparent, în condițiile în care nevoia de investiții rămâne ridicată în România.

Procesul BIM acordă o atenție mult mai mare activităților din domeniul gestionării datelor și informațiilor decât abordarea tradițională în proiectele de construcție. De aceea, este important să se evalueze și să se definească clar rolurile sau funcțiile legate de gestionarea datelor și informațiilor în diferitele etape ale ciclului de viață a clădirii sau a infrastructurii. În plus, unul dintre instrumentele necesare pentru a sprijini utilizarea eficientă și coerentă a BIM într-un cadru colaborativ constă în dezvoltarea competențelor privind colectarea, gestionarea, partajarea informațiilor despre clădiri și fluxurile de lucru. Astfel, se consideră necesară aplicarea sistemului BIM pentru alinierea domeniului construcțiilor la cele mai recente inovații tehnologice, devenite obligatorii prin lege în alte state membre ale Uniunii Europene.

În acest fel, în raport cu progresul tehnologic, aplicarea sistemului BIM va conduce la armonizarea politicilor publice și a legislației naționale cu cele stabilite la nivelul UE, precum și la formularea de recomandări pentru includerea BIM în procedurile de achiziție publică și de

contractare a investițiilor publice. În dezvoltarea cadrului procedural se va avea în vedere și descrierea instrumentelor de comunicare și colaborare în vederea creșterii nivelului de conștientizare privind beneficiile introducerii și implementării foii de parcurs BIM în procesul de alocare a fondurilor publice pentru investiții.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.*
- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*

Obiectiv reformă:

Intrarea în vigoare a reglementărilor tehnice (ghid privind managementul și monitorizarea informațiilor generate în sistem BIM și ghid privind utilizarea instrumentelor de proiectare și gestionare a datelor digitale aferente construcțiilor).

Descrierea reformei:

În elaborarea **reglementării tehnice (ghid) privind managementul și monitorizarea informațiilor generate în sistem BIM**, se vor avea în vedere următoarele:

- documentarea politicilor și strategiilor la nivelul autorităților publice, **propuneri de optimizare a cadrului legislativ și normativ**, propuneri de aliniere cu politicile și legislația UE, în vederea facilitării implementării BIM;
- stabilirea unui set de recomandări pentru **optimizarea legislației în domeniul achizițiilor publice** prin includerea BIM în procedurile de achiziție publică și de contractare a investițiilor publice, fundamentate cu evidențierea beneficiilor introducerii și implementării BIM în procesul de alocare a fondurilor publice pentru investiții și în procesul de digitalizare în domeniul construcțiilor;
- definirea elementelor principale ale cadrului procedural, respectiv etapele necesare de parcurs în managementul și monitorizarea informațiilor aferente construcțiilor, care să faciliteze implementarea și promovarea BIM în toate fazele de realizare ale construcțiilor (documentare, proiectare, execuție, exploatare și întreținere, postutilizare);

Reglementarea tehnică (ghid) privind utilizarea instrumentelor de proiectare și gestionare a datelor digitale aferente construcțiilor are ca scop îmbunătățirea și simplificarea proceselor decizionale din perspectiva promovării principiilor și cerințelor de gestionare și valorificare a datelor furnizate, în toate etapele de documentare, proiectare, execuție, exploatare și întreținere, postutilizare a construcțiilor.

Elaborarea acestui pachet de reglementări tehnice reprezintă un prim pas în demersurile privind optimizarea cadrului de includere a BIM în procedurile de achiziție publică și de contractare a investițiilor publice.

În plus, pe lângă aceste ghiduri, va fi elaborată o foaie de parcurs pentru punerea în aplicare a BIM, cu măsuri și termene, indicatori, autorități responsabile, pentru a avea o imagine de ansamblu a implicațiilor și a acțiunilor care trebuie urmate pentru eficientizarea implementării conceptului BIM.

Scopul elaborării acestor ghiduri este atât de a pregăti cadrul de implementare a foii de parcurs, cât și de a fi utilizate ca instrumente de informare și familiarizare a părților interesate cu privire la punerea în aplicare a BIM, în primul rând în sectorul public, înainte de a fi introducerea obligativității utilizării pentru proiectele de construcții finanțate din fonduri publice în cadrul procedurilor de achiziție, prin legislația națională.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR.

Prin prezenta reforma sunt deja prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin proiectul „Creșterea coerenței cadrului normativ și a eficienței reglementărilor tehnice în domeniul construcțiilor”, cod MySMIS 129900/SIPOCA 731, cofinanțat din Fondul Social European (FSE), prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 – 2020, Axa prioritară 1 - Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectiv Specific 1.1 Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu SCAP.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: autoritățile administrației publice centrale - MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor) și Inspectoratul de Stat în Construcții (ca autoritate de control), Compania Națională de Investiții (instituție aflată sub autoritatea MLPDA, care are ca principal obiect de activitate executarea programelor de interes public sau social în domeniul construcțiilor, precum și autoritățile/instituțiile care realizează investiții publice; autoritățile administrației locale - structurile de specialitate din domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, precum și structurile asociative ale autorităților administrației publice locale.

Grup țintă: asociații profesionale în domeniul construcțiilor, urbanismului și arhitecturii, mediul academic și de cercetare, firme de consultanță, proiectare și execuție în construcții, cetățeni

Ajutor de stat:

Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind vizând aprobarea unor reglementări tehnice de către autoritatea publică.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu e cazul.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități: Prin realizarea reformei se va sprijini accesul persoanelor cu dizabilități la serviciile publice. Se promovează egalitatea de șanse, indiferent de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, astfel încât toată lumea va avea dreptul la tratament egal și la oportunități în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, protecția socială, educația și accesul la bunuri și servicii disponibile publicului.

Contribuția la inițiativele emblematiche sau alte strategii ale UE: Realizarea reformei va contribui la modernizarea serviciilor publice digitale în domeniul construcțiilor. Introducerea treptată a conceptului BIM (Building Information Modelling) va sprijini implementarea investițiilor în tranziția către clădirile verzi, contribuind inclusiv la inițiativa Renovare (Renovate), realizând premisele necesare pentru îndeplinirea obiectivelor UE în materie de climă, promovând inclusiv dezvoltarea digitală a sectorului construcții.

- **Elaborarea unei metodologii de intervenție pentru abordarea non-invazivă a eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală (Alocare - 0,15 mil. euro)**

Provocări reformă:

Înlocuirea unei clădiri existente cu una nouă necesită o investiție considerabilă de energie înglobată în producerea, transportul și punerea în operă a unor materiale de construcții. În termeni globali de mediu, echilibrul avantajelor favorizează puternic păstrarea stocului de clădiri existente, în special când se poate îmbunătăți performanța în termeni de consum de energie în utilizare. Cazul specific al clădirilor istorice, protejate conform legii în vigoare, respectiv clădirile ce alcătuiesc zonele construite protejate, sau sunt clasate ca monumente istorice sau sunt situate în zonele de protecție ale acestora, impune o abordare metodologică distinctă dar, în același timp, face loc introducerii practicilor de economie circulară, prin reutilizarea unor elemente de construcție din clădiri vechi, acesta fiind un principiu de conservare a patrimoniului în acord cu dezvoltarea durabilă.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...).*

Obiectivul reformei: Elaborarea și intrarea în vigoare a cadrului legal și strategic privind eficientizarea energetică în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală și realizarea de proiecte pilot regionale dedicate eficienței energetice și economiei circulare.

Descrierea reformei:

Conform legislației naționale sunt definite mai multe tipuri de clădiri și zone cu valoare istorică și arhitecturală, acestea fiind clasate fie ca monumente istorice, conform Legii nr. 422/2001 (de tip monument, ansamblu sau sit), fie ca zone construite protejate, în condițiile Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul.

Monumentul este definit de lege ca fiind o construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acesta, precum și lucrările artistice comemorative, funerare, de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Ansamblul este definit de lege ca un grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic de construcții urbane sau rurale care împreună cu terenul

aferent formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Situl reprezintă un teren delimitat topografic, cuprinzând acele creații umane în cadrul natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic sau al peisajului cultural.

Zona protejată este o zonă naturală ori construită, delimitată geografic și/sau topografic, determinată de existența unor valori de patrimoniu natural și/sau cultural a căror protejare prezintă un interes public și declarată ca atare pentru atingerea obiectivelor specifice de conservare și reabilitare a valorilor de patrimoniu. Statutul de zonă protejată creează asupra imobilelor din interiorul zonei servituți de intervenție legate de desființare, modificare, funcționalitate, distanțe, înălțime, volumetrie, expresie arhitecturală, materiale, finisaje, împrejurimi, mobilier urban, amenajări și plantații și este stabilit prin documentații de urbanism specifice aprobate.

Cerințele privind performanța energetică a clădirilor nu se aplică la clădiri și monumente protejate care fie fac parte din zone construite protejate, conform legii, fie au valoare arhitecturală sau istorică deosebită, cărora, dacă li s-ar aplica cerințele respective, li s-ar modifica, în mod inacceptabil, caracterul ori aspectul exterior.

Cu toate acestea, atingerea obiectivelor de climă și energie, impune identificarea unor măsuri care să concilieze măsurile de protecție a patrimoniului construit cu anumite măsuri de eficientizare energetică limitate, care să îmbunătățească performanțele energetice și calitatea vieții în clădiri, fără a afecta valoarea arhitecturală și istorică.

Se va elabora o metodologie de intervenție pentru abordarea non-invazivă a eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală (**I4**), integrată în sistemul de norme tehnice ale Ministerului Culturii. Elaborarea metodologiei va presupune, într-o primă fază, identificarea materialelor și sistemelor specifice diferitelor tipologii constructive istorice, precum și identificarea materialelor și sistemelor constructive contemporane compatibile sau ce pot fi adaptate, existente pe piața românească și care pot fi utilizate pentru eficientizarea energetică a clădirilor cu valoare istorică și arhitecturală. De asemenea, vor fi identificate lacunele, urmând ca ulterior să fie dezvoltate tehnologii noi pentru abordarea non-invazivă a eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală.

Tot în cadrul acestei reforme va fi stabilit **cadrul legal și strategic pentru realizarea de proiecte pilot regionale dedicate eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală și economiei circulare**. Astfel, se va dezvolta cadrul legal și strategic pentru înființarea centrului de formare în abordarea non-invazivă a eficientizării energetice a clădirilor istorice și a laboratorului de testare a materialelor și tehnicilor pentru intervenții de eficientizare energetică a clădirilor istorice.

De asemenea, este vizată reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări, precum și prelungirea ciclului de viață a clădirilor istorice prin intervenții minimale. În acest sens, se va dezvolta cadrul legal și strategic privind înființarea infrastructurii pilot dedicate economiei circulare, respectiv centrul de colectare a materialului istoric și structura de întreținere a construcțiilor istorice.

Mecanism de implementare: Ministerul Culturii va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: finanțare PNRR (0,15 mil. euro). Pentru prezenta reformă sunt prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin PNRR.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: Ministerul Culturii (ca autoritate de reglementare în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil), deconcentratele acestuia, precum și Institutul Național al Patrimoniului (instituție aflată în subordinea MC), Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice și Administrației (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor)

Grup țintă: asociații profesionale în domeniul construcțiilor, urbanismului și arhitecturii, mediul academic și de cercetare, firme de consultanță, proiectare și execuție în construcții, cetățeni.

Ajutor de stat:

Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, întrucât activitățile vizate au caracter non economic - se va elabora cadrul legislativ și strategic privind eficientizarea energetică în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală și realizarea de proiecte pilot regionale dedicate eficienței energetice și economiei circulare.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu e cazul.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Reforma va facilita formarea profesională și recalificarea, ținându-se cont de principiile de egalitatea de sex și de șanse, a tuturor persoanelor ce lucrează sau doresc să lucreze în domeniul conservării/restaurării, interesate de eficientizarea energetică non-invazivă și economia circulară.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE: Prin sprijinirea eficientizării energetice a fondului construit cu valoare istorică și arhitecturală, precum și prin introducerea economiei circulare în domeniul protejării/conservării și restaurării patrimoniului cultural imobil, reforma contribuie la inițiativa Renovare (Renovate), încurajând renovările de amploare, precum și utilizarea eficientă a resurselor în cazul clădirilor menționate.

R2. Cadru strategic, normativ și procedural care să sprijine reziliența seismică a fondului construit

R2 se va implementa printr-o serie de măsuri după cum urmează:

- R2.a Adoptarea Strategiei naționale de reducere a riscului seismic și pregătirea cadrului de implementare inclusiv pentru măsuri integrate de renovare;
- R2.b Optimizarea cadrului legislativ privind reducerea riscului seismic al clădirilor existente;

R2.a Adoptarea Strategiei naționale de reducere a riscului seismic și pregătirea cadrului de implementare inclusiv pentru măsuri integrate de renovare

Provocări reformă:

Îmbunătățirea fondului construit presupune realizarea unor acțiuni complexe de optimizare a parametrilor de calitate și performanță a clădirilor. Aceste acțiuni influențează, în mod direct, calitatea vieții și a serviciilor derulate în clădirile respective și generează o importantă dinamică pe tot lanțul economic - producție și distribuție de materiale și echipamente pentru construcții, recuperare și reutilizare a materialelor și elementelor de construcție, inclusiv a celor istorice, proiectare și execuție a lucrărilor de construcții și instalații aferente, punere în funcțiune și întreținere.

O intervenție în orice clădire, ar trebui să vizeze atingerea tuturor obiectivelor de calitate în construcții, relevante (siguranță și stabilitate, funcționalitate, eficiență energetică, siguranță la foc, reziliență, tranziția către digital, etc.). Programele de renovare existente, finanțate fie din fonduri europene, fie din bugetul de stat sau local, sunt de obicei concepute pentru a atinge doar unul dintre obiectivele aferente unei clădiri – fie eficiență energetică, fie reducerea riscului seismic, însă nu sunt integrate și adaptate necesităților reale de intervenție asupra fondului construit existent.

Problemele principale sunt: îmbătrânirea și întreținerea inadecvată a fondului de clădiri, sistemele de termoficare neperformante, privatizarea masivă a clădirilor multifamiliale, organizarea deficitară a asociațiilor de proprietari și bonitatea slabă a proprietarilor de clădiri, fapt ce generează mari dificultăți în accesarea de credite.

Trebuie avute în vedere și numărul foarte mare de clădiri vulnerabile la cutremur, distribuite în toate sectoarele (clădiri ale administrației publice centrale, sedii ale autorităților judecătorești, unități de învățământ, unități sanitare, etc.) și necesitățile identificate la nivel național privind creșterea rezilienței fondului construit. În sectorul educației, din totalul de cca. 18.600 de clădiri, aproximativ 45% sunt expuse la niveluri medii și 11% la niveluri ridicate de hazard seismic. În sectorul sănătate, din totalul de cca. 375 de spitale, aproximativ 50% sunt expuse la niveluri medii și 3% la niveluri ridicate de hazard seismic. Prin urmare, considerăm că nu se poate vorbi despre îmbunătățirea rezilienței sistemului public de sănătate și a celui de educație prin investiții în infrastructură, fără a lua în considerare alocarea de investiții pentru proiecte de consolidare seismică a unităților sanitare și de învățământ cu risc seismic și pentru care este vitală siguranța publică, implicit siguranța structurii la cutremur, de îmbunătățire a riscului la incendiu și a eficienței energetice.

Progresele modeste înregistrate de România în reducerea consumului total de energie în ultimul deceniu, din perspectiva fondului construit, în ciuda potențialului enorm de optimizare a performanțelor de eficiență energetică, au fost generate de o serie de politici incomplete, bariere tehnice, financiare, instituționale și informaționale care au împiedicat punerea în aplicare și extinderea sistematică și integrată a eficienței energetice în sectorul clădirilor.

Cu finanțare și cofinanțare redusă și cu inițiativă de a renova cât mai multe clădiri posibil, auditurile energetice și proiectele tehnice au fost elaborate pentru a realiza, în cea mai mare parte, mai degrabă niveluri minime de eficiență, decât pentru a sprijini sau a promova renovările aprofundate. Ca urmare, baza de cunoștințe privind renovările aprofundate este în continuare foarte redusă. Mare parte dintre proiectele de renovare a clădirilor nu au abordat corespunzător soluțiile de ventilare a spațiilor, creând probleme de climat interior în clădirile renovate, cu implicații directe, pe termen mediu și lung, atât asupra confortului și sănătății ocupanților, cât și

asupra comportării în timp și a durabilității construcțiilor respective, iar lipsa sistemelor de recuperare a căldurii au limitat performanța energetică după renovare.

Deși s-au făcut progrese prin adoptarea Strategia națională de renovare pe termen lung, este necesar a se completa cadrul strategic relevant cu Strategia națională de reducere a riscului seismic, pentru o abordare integrată a intervențiilor asupra fondului construit. Cu sprijinul Băncii Mondiale, Guvernul prin intermediul ministerului de resort, a realizat două strategii naționale complementare, abordate în concordanță cu cerințele prevăzute atât de Directiva EPBD, cât și de Strategia Renovation Wave, o strategie privind renovarea clădirilor din prisma eficienței energetice (aprobată) și o strategie națională privind reducerea riscului seismic a acestora (în curs de elaborare).

Elaborată în temeiul Directivei EPBD, Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung, aprobată prin HG 1034/2020, abordează renovarea energetică a fondului construit. Complementar cu acest document strategic, este în curs de elaborare Strategia Națională de Reducere a Riscului Seismic care va stabili obiective specifice de reducere a riscului seismic care urmează să fie realizate în etape (2030, 2040 și 2050), luând în considerare eforturile diferențiate, necesare în reducerea riscului seismic pentru diferite tipuri de clădiri vulnerabile (publice și private, rezidențiale și nerezidențiale).

Recomandări specifice de țară:

- *(2020) Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.*
- *(2020) Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*

Obiectivele reformei:

- intrarea în vigoare a Hotărârii Guvernului privind aprobarea Strategiei Naționale de Reducere a Riscului Seismic, precum și pregătirea cadrului de implementarea a acesteia;
- intrarea în vigoare a metodologiei de evaluare vizuală rapidă a clădirilor;
- intrarea în vigoare a ghidului de intervenții integrate.

Descrierea reformei:

România își propune să abordeze managementul riscului seismic după o viziune integratoare, care pleacă de la elaborarea unui cadru de strategii naționale complementare, respectiv Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung (în aplicarea Directivei privind eficiența energetică în clădiri și condiție favorizantă pentru programele operaționale regionale) și Strategia Națională privind Reducerea Riscului Seismic (SNRRS).

Strategia națională de reducere a riscului seismic, elaborată cu sprijinul Băncii Mondiale, va cuprinde un plan de acțiuni cu obiective specifice pe termen scurt, mediu și lung (2030, 2040 și 2050) și acțiuni corective pentru soluționarea problemelor existente identificate în stadiul actual, în domeniul riscului seismic pentru clădiri.

Proiectul SNRRS, în curs de elaborare, are următoarele obiective preliminare:

- transformarea până în 2050 a fondului construit al României într-un fond construit rezilient la seisme;
- reducerea riscului seismic la nivel național prin salvarea de vieți, reducerea vătămarilor și protejarea fondului construit, prin investiții prioritizate și eficiente;
- promovarea bunăstării prin crearea de beneficii conexe prin îmbunătățirea condițiilor de eficiență energetică și sanitare, printre alte aspecte funcționale;
- creșterea rezilienței prin integrarea considerentelor de risc seismic/multirisc în planificarea teritorială și sectorială și asigurarea unor procese reziliente de recuperare și reconstrucție post-seism;
- mobilizarea participării și acțiunii incluzive prin creșterea nivelului de conștientizare publică cu privire la managementul riscului seismic și creșterea nivelului de asumare în implementarea măsurilor de reducere a riscului;
- consolidarea capacității instituționale în domeniul managementului riscului seismic și a calității și numărului de resurse umane implicate în activitățile legate de gestionarea riscului.

Strategia națională de reducere a riscului seismic vizează siguranța fondului construit existent (clădiri publice și private, clădiri rezidențiale și nerezidențiale) la acțiuni seismice, precum și eficientizarea programelor de finanțare a lucrărilor de consolidare la clădirile existente. Implementarea strategiei va fi susținută prin implicarea autorităților administrației publice, mediului de cercetare și academic, pentru a identifica și implementa în mod unitar și corect prioritățile și măsurile identificate la diferite paliere administrative.

Strategia Națională de Reducere a Riscului Seismic urmărește o abordare integrată, iar investițiile propuse vor fi aliniate cu Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung pentru eficiența energetică, asigurând, în procesul de implementare, corelarea măsurilor stabilite de aceasta cu cele de reducere a riscului seismic, în vederea unei prioritizări obiective a finanțării investițiilor. Investițiile nu privesc strict soluționarea problemelor de consolidare seismică, ci și tranziția către un fond construit verde, fiind avute în vedere, pe cât posibil, lucrări de renovare cel puțin moderată sau aprofundată, care să asigure performanța energetică crescută. În plus, din perspectivă strategică este necesară dezvoltarea unui mecanism de monitorizare a implementării celor două strategii mai sus menționate și a programelor de investiții derulate în domeniul clădirilor, pentru identificarea clădirilor cu cele mai slabe performanțe, prin crearea unui sistem informatic, care să conțină o bază de date georeferențiată a clădirilor publice și private, corelat și interoperabil cu băncile de date urbane de la nivel local și cu alte sisteme și registre naționale.

SNRRS propune ca intervențiile să se bazeze pe criterii de prioritizare care țin seama de riscul seismic la care sunt expuse clădirile și comunitățile și de beneficiile create de acțiunile de reducere a riscului. Astfel, complementar strategiei, se are în vedere **dezvoltarea unor programe de investiții sectoriale** care vizează consolidarea seismică, precum și stabilirea unor criterii de prioritizare transparente, definirea clară a responsabilităților, aplicarea unor instrumente de management al datelor, etape simplificate în procesul de aprobare și implementare, stabilirea unor corelări cu programe existente și alte strategii.

În sprijinul implementării programelor de investiții se are în vedere **elaborarea unui mecanism de monitorizare a indicatorilor acestora și a progresului în implementarea Strategiei naționale de reducere a riscului seismic**.

De asemenea, se propune **intensificarea acțiunilor de informare și pregătire a populației, instruirea autorităților responsabile în domeniu**, precum și elaborarea unor strategii de comunicare pentru fiecare categorie de public-țintă în vederea stabilirii unor măsuri comune care să asigure dezvoltarea și implementarea obiectivelor propuse prin SNRRS, în raport cu înțelegerea publicului-țintă și adaptarea la necesitățile identificate.

De asemenea, complementar cu Strategia națională de reducere a riscului seismic, este în curs de realizare în cadrul Ministerului Culturii, **Strategia națională privind protejarea monumentelor istorice**, ce propune reformarea cadrului de protejare a monumentelor istorice și patrimoniului cultural imobil și va avea rol de structurare și coordonare a activității din sector, într-un orizont de cel puțin 10 ani, prin stabilirea principalelor direcții de acțiune, dezvoltate pe principii moderne, racordate la noile orientări teoretice și practice de la nivel internațional.

Pentru planificarea strategică a investițiilor pe sectoare, strategia națională de reducere a riscului seismic prevede etape de evaluare a riscului pe trei niveluri, care să faciliteze prioritizarea și realizarea intervențiilor, precum și indicatori de monitorizare a acestora. Astfel, pentru implementarea investițiilor în reziliența fondului construit existent, este necesară **elaborarea unei metodologii de evaluare vizuală rapidă a clădirilor** ca etapă de evaluare de nivel 2 în planificarea strategică a investițiilor pe sectoare, cu scopul de a obține rezultate maxime raportat la fondurile investite.

În acest sens, SNRRS va stabili o abordare complexă de evaluare a riscului seismic în România, trecând de la cea actuală, realizată într-o singură etapă – expertiza tehnică, la una pe trei niveluri, care ghidează deciziile privind investițiile în planificarea intervențiilor la scară largă, astfel:

- **evaluare de nivel 1** - la nivel național, alocarea fondurilor pe programe sectoriale și regiuni se face pe baza informațiilor privind riscul seismic, în funcție de expunerea diferitelor sectoare ale fondului construit (de ex. infrastructura educațională, de sănătate, fondul de locuit) și regiuni. Datele de risc la acest nivel pot fi exprimate în termeni de număr preconizat de victime, persoane rănite, daune și pierderi economice pe care le-ar putea cauza un anumit scenariu de cutremur într-un anumit sector al fondului construit sau o anumită regiune. Acest nivel de evaluare a riscului seismic este necesar în mod normal pentru a evalua beneficiile în ansamblu și costurile diferitelor opțiuni de investiții;
- **evaluare de nivel 2** - în sectoarele fondului construit și în regiunile prioritizate se fac evaluări vizuale rapide mai detaliate pentru a caracteriza tipurile reprezentative de clădiri și a facilita prioritizarea intervențiilor în cadrul diferitelor programe. Evaluările vizuale rapide ar putea fi efectuate la nivel sub-național, de către autoritățile locale, pentru a prioritiza și a selecta intervențiile;
- **evaluare de nivel 3** constă în evaluări seismice detaliate, studii de fezabilitate și proiectare pentru fondul de clădiri selectat pentru intervenție în cadrul unui anumit program.

Se propune elaborarea unei **Metodologii de evaluare vizuală rapidă** a clădirilor ce are în vedere stabilirea unui cadru procedural care să permită clasificarea acestora la nivelul unui UAT, în funcție de vulnerabilitatea seismică. Prin punerea în aplicare a metodologiei de evaluare vizuală rapidă (nivel 2) se colectează date relevante privind vulnerabilitatea seismică și caracteristicile tehnice pentru a permite clasificarea clădirilor cu vulnerabilitate ridicată la nivelul unităților administrative teritoriale, și stabilirea criteriilor de prioritizare a investițiilor.

Metodologia de evaluare vizuală rapidă reprezintă un instrument care permite obținerea rapidă a unei imagini de ansamblu cu privire la vulnerabilitatea seismică a fondului construit. Acesta va fi realizat de personal calificat, care nu necesită atestare profesională suplimentară. Evaluarea vizuală rapidă este efectuată prin inspecție vizuală din exteriorul clădirii, nesolicitând în cele mai

multe cazuri accesul la interiorul clădirii. Aceasta implică colectarea de date cheie despre construcție prin inspecție vizuală de către inginer și prelucrarea acestor date utilizând o formă digitală standard.

Datele colectate vor fi introduse într-un model probabilistic, pe baza căruia se estimează vulnerabilitatea seismică a întregii zone/sectoare în același timp. În acest fel, consumul de resurse se reduce considerabil și procesul de prioritizare a intervențiilor asupra fondului de clădiri pe baza datelor se optimizează.

Se are în vedere **elaborarea unui ghid de intervenții integrate**, care să asigure armonizarea măsurilor de reducere a riscului seismic, cu măsurile de renovare energetică stabilite prin Strategia națională de renovare pe termen lung și Strategia UE Renovation Wave și cu cele referitoare la atingerea obiectivelor de calitate în construcții, relevante, în vederea facilitării procesului de implementare. O serie de măsuri de intervenție, care vor fi cuprinse în cadrul ghidului, sunt prezentate într-o formă detaliată la partea de investiții a prezentei componente.

Ghidul de intervenții va introduce precizări cu privire la utilizarea materialelor cu conținut scăzut de carbon, pentru intervenții avute în vedere, precum și la utilizarea produselor de construcții non-toxice, reciclabile și biodegradabile, fabricate la nivelul industriei locale, din materii prime produse în zonă, folosind tehnici care nu afectează mediul.

În cadrul ghidului de intervenții integrate, vor fi avute în vedere aspectele legate de asigurarea calității aerului interior, atât pentru clădirile rezidențiale cât și pentru clădirile administrației publice centrale sau locale, pentru a asigura conformarea cu cerințele fundamentale aplicabile prevăzute în Legea nr. 10/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR. Pentru prezenta reformă sunt prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 – 2020 sau prin bugetul de venituri proprii al MDLPA constituit în baza Legii nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sau din alte surse legal constituite.

Elaborarea Strategiei Naționale de Reducere a Riscului Seismic este finanțată prin proiectul „**Consolidarea capacității de planificare strategică a MDLPA în renovarea fondului construit național din perspectiva eficienței energetice și a riscului seismic**”, cod MySmis 127562 / cod SIPOCA 606”, cofinanțat din Fondul Social European (FSE), prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 – 2020, Axa prioritară 1 Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectiv Specific 1.1 Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu SCAP. Reforma se realizează în cadrul Acordului de servicii de consultanță nerambursabile încheiat cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (parte a grupului Băncii Mondiale).

Metodologia de evaluare vizuală rapidă și ghidul de intervenții integrate se vor finanța din fonduri prevăzute în bugetul de venituri proprii al MDLPA constituit în baza Legii nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare sau din alte surse identificate.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: autoritățile administrației centrale și administrației publice locale

Grup țintă: mediul academic, mediul de cercetare, organizațiile neguvernamentale, profesionale și comunitare, cetățenii

Ajutor de stat: Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind în general modificări legislative.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu e cazul.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea reformei se va avea în vedere obligativitatea prevederilor referitoare la accesibilizarea clădirilor rezidențiale și/sau publice pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea acestora la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației.

Contribuția la inițiativele emblematică sau alte strategii ale UE:

Reforma va sprijini îmbunătățirea rezilienței fondului construit, contribuind la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, la crearea unui număr mare de locuri de muncă, prin realizarea de lucrări integrate de intervenție. Astfel, optimizarea cadrului legislativ privind reducerea riscului seismic și implementarea de măsuri integrate de renovare contribuie la implicit la inițiativa emblematică Renovare (Renovate).

R2.b Optimizarea cadrului legislativ privind reducerea riscului seismic al clădirilor existente

Provocări reformă:

Ministerul de resort a derulat începând din anul 2001, programe anuale de acțiuni privind proiectarea și execuția lucrărilor de intervenție pentru reducerea riscului seismic al clădirilor de locuit multietajate, încadrate în clasa I de risc seismic. Aceste programe nu au avut o abordare integrată a părții de consolidare seismică cu cea legată de eficiență energetică. În baza programelor anuale de acțiuni, finanțarea lucrărilor de intervenție pentru reducerea riscului seismic la construcțiile existente cu destinația de locuință multietajate, încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasa I de risc seismic, este asigurată prin transferuri de credite pentru locuințele proprietate privată a persoanelor fizice. Trebuie însă menționat că aceste sume se rambursează pe parcursul a 25 de ani, cu excepția situațiilor în care veniturile gospodăriilor se situează sub anumite limite, aspecte care nu au contribuit substanțial la creșterea gradului de reziliență a clădirilor încadrate în categoria de risc seismic, înregistrându-se un ritm complet nesatisfăcător de implementare a lucrărilor din cadrul programului. Întrucât programul nu presupune granturi, ci credite, în prezent este obligatorie, pentru includerea în program, obținerea acordului tuturor proprietarilor din imobilele respective. Schemele de finanțare privesc proprietarii privați, nu și proprietarii spațiilor comerciale aflate la parterul acestor clădiri.

Deși ordonanța care instituie programul a fost modificată din 1994 până în 2020 de 14 ori, unele modificări fiind semnificative, mecanismul de finanțare nu pare să fie adecvat celor care au în proprietate astfel de clădiri, având în vedere costurile de consolidare ridicate.

Majoritatea clădirilor de locuit multietajate care prezintă niveluri insuficiente de protecție la acțiuni seismice sunt construite în perioada interbelică, fiind naționalizate în perioada comunistă și retrocedate sau vândute conform legilor proprietății. În acest moment există blocuri în care se găsesc apartamente în proprietate privată, apartamente care aparțin autorităților locale, spații cu altă destinație decât cea de locuință, aflate în proprietate privată și/sau în proprietatea publică și/sau în administrarea instituțiilor/autorităților publice, fapt ce face extrem de dificil atât consensul cu privire la demararea procedurilor de consolidare, cât și asigurarea surselor de finanțare sau coordonarea demersurilor investiționale.

Trebuie avut în vedere, însă, că lucrările de consolidare a clădirilor nu se pot finaliza pe parcursul unui singur an, deoarece presupun expertizarea tehnică, proiectarea lucrărilor de intervenție, autorizarea lucrărilor de intervenție (inclusiv obținerea de avize și acorduri), relocarea populației și activităților pe perioada realizării lucrărilor de intervenție, dar mai ales execuția unor lucrări complexe care pot ridica probleme neprevăzute.

De asemenea, deși reducerea riscului seismic și creșterea siguranței cetățenilor este o problemă de interes național și de utilitate publică, asigurarea finanțării lucrărilor de consolidare nu este realizată și pentru clădirile aflate în proprietatea autorităților și instituțiilor administrației publice centrale sau locale, expertizate tehnic și încadrate în clasa I sau II de risc seismic.

În condițiile în care efectul unui cutremur puternic ar avea un impact major nu doar asupra construcțiilor, ci și asupra populației și economiei naționale, se impune luare de urgență a unor măsuri care să accelereze implementarea programului, sens în care a fost inițiată o reformare substanțială a acestuia, prin crearea unei logici multianuale și prin includerea, pe lângă obiectivele de investiție pentru clădirile multietajate cu destinația principală de locuință și a celor aflate în proprietatea autorităților și instituțiilor administrației publice centrale sau locale.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.*
- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*

Obiective reformă:

- intrarea în vigoare a legii privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al clădirilor.

Descrierea reformei:

Raportat la cadrul legislativ existent, reforma va acoperi următoarele aspecte:

- transformarea programului din unul cu caracter anual într-un program cu caracter multianual;
- introducerea în categoria clădirilor eligibile a clădirilor publice, pe lângă clădirile rezidențiale;
- introducerea în categoria clădirilor eligibile a clădirilor încadrate în clasa de risc seismic RsII, pe lângă cele încadrate în clasa de risc seismic RsI;
- introducerea în categoria de cheltuieli eligibile a lucrărilor de creștere a performanței energetice a clădirilor.

Noua abordare prin proiectul de lege privind măsuri pentru reducerea riscului seismic se adresează atât autorităților și instituțiilor administrației publice centrale sau locale, unităților aflate în subordinea, autoritatea sau coordonarea acestora, cât și persoanelor fizice sau juridice, proprietari ai spațiilor cu destinația de locuință.

Programul multianual propus va finanța proiectarea și execuția lucrărilor de intervenție la clădirile existente care prezintă niveluri insuficiente de protecție la acțiuni seismice, degradări sau avarieri în urma unor acțiuni seismice, în scopul creșterii nivelului de siguranță la acțiuni seismice, precum și asigurarea funcționalității și creșterii eficienței energetice a acestora.

Prin reforma propusă se va schimba modalitatea de finanțare a acestor obiective, în special prin abordarea integrată a măsurilor de consolidare și eficiență energetică și respectiv prin schimbarea tipului de instrument de finanțare care, până la acest moment, nu și-a dovedit eficiența, proprietarii nefiind interesați de acest mecanism de finanțare. Astfel, se va face trecerea de la o finanțare bazată pe un mecanism de creditare, la una nerambursabilă pentru consolidarea clădirilor cu risc seismic ridicat, ducându-le și spre zona de eficiență energetică, printr-o abordare integrată. În acest mod, va crește gradul de reziliență și de rezistență a fondului construit existent prin creșterea ratei de renovare/consolidare, precum și prin abordarea integrată propusă.

Finanțarea acordată pentru abordarea integrată a clădirilor cu risc seismic ridicat/eficiență energetică, pentru persoanele juridice de drept privat, proprietari ai spațiilor cu altă destinație decât cea de locuință, se va acorda în baza unei scheme de ajutor de stat de minimis.

Acordarea ajutorului de minimis în cadrul acestei scheme se va face cu respectarea prevederilor privind ajutorul de minimis stipulate în Regulamentul (UE) nr. 1407/2013 din 18 decembrie 2013 pentru aplicarea art. 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L nr. 352/ 1 din 24 decembrie 2013. Schema de ajutor de minimis nu intră sub incidența obligației de notificare către Comisia Europeană în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 1407/2013.

Valoarea maximă totală a ajutoarelor de minimis de care poate beneficia o persoană juridică ce deține spații cu altă destinație în clădirile multifamiliale pentru care se realizează lucrări de renovare, nu va depăși echivalentul în lei a 200.000 Euro.

De asemenea, se poate avea în vedere realizarea unei scheme de măsuri de ajutor de ajutor de stat în conform art. 39 din GBER și/sau ajutor de minimis în baza Regulamentului (UE) nr. 1407/2013.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei reforme.

Buget reformă: nu se finanțează prin PNRR. Reforma se va realiza din venituri proprii MDLPA sau din alte surse legal constituite și nu are prevăzută asistență tehnică din PNRR.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: autoritățile administrației publice centrale și locale, asociațiile de proprietari

Grup țintă: asociațiile de proprietari, locatarii

Ajutor de stat: Măsurile din cadrul acestei reforme nu implică elemente de ajutor de stat, fiind modificări legislative, ce țin de prerogativa statului de reglementare în acest domeniu.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea reformei se va avea în vedere obligativitatea prevederilor referitoare la accesibilizarea clădirilor rezidențiale și/sau publice pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea acestora la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației.

Contribuția la inițiativele emblematiche sau alte strategii ale UE:

Reforma va sprijini îmbunătățirea rezilienței fondului construit contribuind la realizarea obiectivelor UE în materie de climă prin realizarea de lucrări integrate de intervenție.

Asigurarea ireversibilității reformelor este susținută prin următoarele:

- prin intrarea în vigoare a Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, (ATUC) act legislativ cu putere de lege, se va asigura o mai mare stabilitate la schimbările structurii politice a Guvernului. În același timp, codificarea sectorială a multiplelor acte normative în domeniul urbanismului și construcțiilor va conferi o mai mare stabilitate și uniformitate a cadrului aplicabil. În plus, stabilitatea codurilor este mult mai ridicată, comparativ cu cea a actelor legislative individuale și disperate.
- modificările legislative și de reformare a programelor de finanțare existente sunt în corelare cu directivele UE de eficiență și performanță energetică a clădirilor, precum și cu viziunea strategică europeană de climă și energie asupra sustenabilității investițiilor în materie de eficiență energetică, asigurând o corelare la nivel european a intervențiilor susținute din fonduri publice/europene, inclusiv cu strategiile sectoriale în domeniu și cu utilizarea celor mai noi tehnologii.
- măsurile de eficiență energetică integrate cu cele de consolidare seismică sunt în beneficiul fondului construit existent îmbătrânit, care impune finanțarea unor astfel de intervenții integrate, iar prin urmare acestea nu pot fi contestate, pot fi doar îmbunătățite pentru a asigura astfel tranziția către un parc imobiliar verde și rezilient, ce conservă valorile culturale, contribuind astfel la obiectivele asumate de România în materie de climă și energie.

Investiții

I1. Instituirea unui fond pentru "Valul renovării" care să finanțeze lucrările de îmbunătățire a eficienței energetice a fondului construit existent (Alocare 2.170 mil. euro)

I1.a - Axa 1 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri rezidențiale multifamiliale: renovarea energetică moderată sau aprofundată/renovare integrată a clădirilor rezidențiale multifamiliale (Alocare 1.000 mil. euro)

II.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice: renovarea moderată sau aprofundată/ renovare integrată a clădirilor publice (Alocare 1.170 mil. euro)

Provocări investiții:

Pentru abordarea integrată a intervențiilor asupra fondului construit din perspectiva punerii în aplicare a principiilor Renovation Wave, respectiv eficiență energetică în principal, decarbonare și integrarea surselor regenerabile de energie, minimizarea amprente de carbon a clădirilor, standarde ridicate de sănătate și mediu, inclusiv prevenirea dezastrelor și protecția împotriva incendiilor și riscurilor legate de activitatea seismică, abordarea provocărilor tranziției energetice și digitale, respectul pentru estetică și calitatea arhitecturală, este necesar un fond pentru investiții de cca. 2,2 mld euro pentru a se asigura că România crește rata de renovare a clădirilor și accentuează rata de reducere a consumului de energie primară în conformitate cu țintele asumate prin Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung, cu accent inclusiv pe creșterea rezilienței clădirilor și tranziția acestora către conceptul de clădiri inteligente.

În elaborarea Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung (SRTL), **pentru a determina segmentele cu cele mai scăzute performanțe din fondul de clădiri, au fost avute în vedere mai multe criterii pentru evaluare, parte dintre ele fiind utilizate în selectarea proiectelor ce vor fi finanțate din PNRR.**

1. anul de construcție înainte de anul 2000 (durata de viață mai mare de 20 de ani de la data construcției);
2. consumul final specific de energie peste 300 kWh/m²an;
3. consumul final specific de energie pentru încălzire peste 200 kWh/m²an;

În afara criteriilor legate de consum și de locuirea de către categorii sociale vulnerabile, trebuie avut în vedere la prioritizarea investițiilor și contextul urbanistic și economic. În acest sens, reformele și investițiile specifice acestei componente vor asigura sinergia cu tabloul de bord privind Pilonul european al drepturilor sociale. Va fi avută în vedere îmbunătățirea următorilor indicatori relevanți: Costuri suplimentare pentru locuințe; Privarea severă de locuință (proprietar și chiriaș); Proportia populației care nu este în măsură să își încălzească locuința în mod adecvat (ODD). De asemenea, în cazul intervențiilor în sectorul locuințelor rezidențiale, investițiile trebuie să țină cont de particularitățile de vârstă și nevoile cotidiene specifice categoriilor de vârstă.

Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung prevede ca necesar un buget de cca. 13 miliarde euro pentru renovarea clădirilor publice și private, rezidențiale și nerezidențiale, până în 2030, în vederea respectării angajamentelor europene cu privire la rata de renovare, reducerea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Se estimează că impactul preconizat asupra economiei este crearea de cca. 18 locuri de muncă la fiecare milion de euro investit în renovarea clădirilor. La acest moment, instrumentele de finanțare existente asigură o rată complet nesatisfăcătoare a ritmului de renovare a clădirilor.

De asemenea, în cadrul Raportului de țară (2019) se menționează că, deși România este în grafic în ceea ce privește obiectivul fixat pentru 2020, sunt necesare eforturi continue pentru a limita consumul de energie în contextul creșterii economice, implicit fiind necesare finanțări suplimentare pentru creșterea ritmului de renovare și atingerea țintelor asumate.

Este necesară creșterea ritmului renovărilor pentru fondul de clădiri din România și pentru producerea de rezultate importante în ceea ce privește economiile de energie, reducerea emisiilor de CO₂ și reducerea costurilor de exploatare și de întreținere. Alte beneficii indirecte sau mai puțin tangibile pot include, de asemenea, un nivel mai ridicat de confort în interior, creșterea valorii de piață a locuințelor, investiții amânate sau evitate în capacități de producere de energie și îmbunătățiri în domeniul mediului.

Expunerea populației la poluanții interiori de natură anorganică, organică sau biologică, cu un potențial risc asupra sănătății, poate fi semnificativ mai mare decât în cazul poluanților exteriori. Astfel, un număr mare de persoane este expus, în propriile locuințe, la poluanți cum ar fi particule, monoxid de carbon, dioxid de azot, dioxid de sulf, compuși organici volatili și semi-volatili. Ca rezultat al poluării aerului din interior pot apărea decese premature provocate de boli cardiovasculare, cancer pulmonar, boli respiratorii acute. Poluarea internă cauzată de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea nevoilor de bază pentru gătit și încălzire, conduce și la o poluare a aerului exterior, cu efectele directe asupra sănătății umane.

Calitatea aerului din interior este afectată de numeroși alți factori cum ar fi utilizarea de ceruri și lacuri pentru curățarea suprafețelor, materialele de construcție precum formaldehida din placaj și substanțele ignifuge din numeroase materiale sau radonul care provine, atât din soluri, cât și din materialele de construcție.

Efectele expunerii populației la poluanții interiori depinde de tipul de poluant și de durata expunerii. Imediat după expunere, se manifestă efecte acute precum iritații, oboseală, dureri de cap și amețală. De obicei, acestea sunt cauzate de expunerea la contaminanți biologici, emisiile din materialele de construcție, dar în principal sunt cauzate de ventilarea necorespunzătoare a spațiului. Ca răspuns la expunerea pe termen lung sau la expuneri repetate, se manifestă efecte cronice, cancerul fiind un exemplu. Printre poluanți regăsim radonul și azbestul. Creșterea semnificativă a concentrației de poluanți organici poate fi produsă de utilizarea vopselelor și adezivilor, de activitățile de curățare prin utilizarea detergenților. De asemenea, mobilierul, materialele de construcție pot fi o sursă de poluanți organici cu efecte adverse mari asupra sănătății utilizatorilor, ca formaldehida, bifenili policlorurați.

În același timp, una dintre caracteristicile esențiale ale unei clădiri sustenabile o reprezintă reutilizarea apei, una dintre principalele resurse naturale și una dintre cele mai irosite, unde la 130 de litri/zi pentru fiecare locuitor. De aceea, este esențială planificarea unei utilizări durabile a apei prin reutilizarea apelor uzate prin diferite procedee de tratare și prin colectarea și folosirea apei pluviale.

Recomandări specifice de țară

- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...), ținând seama de disparitățile regionale.*

Obiectivele investiției: Renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor rezidențiale multifamiliale, respectiv renovarea integrată a clădirilor rezidențiale multifamiliale (eficiență energetică și consolidare seismică); renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor publice, respectiv renovarea integrată a clădirilor publice (eficiență energetică și consolidare seismică).

Descrierea investiției: Fondul "Renovation wave" va fi structurat sub forma unui program de investiții gestionat de MDLPA, care va avea următoarele axe de investiții (scheme de grant)

II.a - Axa 1 – Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri rezidențiale multifamiliale (Alocare – 1.000 mil. euro)

Obiectivul investiției este de a realiza o economie totală de CO₂ de cel puțin 0,15 milioane de tone și economii totale de energie primară de cel puțin 0,15Mtep.

În cadrul acestei axe vor fi finanțate:

- proiecte de creștere a eficienței energetice sau proiecte demonstrative de eficiență energetică, asigurându-se un nivel de renovare moderată sau aprofundată, cu o reducere minimă a consumului de energie de 30 %, respectiv de 60%, și a emisiilor de CO₂;
- proiecte de renovare integrată (eficiență energetică și consolidare seismică) cu menținerea aceluiași cerințe pentru renovarea energetică.

Fondurile dedicate acestei investiții vor fi alocate astfel:

- 90% pentru finanțarea măsurilor de creștere a eficienței energetice pentru atingerea unui nivel de renovare cel puțin moderată a clădirilor rezidențiale multifamiliale (inclusiv stațiile de încărcare autovehicule electrice);
- 10% pentru finanțarea măsurilor de consolidare a clădirilor cu risc seismic ridicat, precum și a altor măsuri conexe care să asigure respectarea cerințelor fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), după caz;
- suplimentar față de fondurile alocate prin PNRR, pentru măsurile de consolidare a clădirilor cu risc seismic ridicat se va asigura finanțare de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual/multianual cu această destinație în bugetul MDLPA sau, după caz, din bugetul local sau din alte surse legal constituite;
- complementar față de fondurile alocate prin PNRR, pentru înlocuirea cazanului din centrala termică proprie a clădirii, se va asigura finanțare de la bugetul de stat, din fondurile aprobate cu această destinație în bugetul MDLPA sau, după caz, din bugetul local sau din alte surse legal constituite.

Pentru clădirile rezidențiale multifamiliale existente, care nu necesită lucrări de consolidare seismică, măsurile de reabilitare energetică vor fi finanțate integral prin PNRR.

Pentru clădirile rezidențiale multifamiliale existente, care necesită consolidare seismică, măsurile de renovare energetică vor fi finanțate din PNRR, iar măsurile de consolidare seismică vor fi, după caz, fie finanțate integral din PNRR, pentru proiectele cu caracter de model de renovare integrată, fie printr-un mecanism de finanțare combinată - o parte de finanțare fiind asigurată din PNRR și o parte din bugetul de stat în limita fondurilor aprobate anual/multianual cu această destinație în bugetul MDLPA, sau, după caz, din bugetul local sau din alte surse legal constituite.

Toate clădirile finanțate în cadrul acestei axe vor cuprinde intervenții în scopul creșterii eficienței energetice a acestora, inclusiv amplasarea de stații/puncte de reîncărcare pentru mașini electrice.

Tranziția către clădiri verzi și inteligente va fi abordată pentru toate intervențiile propuse în clădirile rezidențiale multifamiliale, acestea fiind prioritizate astfel:

- intervențiile ce conduc cel puțin la o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea Comisiei privind renovarea clădirilor 2019/786 (alocare 100% verde);
- intervenții în clădirile prioritizate în conformitate cu strategia de renovare de termen lung și respectiv cu strategia de reducere a riscului seismic.

Clădirile încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasele de risc seismic R_{sI} și R_{sII} nu vor putea beneficia de finanțare prin PNRR pentru lucrări de renovare energetică, decât dacă acestea sunt realizate integrat împreună cu lucrările de consolidare.

De asemenea, abordări diferite vor trebui avute în vedere în raport cu statutul clădirilor:

- clădiri fără valoare culturală deosebită;
- clădiri monument istoric, clădiri cu valoare arhitecturală deosebită stabilite prin documentațiile de urbanism, clădiri aflate în curs de clasare sau clădiri aflate în zone construite protejate și zone de protecție.

Măsuri privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor:

- creșterea performanței termice a fațadei – parte vitrată, prin înlocuirea tâmplăriei exterioare existente, inclusiv a celei aferente accesului în clădirea publică, cu tâmplărie termoizolantă dotată, după caz, cu dispozitive/fante/grile pentru ventilarea spațiilor ocupate și evitarea apariției condensului pe elementele interioare de anvelopă; cheltuielile aferente implementării de elemente de tâmplărie cu vitraj cu control solar sau sisteme de umbrire exterioară (obloane, jaluzele, rulouri etc.) cu reglare manuală sau cu reglare automată inteligentă;
- lucrări de înlocuire a tâmplăriei interioare (uși de acces și ferestre) către spațiile neîncălzite sau insuficient încălzite;
- izolarea termică a fațadei – parte opacă, în care se pot cuprinde termo-hidroizolarea; înlocuirea învelitorii cu o soluție alternativă, în măsura în care este justificată printr-o performanță termică superioară, care ar contribui la creșterea performanței energetice a clădirii (îmbunătățirea izolării și inerției termice),
- realizarea de terase verzi, cu hidroizolații și termoizolații, folosind sisteme complete de straturi și substraturi de cultură, filtrare, drenare, control vapori, cu spații pentru rădăcini și colectarea apelor pluviale, realizate pentru a oferi structuri durabile și deschise pentru vegetația naturală.
- izolarea termică a planșeului peste sol/subsol neîncălzit, a pereților subsolului (când acesta este utilizat/încălzit pentru desfășurarea activității/urmează a fi utilizat/încălzit pentru desfășurarea activității) sau a podului existent al clădirii (când acesta este utilizat/încălzit pentru desfășurarea activității sau urmează a fi utilizat/încălzit pentru desfășurarea activității), izolarea termică a pereților interiori, conform soluției tehnice, în cazuri argumentate tehnic și arhitectural;
- asigurarea unui nivel ridicat de etanșeitate la aer a clădirii, atât prin montarea adecvată a tâmplăriei termoizolante în anvelopa clădirii, cât și prin aplicarea de tehnologii adecvate de reducere a permeabilității la aer a elementelor de anvelopă opace și asigurarea continuității stratului etanș la nivelul anvelopei clădirii;
- repararea/înlocuirea instalației de distribuție între punctul de racord și planșeul peste subsol/canal termic, inclusiv izolarea termică a acesteia, în scopul reducerii pierderilor de căldură și masă, precum și montarea robinetelor de presiune diferențială la baza coloanelor de încălzire în scopul creșterii eficienței sistemului de încălzire prin autoreglarea termohidraulică a rețelei;
- repararea cazanului și/sau arzătorului din centrala termică proprie, instalarea unui nou sistem de încălzire/nou sistem de furnizare a apei calde de consum, instalarea

unui nou sistem de încălzire/nou sistem de furnizare a apei calde de consum, în scopul creșterii randamentului și al reducerii emisiilor echivalent CO₂;

- i. înlocuirea/dotarea cu corpuri de încălzire cu radiatoare/ventiloconvectoare, montarea/repararea/înlocuirea instalației de distribuție a agentului termic pentru încălzire și apă caldă de consum, inclusiv de legătură între clădirea/clădirile eligibile care face/fac obiectul proiectului și clădirea tip centrală termică;
- j. reabilitarea și modernizarea instalației de distribuție a agentului termic - încălzire și apă caldă de consum, inclusiv zonarea (control zonal) și echilibrarea instalațiilor termice, montarea de robinete cu cap termostatic la radiatoare și izolarea conductelor din subsol/canal termic în scopul reducerii pierderilor de căldură și masă;
- k. montarea debitmetrelor pe racordurile de apă caldă și apă rece și a contoarelor de energie termică, exclusiv cele dotate cu dispozitive de înregistrare și transmitere la distanță a datelor;
- l. reabilitarea/modernizarea instalației electrice, înlocuirea circuitelor electrice deteriorate sau subdimensionate;
- m. prevederea de puncte de reîncărcare pentru vehicule electrice, precum și a tubulaturii încastrată pentru cablurile electrice, pentru a permite instalarea, într-o etapă ulterioară, a punctelor de reîncărcare pentru vehicule electrice.
- n. instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei: sisteme descentralizate de alimentare cu energie utilizând surse regenerabile de energie (energia eoliană, solară, aerotermală, geotermală, hidrotermală) ca parte a renovării clădirilor. Sistemele de producere a energiei utilizând surse regenerabile pot fi montate, conform soluției tehnice, pe clădire sau în apropierea acesteia, cu condiția ca acestea să se afle pe imobilul (teren sau clădire) aflat în proprietatea /administrarea solicitantului.
- o. asigurarea calității aerului interior prin ventilare naturală organizată sau ventilare hibridă (inclusiv a spațiilor comune), repararea/refacerea canalelor de ventilație în scopul menținerii/realizării ventilației naturale organizate a spațiilor ocupate;
- p. repararea/înlocuirea/montarea sistemelor/echipamentelor de climatizare, de condiționare a aerului, a instalațiilor de ventilare mecanică cu recuperare a căldurii, după caz, a sistemelor de climatizare de tip „numai aer” cu rol de ventilare și/sau de încălzire/răcire, umidificare/dezumidificare a aerului, a sistemelor de climatizare de tip „aer-apă” cu ventiloconvectoare, a pompelor de căldură, după caz;
- q. instalarea, în cazul în care nu există, sau înlocuirea ventilatoarelor și/sau a recuperatoarelor de căldură, dacă prevederea lor contribuie la creșterea performanței energetice a clădirii.
- r. reabilitarea/modernizarea instalației de iluminat, înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, instalarea de corpuri de iluminat cu senzori de mișcare/prezență, acolo unde acestea se impun pentru economia de energie.
- s. montarea unor sisteme inteligente de contorizare, urmărire și înregistrare a consumurilor energetice, și/sau, după caz, instalarea unor sisteme de management energetic integrat, precum sisteme de automatizare, control și/sau monitorizare, care vizează și fac posibilă economia de energie la nivelul sistemelor tehnice ale clădirii;
- t. înlocuirea/modernizarea lifturilor (înlocuirea mecanismelor de acționare electrică a ascensoarelor de persoane, în baza unui raport tehnic de specialitate, precum și repararea/înlocuirea componentelor mecanice, a cabinei/ușilor de acces, a

- sistemului de tracțiune, cutiilor de comandă, trolilor, după caz, astfel cum sunt prevăzute în raportul tehnic de specialitate);
- u. realizarea lucrărilor de racordare/branșare/rebranșare a clădirii la sistemul centralizat de producere și/sau furnizare a energiei termice;
 - v. implementarea sistemelor de management al consumurilor energetice: achiziționarea și instalarea sistemelor inteligente pentru gestionarea energiei electrice/gazelor naturale.

De asemenea, vor fi suportate cheltuielile cu expertiza tehnică pe cerințele fundamentale relevante de la caz la caz (rezistență și stabilitate, siguranță în exploatare, securitate la incendiu), cheltuielile pentru elaborarea certificatului de performanță energetică și efectuarea auditului energetic înainte de intervenție și elaborarea raportului de implementare după intervenție, realizate de specialiști în construcții atestați în condițiile legii.

În cazul clădirilor rezidențiale supuse unor renovări majore (și care dețin mai mult de 10 locuri de parcare), în concordanță cu prevederile Legii nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, republicată, se va asigura instalarea infrastructurii de cablare pentru fiecare loc de parcare, pentru a permite (ulterior) instalarea punctelor de încărcare pentru vehiculele electrice și va fi instalat câte un punct de încărcare la fiecare 5 locuri de parcare, cu plata prin card sau aplicație, în funcție de furnizorul de servicii ales.

Suplimentar față de prevederile Legii nr. 372/2005, republicată, pentru investițiile realizate în cadrul Axei 1 – Eficiența energetică și reziliența clădirilor rezidențiale multifamiliale, se va asigura instalarea a minim două puncte de încărcare la cca. 8700 mp suprafață utilă renovată, fapt ce va conduce la un număr de minim de 1000 de puncte de reîncărcare cu putere înaltă (mai mare de 22 kW).

Măsurile de intervenție pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente:

- a. măsuri aplicabile cu menținerea configurației și funcțiunii existente a construcției, respectiv consolidarea/repararea elementelor structurale sau a sistemului structural în ansamblu și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției existente și/sau introducerea unor elemente structurale suplimentare;
- b. măsuri aplicabile cu modificarea configurației și/sau a funcțiunii existente a construcției, cuprinzând reducerea numărului de niveluri și/sau înlăturarea unor porțiuni de construcție, cu comportare defavorabilă la acțiuni seismice sau care prezintă un risc ridicat de dislocare și prăbușire;
- c. măsuri de intervenție ce includ și desfacerea și refacerea instalațiilor, echipamentelor, finisajelor, precum și alte lucrări strict necesare din zona de intervenție și, după caz, lucrări de îmbunătățire a terenului de fundare.

Pentru finanțarea lucrărilor de consolidare, clădirile rezidențiale multifamiliale vor îndeplini următoarele condiții:

- a) prezintă un regim de înălțime de minimum P+3 etaje sau de minimum 10 apartamente;
- b) încadrate, prin raport de expertiză tehnică, în clasele de risc seismic RsI și RsII;
- c) valoarea de vârf a accelerației terenului pentru proiectare la cutremur $a(g)$, potrivit hărții de zonare a teritoriului României din Codul de proiectare seismică P100-1 este mai mare sau egală cu 0,2g.

Pentru spațiile cu altă destinație decât cea de locuință din incinta clădirilor rezidențiale multifamiliale deținute de operatori economici, se va acorda un ajutor de minimis pentru

societățile comerciale respective, care va fi gestionat concomitent, pentru a se asigura derularea completă a lucrărilor de renovare.

Măsuri conexe pentru respectarea altor cerințele fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), aplicabile după caz:

- a. repararea elementelor de construcție ale fațadei care prezintă potențial pericol de desprindere și/sau afectează funcționalitatea clădirii;
- b. repararea/construirea acoperișului tip terasă/șarpantă, inclusiv repararea sistemului de colectare a apelor meteorice de la nivelul terasei, respectiv a sistemului de colectare și evacuare a apelor meteorice la nivelul învelitoarei tip șarpantă;
- c. demontarea instalațiilor și a echipamentelor montate aparent pe fațadele/terasa clădirii, precum și montarea/remontarea acestora după efectuarea lucrărilor de intervenție;
- d. refacerea finisajelor interioare în zonele de intervenție;
- e. repararea trotuarelor de protecție, în scopul eliminării infiltrațiilor la infrastructura clădirii;
- f. repararea/înlocuirea instalației de distribuție a apei reci și/sau a colectoarelor de canalizare menajeră și/sau pluvială;
- g. măsuri de reparații a clădirii, acolo unde este cazul;
- h. crearea de facilități/adaptarea infrastructurii pentru persoanele cu dizabilități (rampe de acces) și alte măsuri suplimentare de dezvoltare durabilă;
- i. lucrări de recompartimentare interioară;
- j. lucrări specifice din categoria lucrărilor necesare obținerii avizului ISU sau lucrări aferente cerințelor fundamentale de securitate la incendiu conform Legii nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată;

Proiectele vor fi selectate în baza unor criterii minime privind performanța energetică a componentelor clădirii, a economiilor de energie finală și primară și a reducerilor de emisii de CO₂. Criteriile de selecție vor include categoriile de lucrări eligibile precum și criteriile de performanță necesare pentru a putea evalua impactul fiecărui proiect încă din această fază.

Criteriile privind performanța energetică pentru clădirile rezidențiale vor respecta prevederile specificațiilor din cadrul intervențiilor încadrate conform codului 025a - Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică, respectiv cel puțin o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea Comisiei privind renovarea clădirilor (UE) 2019/786.

Intervențiile în clădiri rezidențiale vor asigura, în mod obligatoriu, o reducere cu minim 30% a consumului de energie prin lucrările de renovare realizate.

Prin intermediul lucrărilor aferente acestei investiții va fi avută în vedere îmbunătățirea următorilor indicatori relevanți:

- Costuri suplimentare pentru locuințe;
- Privarea severă de locuință (proprietar și chirias);
- Proporția populației care nu este în măsură să își încălzească locuința în mod adecvat (ODD)

De asemenea, în cazul intervențiilor în sectorul locuințelor rezidențiale, investițiile vor să țină cont de particularitățile de vârstă și nevoile cotidiene specifice categoriilor de vârstă și stare de vulnerabilitate.

La elaborarea ghidului de intervenții integrate prevăzut a fi realizat ca parte a R2 „Asigurarea cadrului strategic și procedural care să sprijine reziliența seismică a fondului construit - Optimizarea cadrului legislativ privind reducerea riscului seismic și implementarea de măsuri integrate de renovare”, se vor introduce precizări cu privire la utilizarea materialelor cu conținut scăzut de carbon, pentru intervenții avute în vedere. Deoarece atât fabricarea, cât și transportul materialelor generează emisii de gaze cu efect de seră, este necesară găsirea soluțiilor pentru reducerea lor, plecând de la folosirea materialelor disponibile cât mai aproape de locul construcției și a celor al căror proces de producție este cât se poate de prietenos cu mediul. Trebuie avută în vedere, de asemenea, utilizarea produselor de construcții non-toxice, reciclabile și biodegradabile, fabricate la nivelul industriei locale, din materii prime produse în zonă, folosind tehnici care nu afectează mediul.

În cadrul ghidului de intervenții integrate asupra clădirilor existente, se vor introduce prevederi cu privire la asigurarea calității aerului interior, atât pentru clădirile rezidențiale cât și pentru clădirile administrației publice centrale sau locale, pentru a asigura conformarea cu cerințele fundamentale aplicabile prevăzute în Legea nr.10/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Deșeurile din construcții generate în urma activităților de construcție și demolări sunt compuse din betoane, dale, cărămizi, țigle, gips carton, asfalt, materiale plastice, metale, lemn, pietre, moloz etc., însă pot fi întâlnite și deșeuri periculoase precum azbestul, gudroanele și vopselele, metalele grele – crom, plumb, mercur –, lacurile, adezivii, policlorura de vinil, solvenții, compușii bifenili policlorurați, diverse tipuri de rășini utilizate pentru conservare, ignifugare, impermeabilizare, deșeuri care trebuie separate și reciclate conform categoriei în care se încadrează. Este necesar să se țină seama de obligativitatea ce revine firmelor de construcții cu privire la sortarea, reutilizarea, reciclarea, eliminarea deșeurilor generate de șantier, precum și de necesitatea introducerii unor cerințe referitoare la utilizarea materialelor de construcție reciclate.

Se va avea în vedere asigurarea spațiilor necesare și dotarea acestora cu containere diferite pentru colectarea separată a deșeurilor pe cel puțin patru tipuri, în funcție de tipul de deșeuri generate pe șantier: metale, deșeuri ambalaje (carton, plastic etc.), lemn, deșeuri concasabile, rigips, etc. Deșeurile sortate vor fi preluate de către firme de reciclare autorizate, în vederea reciclării materiale în proporție de cel puțin 30% din totalul deșeurilor generate pe șantier.

Mecanism de implementare:

Implementarea se va face prin intermediul MDLPA care va desemna dintre structurile sale o unitate de implementare a PNRR. Va fi elaborat un ghid specific pentru program.

Autoritățile administrației publice locale vor avea responsabilitatea gestionării relației cu asociațiile de proprietari și îndeplinirea formalităților legale de realizarea investițiilor, fiind în mod solidar responsabile de calitatea lucrărilor și atingerea indicatorilor. Se vor avea în vedere abordări care să conducă la eficientizarea implementării. Se vor realiza achiziții centralizate, lotizate pe zonele identificate, acolo unde este posibil. Prin abordarea măsurilor de renovare pe zone, care cuprind mai multe blocuri ce vor fi renovate prin prezentul program, autoritățile locale

pot avea în vedere complementaritatea cu alte investiții publice pentru tranziția către cartiere verzi care se finanțează din alte programe/componente (reabilitarea sistemului de termoficare, sistemul de gestiunea deșeurilor, iluminat public din surse regenerabile).

Apelurile de proiecte pentru finanțarea investițiilor în clădirile rezidențiale multifamiliale se vor organiza astfel:

- **Runda 1**

- 1) **apel pentru proiecte integrate (consolidare seismică și eficiență energetică moderată)**, pentru care vor fi alocați 100 mil. Euro pentru lucrări de consolidare seismică și 40 mil. Euro pentru lucrări de renovare energetică moderată.

Lucrările de consolidare seismică (în cuantum de 10% din fondurile alocate Axei 1) se vor realiza integrat cu cele dedicate creșterii eficienței energetice.

Pentru proiectele integrate, valoarea totală alocată clădirilor rezidențiale multifamiliale se va pune la dispoziția UAT-urilor situate în zone în care valoarea de vârf a accelerației terenului pentru proiectare la cutremur $a(g)$, potrivit hărții de zonare a teritoriului României din Codul de proiectare seismică P100-1, este mai mare sau egală cu 0,2g, pentru $IMR=225$ ani.

Se va avea în vedere ca specificațiile ghidului de finanțare să prevadă acordarea de prioritate la finanțare pentru comunitățile expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială.

Următoarele 3 apeluri de proiecte vor fi publicate de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor publice și Administrației pentru renovarea energetică și renovarea integrată (consolidare seismică și eficiență energetică) a clădirilor rezidențiale multifamiliale:

- 2) **apel pentru proiecte de renovare energetică dedicat comunităților expuse riscului de sărăcie și excluziune socială** pentru lucrări de renovare energetică moderată a clădirilor rezidențiale multifamiliale, pentru care vor fi alocate **20% din fondurile aferente eficienței energetice**, în cuantum de 177,5 mil. Euro;
- 3) **apel pentru proiecte de renovare energetică, teritorializat**, în care fondurile, în cuantum de 670 mil. Euro, vor fi puse la dispoziția tuturor UAT-urilor (inclusiv sectoarele din municipiul București) pe județe, în funcție de numărul de clădiri rezidențiale multifamiliale și de populația județului.

Pentru **lucrările de renovare energetică moderată vor fi distribuite 90% din aceste fonduri**, respectiv 603 mil. Euro, iar pentru **lucrările de renovare energetică aprofundată vor fi distribuite restul de 10%**, respectiv 67 mil Euro.

Clădirile rezidențiale multifamiliale încadrate în clasele de risc seismic RsI și $RsII$ sunt excluse de la finanțarea apelurilor de proiecte 2) și 3).

Apelurile de proiecte vor include criterii de selecție referitoare la îndeplinirea cerinței relevante de reducere a consumului de energie pentru încălzire de cel puțin 50% față de consumul anual de energie pentru încălzire înainte de renovarea fiecărei clădiri (cu excepția clădirilor de cultură) și vor genera economii de energie primară de 30% (renovare moderată – apeluri de proiecte 1), 2) și 3)), respectiv 60% (renovare aprofundată – apel de proiecte 3) în comparație cu starea de pre-renovare și vor respecta principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ”, astfel cum este prevăzut la Articolul 17 din Regulamentul (UE) 2020/852 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile.

Investițiile privind înlocuirea cazanului din centrala termică proprie a clădirii nu se vor finanța prin PNRR, iar în situația în care, prin documentația tehnico-economică, sunt propuse astfel de măsuri, investiția se finanțează de la bugetul de stat sau din alte surse legal constituite.

Dacă după prima rundă rămân fonduri necontractate, acestea vor fi puse la dispoziția tuturor UAT-urilor (inclusiv sectoarele din municipiul București) pe principiul primul venit, primul servit, într-o a doua rundă, în conformitate cu nivelul specific de renovare (economii de energie primară) stabilit în schemele de finanțare pentru fiecare apel de proiecte.

- **Runda 2**

- 1) **apel pentru proiecte integrate** (consolidare seismică și eficiență energetică moderată), în care fondurile necontractate după prima rundă vor fi puse la dispoziția tuturor UAT-urilor (inclusiv sectoarele din municipiul București), pe principiul primul venit, primul servit, astfel:

- cele aferente consolidării seismice, vor putea fi utilizate atât pentru lucrări de consolidare seismică, cât și pentru alte măsuri conexe precum siguranța la incendiu, siguranță în exploatare și accesibilitate, protecție la zgomot, pentru clădiri la care se realizează lucrări de eficiență energetică, fără a se depăși 10% din totalul fondurilor alocate axei 1;

- cele aferente eficienței energetice, vor putea fi utilizate numai pentru lucrări de eficiență energetică moderată.

- 2) rămâne deschis **apelul pentru proiecte de renovare energetică, dedicat comunităților expuse riscului de sărăcie și excluziune socială** pentru lucrări de renovare energetică moderată a clădirilor rezidențiale multifamiliale, pentru care vor fi alocate fondurile necontractate din prima rundă, până la epuizarea acestora;

- 3) **apel pentru proiecte de renovare energetică, teritorializat**, în care fondurile necontractate după prima rundă destinate eficienței energetice a clădirilor rezidențiale multifamiliale vor fi puse la dispoziția tuturor UAT-urilor (inclusiv sectoarele din municipiul București), pe principiul primul venit, primul servit, numai pentru lucrări de eficiență energetică. Fondurile rămase necontractate după prima rundă vor fi utilizate astfel: 90% pentru renovare energetică moderată, 10% pentru renovare energetică aprofundată.

Valoarea țințelor asociate investiției privind semnarea contractelor se referă la încheierea contractelor de finanțare din cadrul apelurilor de proiecte.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (1 mld. euro)

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: administrația publică locală (UAT-uri), inclusiv autoritățile administrației publice locale de la nivelul sectoarelor municipiului București (ca subdiviziune administrativ-teritorială)

Grup țintă: asociațiile de proprietari, locatarii

Ajutor de stat: Există două paliere la nivelul cărora se evaluează acordarea ajutorului de stat:

- la nivelul celui care efectuează lucrările de eficiență energetică și/sau consolidare seismică: măsura nu implică ajutor de stat dacă lucrările sunt încredințate prin licitație deschisă, transparentă, nediscriminatorie și necondiționată.
- la nivelul beneficiarului final: în ceea ce privește investițiile în renovarea clădirilor multifamiliale în care nu se desfășoară activitate economică, măsura nu implică elemente de ajutor de stat.

Finanțarea acordată persoanelor juridice de drept privat, proprietari ai spațiilor cu altă destinație decât cea de locuință⁸, care se afla de regula la parterul blocurilor de locuințe, pentru realizarea lucrărilor de consolidare seismică, se va face în baza unei scheme de ajutor de minimis.

Acordarea ajutorului de minimis în cadrul acestei scheme se va face cu respectarea prevederilor privind ajutorul de minimis stipulate în Regulamentul (UE) nr. 1407/2013 din 18 decembrie 2013 pentru aplicarea art. 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L nr. 352/ 1 din 24 decembrie 2013.

Schema de ajutor de minimis nu intră sub incidența obligației de notificare către Comisia Europeană în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 1407/2013.

Valoarea maximă totală a ajutoarelor de minimis de care poate beneficia o persoană juridică ce deține spații cu altă destinație în clădirile multifamiliale pentru care se realizează lucrări de renovare, nu va depăși echivalentul în lei a 200.000 Euro pe întreprindere unică, în trei ani consecutiv. De asemenea, se poate avea în vedere realizarea unei scheme de măsuri de ajutor de ajutor de stat în conform art. 39 din GBER și/sau ajutor de minimis în baza Regulamentului (UE) nr. 1407/2013.

Referitor la stațiile/punctele de reîncărcare pentru mașini electrice aferente clădirilor rezidențiale multifamiliale, există mai multe paliere la nivelul cărora se evaluează acordarea ajutorului de stat:

- la nivelul execuției lucrărilor, dacă selecția executantului este realizată în baza unei proceduri competitive, atunci este înlăturat ajutorul la nivelul constructorului;
- la nivelul utilizatorilor finali, dacă taxa de reîncărcare se plătește în funcție de consumul fiecăruia și nu se facturează sub prețul pieței, prin urmare nu se acordă avantaj eventualelor întreprinderi care își încarcă mașinile (pe lângă persoanele fizice – locatari din zonă).

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu e cazul.

Complementaritatea cu surse de finanțare:

În vederea utilizării eficiente a resurselor financiare alocate României, pentru asigurarea complementarității și corelării între investițiile finanțate prin Politica de coeziune 2021-2027 și prin mecanismul de redresare și reziliență, în cadrul PNRR vor fi abordate renovările clădirilor publice și private, de nivel moderat pentru care reducerea minimă a consumului de energie și a emisiilor de CO₂ va fi de 30%, precum și renovările aprofundate pentru care reducerea minimă a consumului de energie și a emisiilor de CO₂ va fi de 60%, fapt ce va accelera ritmul de atingere a obiectivelor de eficiență energetică stabilite în documentele strategice europene și naționale

⁸ În această categorie intră și persoanele juridice care au ca obiect de activitate închirierea spațiilor cu destinație de locuință.

prin dublarea ratei anuale de renovare, raportat la ritmul actual, cu atingerea unui potențial maxim al beneficiilor extinse la nivelul mediului construit și al societății.

Având în vedere necesitatea renovării întregului fond construit, așa cum rezultă din Strategia de renovare pe termen lung, complementar, în exercițiul financiar 2021-2027 prin POR-uri se vizează inclusiv lucrări de renovare pentru clădiri unifamiliale, categorie de clădiri pentru care nu s-au prevăzut fonduri în cadrul PNRR. Lucrările de renovare energetică vin în completarea proiectelor propuse în cadrul celor 8 POR-uri 2021-2027, pentru a acoperi necesarul crescut de finanțare până în anul 2030. Conform Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung, nevoia de finanțare pentru renovare energetică a clădirilor până în anul 2030 a fost estimată la 13 miliarde de euro, fiind necesară accelerarea ratei de renovare și/sau consolidare a clădirilor, care trebuie susținută de o finanțare consistentă, în scopul atingerii țintelor stabilite.

Pentru evitarea riscului de dublă finanțare va fi stabilit un acord de colaborare între MDLPA, MIPE (instituția care asigură managementul a 8 programe operaționale propuse pentru perioada de programare 2021-2027) și cele 8 autorități de management ale POR 2021-2027 prin care se va asigura corelarea și coordonarea investițiilor.

De asemenea, prin intermediul platformei digitale Observatorul Teritorial (OT) vor fi localizate și spațializate în coordonate GIS investițiile finanțate din componentă, respectiv din toate programele operaționale, fiind asigurat accesul în timp real la informație și fiind permisă astfel o evaluare anterioară stabilirii contractului de finanțare. În Observatorul Teritorial va fi dezvoltată o secțiune care va permite vizualizarea investițiilor imediat după semnarea contractului de finanțare. Fiecare autoritate de management va transmite către MDLPA aceste informații. MDLPA va asigura încărcarea în secțiunea dedicată din OT și va efectua verificările necesare în vederea evitării dublei finanțări a proiectelor (ex.: prin atribuirea unui cod unic asociat fiecărui domeniu de finanțare în parte, se poate determina mai ușor existența proiectelor multiple pe același domeniu de finanțare, la nivel de unitate administrativ-teritorială).

Lucrările de renovare sunt finanțate și prin Programul privind efectuarea de lucrări destinate eficienței energetice, beneficiari persoane fizice (Programul Casa Verde Plus și Casa eficientă energetic) de către Administrația Fondului pentru Mediu.

Din punct de vedere al surselor de finanțare alocate de la bugetul de stat prin programele gestionate de MDLPA, lucrările de renovare energetică propuse în cadrul axei 1 se finanțează prin Programul național multianual privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe reglementat de OUG nr.18/2009, cu modificările și completările ulterioare, care se adresează asociațiilor de proprietari care doresc să crească performanța energetică a blocurilor de locuințe construite pe baza unui proiect elaborat până la data de 31.12.2005, indiferent de sistemul de încălzire al acestora. Prin reformele și investițiile cuprinse în PNRR se va avea în vedere revizuirea/completarea listei de intervenții eligibile, dar și modificarea indicatorilor de performanță pentru proiectele depuse în cadrul programului.

Din punct de vedere al surselor de finanțare alocate de la bugetul de stat prin programele gestionate de MDLPA, lucrările de consolidare se finanțează prin programele anuale de acțiuni pentru reducerea riscului seismic la construcțiile existente cu destinația de locuință multietajate, încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasa I de risc seismic. În perioada 2001-2018 s-au efectuat lucrări de intervenție la construcțiile existente, incluse în programele anuale de acțiuni, în valoare de aproximativ 81 milioane de lei, din care 33 milioane de lei în perioada 2009-2018, pentru 12 clădiri (547 apartamente) fiind finalizate lucrările de consolidare, dintre care 8 clădiri (322 apartamente) în Municipiul București.

Prin reformele și investițiile cuprinse în PNRR se va avea în vedere creșterea gradului de reziliență și de rezistență a fondului construit existent prin creșterea ratei de renovare/consolidare, precum și prin schimbarea modalității de finanțare a acestora, în special prin abordarea integrată a măsurilor de consolidare și eficiență energetică și respectiv prin schimbarea tipului de instrument de finanțare.

Finanțarea lucrărilor de creștere a eficienței energetice și a lucrărilor de consolidare sau a celor conexe, asigurată prin PNRR, nu implică o cotă de cofinanțare din partea autorităților publice locale sau a proprietarilor.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea investiției se va avea în vedere îmbunătățirea accesibilității clădirilor pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea clădirilor rezidențiale la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE:

Investițiile cuprinse în Axa 1 contribuie la îmbunătățirea eficienței energetice și a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor rezidențiale multifamiliale, precum și la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, la crearea unui număr mare de locuri de muncă. Investiția contribuie la inițiativa emblematică Renovare (Renovate) prin îmbunătățirea eficienței energetice și a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor rezidențiale multietajate, conducând la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, precum și la crearea unui număr mare de locuri de muncă la nivel local. Până în Q4 2025, aceasta va contribui la încurajarea renovărilor moderate și aprofundate în sectorul rezidențial.

II.b - Axa 2 – Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice (Alocare: 1.170 mil. euro)

Recomandări specifice de țară:

- (2020) Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)
- (2019) Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...), ținând seama de disparitățile regionale.
- (2019) Să avanseze finanțarea proiectelor de investiții publice mature ...() pentru a favoriza redresarea economică.

Sectorul public trebuie să aibă un rol demonstrativ, să-și asume rolul de lider în îmbunătățirea eficienței energetice prin renovarea a 8,25 milioane mp (26%) de clădiri publice până în 2030, o realizare care ar reduce consumul de energie cu 0,05 milioane tep și ar obține o reducere a emisiilor de CO₂ de 0,25 milioane tone pentru perioada 2021-2030. Renovarea clădirilor publice trebuie să reprezinte un model de bună practică și din punct de vedere al calității arhitecturale a intervențiilor.

Având în vedere că parte din clădiri sunt utilizate de către autoritățile administrației publice, nu sunt de neglijat nici efectele fără implicații grave asupra sănătății cum ar fi disconfortul și

diminuarea performanțelor de muncă, cauzate de modificările parametrilor fizici ai aerului interior.

Renovarea energetică va cuprinde obligatoriu lucrări de reabilitare termică, asigurându-se un nivel de renovare moderată sau aprofundată, cu o reducere minimă a consumului de energie de 30%, respectiv de 60%, și a emisiilor de CO₂, și lucrări privind asigurarea securității la incendiu și a siguranței și accesibilității în exploatare.

Pentru evitarea suprapunerilor cu componenta *C10 – Fondul local*, în componenta *C5 - Valul Renovării* să finanțeze renovarea energetică (moderată și aprofundată) a clădirilor administrației publice centrale și ale municipiilor reședință de județ și ale celorlalte municipii. În componenta *C10 - Fondul local* se finanțază renovarea moderată a clădirilor publice ce aparțin orașelor și comunelor.

Obiectivul prezentei investiții este de a realiza o economie totală de CO₂ de cel puțin 0,075 milioane tone și total economii de energie primară de cel puțin 0,0215Mtep.

Intervențiile propuse pentru clădirile publice care vor fi supuse unor renovări ce nu vizează și consolidarea seismică, nu se vor aplica în cazul clădirilor încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasele de risc seismic Rsl și RslI.

Intervențiile asupra clădirilor publice încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasele de risc seismic Rsl și RslI se vor face integrat, abordând atât măsuri privind eficiența energetică, cât și pentru consolidarea seismică a acestora.

Pentru intervențiile integrate asupra clădirilor publice – eficiență energetică și consolidare seismică – vor fi menținute aceleași cerințe legate de atingerea unui nivel de renovare energetică moderată sau aprofundată a clădirilor.

Fondurile dedicate acestei investiții vor fi alocate astfel:

- 90% pentru finanțarea măsurilor de creștere a eficienței energetice pentru atingerea unui nivel de renovare cel puțin moderată a clădirilor publice (inclusiv stațiile de încărcare autovehicule electrice);
- 10% pentru finanțarea măsurilor de consolidare a clădirilor cu risc seismic ridicat precum și a altor măsuri conexe care să asigure respectarea cerințelor fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), după caz;
- suplimentar față de fondurile alocate prin PNRR, pentru măsurile de consolidare a clădirilor cu risc seismic ridicat se va asigura finanțare de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate multianual cu această destinație în bugetul MDLPA, fie a celor din bugetul altor autorități publice centrale sau locale sau din alte surse legal constituite;
- complementar față de fondurile alocate prin PNRR, pentru înlocuirea cazanului din centrala termică proprie a clădirii, se va asigura finanțare de la bugetul de stat, bugetele locale sau din alte surse legal constituite.

Pentru clădirile publice existente care nu necesită lucrări de consolidare seismică, măsurile de reabilitare energetică vor fi finanțate integral prin PNRR.

Pentru clădirile publice existente care necesită consolidare seismică, măsurile de renovare energetică vor fi finanțate din PNRR, iar măsurile de consolidare seismică vor fi, după caz, fie finanțate integral din PNRR, pentru proiectele cu caracter de model de renovare integrată, fie

printr-un mecanism de finanțare combinată - o parte de finanțare fiind asigurată din PNRR și o parte din bugetul de stat în limita fondurilor aprobate multianual cu această destinație în bugetul MDLPA, din bugetul altor autorități publice centrale sau locale sau alte surse legal constituite

Toate clădirile finanțate în cadrul acestei axe vor cuprinde intervenții în scopul creșterii eficienței energetice a acestora.

Tranziția către clădiri verzi și inteligente va fi abordată integrat (lucrări de renovare și de consolidare), **cu rol demonstrativ**, pentru o parte din intervențiile propuse în clădirile publice, acestea fiind prioritizate, prin utilizarea cumulativă a criteriilor de mai jos, astfel:

- intervenții care conduc cel puțin la o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea Comisiei privind renovarea clădirilor 2019/786 (alocare 100% verde);
- intervenții la clădiri aflate în zone pentru care valoarea de vârf a accelerației terenului pentru proiectare la cutremur $a(g)$, potrivit hărții de zonare a teritoriului României din Codul de proiectare seismică P100-1 este mai mare sau egală cu 0,2g;
- intervenții la clădiri cu rol funcțional în furnizarea unor servicii publice de sănătate, sociale, judiciare, socio-culturale, administrative etc, cu excepția instituțiilor de învățământ care vor fi tratate separat în cadrul componentei privind educația.

Criteriile privind performanța energetică vor respecta prevederile specificațiilor din cadrul intervențiilor încadrate conform codului 026a - Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică. Astfel, obiectivul principal este (a) de a realiza, cel puțin o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea Comisiei privind renovarea clădirilor (UE) 2019/786, sau (b) de a realiza, o reducere de cel puțin 30% a emisiilor directe și indirecte de gaze cu efect de seră în comparație cu emisiile ex-ante.

Intervențiile în clădiri publice, atât pentru renovarea integrată a acestora cât și pentru renovarea energetică, vor aborda, în mod obligatoriu, lucrările de reabilitare termică, asigurând o reducere cu minim 30% a consumului de energie (renovare moderată) sau cu minim 60% a consumului de energie (renovare aprofundată). Alături de lucrările necesare pentru asigurarea eficienței energetice, vor fi prevăzute și cele de consolidare seismică, în cazul abordării integrate precum și, după caz, măsuri privind siguranța și accesibilitatea acestora, alături de cele privind securitatea la incendiu în toate situațiile de intervenție asupra clădirilor publice.

Se vor avea în vedere următoarele tipuri de lucrări:

- a) Lucrări de reabilitare termică a elementelor de anvelopă a clădirii;
- b) Lucrări de consolidare seismică a clădirilor existente expuse la niveluri medii și ridicate de hazard seismic;
- c) Lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire/a sistemului de furnizare a apei calde de consum;
- d) Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu; utilizarea surselor regenerabile de energie;
- e) Lucrări de instalare/reabilitare/modernizare a sistemelor de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior;
- f) Lucrări de reabilitare/ modernizare a instalațiilor de iluminat în clădiri;
- g) Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri;
- h) Sisteme inteligente de umbrire pentru sezonul cald;

- i) Modernizarea sistemelor tehnice ale clădirilor, inclusiv în vederea pregătirii clădirilor pentru soluții inteligente;
- j) Lucrări pentru echiparea cu stații de încărcare pentru mașini electrice;
- k) Asigurarea cu echipamente ce sprijină digitalizarea semnificativă a activităților desfășurate în cadrul clădirilor;
- l) Lucrări de reabilitare a instalațiilor de fluide medicale (Instalații de oxigen);
- m) Lucrări de recompartimentări interioare în vederea organizării optime a fluxurilor și circuitelor medicale.

În cazul clădirilor publice supuse unor renovări majore (și care dețin mai mult de 10 locuri de parcare), în concordanță cu prevederile Legii nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, republicată, se va asigura instalarea cel puțin a unui punct de reîncărcare pentru vehiculele electrice sau infrastructură încastrată (tubulatura pentru cabluri electrice, inclusiv tubulatura pentru cabluri electrice fixată pe pereți, necesară pentru permiterea instalării ulterioare a punctelor de reîncărcare pentru vehicule electrice) pentru cel puțin cinci locuri de parcare.

Suplimentar față de prevederile Legii nr. 372/2005, republicată, pentru investițiile realizate în cadrul Axei 2 – Eficiența energetică și reziliența clădirilor publice (sedii administrative, clădiri publice care deservește servicii publice), se va asigura instalarea a minim două puncte de încărcare la cca. 4600 mp suprafață utilă renovată, fapt ce va conduce la un număr de minim de 1000 de puncte de reîncărcare cu putere înaltă (mai mare de 22 kW).

Măsurile de intervenție pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente:

- a. măsuri aplicabile cu menținerea configurației și funcțiunii existente a construcției, respectiv consolidarea/repararea elementelor structurale sau a sistemului structural în ansamblu și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției existente și/sau introducerea unor elemente structurale suplimentare;
- b. măsuri aplicabile cu modificarea configurației și/sau a funcțiunii existente a construcției, cuprinzând reducerea numărului de niveluri și/sau înlăturarea unor porțiuni de construcție, cu comportare defavorabilă la acțiuni seismice sau care prezintă un risc ridicat de dislocare și prăbușire.

Măsurile de intervenție pentru reducerea riscului seismic se aplică clădirilor publice încadrate, prin raport de expertiză tehnică, în clasele de risc seismic RsI și RsII.

Măsuri conexe pentru respectarea altor cerințe fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), aplicabile după caz:

- păstrarea/îmbunătățirea calității arhitecturale, inclusiv prin conservarea și potențarea valorilor culturale;
- îmbunătățirea securității la incendiu a clădirilor;
- îmbunătățirea calității aerului interior;
- reducerea concentrațiilor de radon în clădiri;
- adaptarea clădirilor și a spațiilor publice la îmbătrânirea populației și la nevoile persoanelor cu dizabilități;
- măsuri de întreținere a fondului construit istoric;
- terase verzi;
- echiparea cu stații de încărcare pentru mașini electrice;
- echiparea cu BMS;
- dotarea cu echipamente digitale performante.

Mecanism de implementare:

Apelurile de proiecte pentru finanțarea investițiilor în clădirile publice se vor organiza astfel:

- **Runda 1**

- 1) **apel pentru proiecte integrate (consolidare seismică și eficiență energetică moderată)**, pentru care vor fi alocați 117 mil. Euro pentru lucrări de consolidare seismică și 102,96 mil. Euro pentru lucrări de renovare energetică moderată.

Lucrările de consolidare seismică (în cuantum de 10% din fondurile alocate Axei 2) se vor realiza integrat cu cele dedicate creșterii eficienței energetice.

Pentru proiectele integrate, valoarea totală alocată clădirilor publice se va pune la dispoziția UAT-urilor situate în zone în care valoarea de vârf a accelerației terenului pentru proiectare la cutremur $a(g)$, potrivit hărții de zonare a teritoriului României din Codul de proiectare seismică P100-1, este mai mare sau egală cu 0,2g, pentru $IMR=225$ ani.

- 2) **apel pentru proiecte de renovare energetică**, în care fondurile, în cuantum de 937,54 mil. Euro, vor fi puse la dispoziția autorităților publice centrale, consiliilor județene, municipiilor reședință de județ și celorlalte municipii care nu sunt reședințe de județ, inclusiv sectoarelor municipiului București, **teritorializat**.

Pentru **lucrările de renovare energetică moderată vor fi distribuite 80% din aceste fonduri**, respectiv 750,032 mil. Euro, iar pentru **lucrările de renovare energetică aprofundată vor fi distribuite restul de 20%**, respectiv 187,508 mil Euro.

Clădirile publice încadrate în clasele de risc seismic RsI și $RsII$ sunt excluse de la finanțarea din apelul de proiecte 2).

Apelurile de proiecte vor include criterii de selecție referitoare la îndeplinirea cerinței relevante de reducere a consumului de energie pentru încălzire de cel puțin 50% față de consumul anual de energie pentru încălzire înainte de renovarea fiecărei clădiri (cu excepția clădirilor de cultură) și vor genera economii de energie primară de 30% (renovare moderată – apeluri de proiecte 1) și 2)), respectiv 60% (renovare aprofundată – apel de proiecte 2) în comparație cu starea de pre-renovare și vor respecta principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ”, astfel cum este prevăzut la Articolul 17 din Regulamentul (UE) 2020/852 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile.

Investițiile privind înlocuirea cazanului din centrala termică proprie a clădirii nu se vor finanța prin PNRR, iar în situația în care, prin documentația tehnico-economică, sunt propuse astfel de măsuri, investiția se finanțează de la bugetul de stat sau din alte surse legal constituite.

Dacă după prima rundă rămân fonduri necontractate, acestea vor fi puse la dispoziția tuturor autorităților publice centrale, consiliilor județene, municipiilor reședință de județ și celorlalte municipii care nu sunt reședințe de județ, inclusiv sectoarelor municipiului București pe principiul primul venit, primul servit, într-o a doua rundă, în conformitate cu nivelul specific de renovare (economii de energie primară) stabilit în schemele de finanțare pentru fiecare apel de proiecte.

- **Runda 2**

- 1) **apel pentru proiecte integrate (consolidare seismică și eficiență energetică moderată)**, în care fondurile necontractate după prima rundă destinate vor fi puse la dispoziția tuturor autorităților publice centrale, consiliilor județene, municipiilor reședință de județ și celorlalte municipii care nu sunt reședințe de județ, inclusiv sectoarelor municipiului București, pe principiul primul venit, primul servit, astfel:

- cele aferente consolidării seismice, vor putea fi utilizate atât pentru lucrări de consolidare seismică, cât și pentru alte măsuri conexe precum siguranța la incendiu, siguranță în exploatare și accesibilitate, protecție la zgomot, pentru clădiri la care se realizează lucrări de eficiență energetică, fără a se depăși 10% din totalul fondurilor alocate axei 2;
- cele aferente eficienței energetice, vor putea fi utilizate numai pentru lucrări de eficiență energetică moderată.

- 2) **apel pentru proiecte de renovare energetică**, în care fondurile necontractate după prima rundă destinate eficienței energetice a publice, vor fi puse la dispoziția tuturor autorităților publice centrale, consiliilor județene, municipiilor reședință de județ și celorlalte municipii care nu sunt reședințe de județ, inclusiv sectoarelor municipiului București, pe principiul primul venit, primul servit, numai pentru lucrări de eficiență energetică. Fondurile rămase necontractate după prima rundă vor fi distribuite astfel: 80% pentru renovare energetică moderată, 20% pentru renovare energetică aprofundată.

- Atunci când va fi posibil, se vor agrega renovările clădirilor publice în pachete mari de achiziții pentru a se obține prețuri mai bune, pentru a reduce numărul de oferte și pentru a centraliza supravegherea;
- Se va elabora documentația standard de ofertă cu indicatori de performanță și cerințe specifice și proceduri de evaluare tehnică și economică. Cadre de achiziții centralizate și achiziții pentru servicii și lucrări de renovare vizând eficiența energetică pentru clădiri aflate în proprietatea administrației centrale și pentru clădirile municipale.

Implementarea se va realiza de către MDLPA prin unitatea de implementare a componentei PNRR care va avea rol principal de monitorizare, lucrările realizându-se fie prin CNI, în parteneriat cu instituțiile în patrimoniul/în administrarea cărora se afla obiectivele de intervenție, fie direct de către autoritățile publice centrale, consiliile județene, municipiile reședință de județ și celelalte municipii care nu sunt reședințe de județ sau sectoarele Capitalei. La nivelul autorităților administrației publice centrale și locale și a instituțiilor publice există un portofoliu de proiecte cu diferite grade de maturitate.

Valoarea țințelor asociate investiției privind semnarea contractelor de finanțare se referă la încheierea contractelor de finanțare din cadrul apelurilor de proiecte.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (1,17 mld Euro)

Beneficiari și grup țintă:

- Autoritățile publice centrale: ministerele, alte organe de specialitate care se organizează din subordinea Guvernului ori a ministerelor, instituțiile publice din subordinea Guvernului ori a ministerelor, autoritățile administrative autonome înființate prin legi organice;
- Autoritățile și instituțiile publice locale:

- Unitățile Administrativ Teritoriale (UAT) județ, municipii reședință de județ și alte municipii, Municipiul București și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale acestuia - sectoarele Municipiului București),
- Instituții publice și servicii publice organizate ca instituții publice de interes local sau județean (finanțate din bugetul local), aflate în subordinea unităților administrativ teritoriale,
- Instituția prefectului.
- Parteneriate între entitățile de mai sus, în conformitate cu prevederile legale;
- Parteneriate dintre autorități și alte entități prevăzute de lege.

Beneficiarii eligibili se încadrează într-una din următoarele situații:

1. dețin (în proprietate publică sau administrare) și ocupă (își desfășoară activitatea) o clădire publică (inclusiv în cadrul parteneriatelor)
sau

2.a. dețin (în proprietate publică sau administrare) o clădire publică care este ocupată (în care își desfășoară activitatea) de aceștia și/sau de alte entități publice din categoria autorităților publice centrale, autorităților și instituțiilor publice locale (descrise mai sus);

2.b. în cazul parteneriatelor, dețin (în proprietate publică sau administrare) o clădire publică care este ocupată (în care își desfășoară activitatea) de cel puțin unul dintre membrii parteneriatului și/sau de alte entități publice din categoria autorităților publice centrale, autorităților și instituțiilor publice locale (descrise mai sus).

Ajutor de stat:

Măsurile din cadrul acestei investiții nu implică elemente de ajutor de stat, întrucât în ele nu se desfășoară activitate economică, ci doar activități ce țin de exercitarea funcției de autoritate publică.

Referitor la stațiile/punctele de reîncărcare pentru mașini electrice aferente clădirilor publice, există mai multe paliere la nivelul cărora se evaluează acordarea ajutorului de stat:

- la nivelul UAT-ului (proprietar al infrastructurii finanțate din PNRR - construcția și instalarea), în măsura în care este exploatată comercial, infrastructura reprezintă ajutor de stat, care va fi încadrat:

- ✓ pe noul art. 36 a) "Ajutor pentru investiții în infrastructura, accesibilă public, de reîncărcare a vehiculelor rutiere fără emisii sau cu emisii reduse" din Regulamentul (UE) nr. 651/2014 (existent în draftul de modificare a GBER, atasat care, conform planificării CE, urmează a fi adoptat în perioada imediat următoare); sau
- ✓ pe noul Regulament pentru mediu și energie (ce urmează a intra în vigoare spre sfârșitul anului 2021).

- la nivelul execuției lucrărilor, dacă selecția executantului este realizată în baza unei proceduri competitive, atunci este înlăturat ajutorul la nivelul constructorului;

- la nivelul operatorului stațiilor (dacă acesta este diferit de proprietarul infrastructurii) - în cazul în care, pentru punerea la dispoziția acestuia a infrastructurii nou construite, operatorul plătește o redevență/taxă de exploatare în condițiile pieței (e.g. calculată similar amortizării), atunci operarea infrastructurii nu prezintă un avantaj pentru operator, neimplicând astfel ajutor de stat.

Complementaritatea cu alte componente:

Investiția este complementară cu componenta *C10 - Fondul local*, unde este prevăzută renovarea energetică a clădirilor publice de la nivelul orașelor și comunelor. De asemenea, investiția este complementară cu componenta *C15 – Educație*, componenta *C14 – Buna Guvernanță*, partea de reformă a justiției, componenta *C13 – Reforme sociale*, componenta *C12 – Sănătate*, unde sunt prevăzute renovări energetice ale clădirilor ce deservește servicii publice.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare:

Prin PNRR vor fi finanțate integral, printr-o abordare integrată, intervențiile de renovare energetică moderată sau aprofundată, respectiv intervenții pentru consolidare seismică a clădirilor. Acest tip de abordare, constând într-o finanțare integrală a măsurilor de intervenție, vine în completarea proiectelor propuse în cadrul celor 8 POR-uri 2021-2027, pentru a acoperi necesarul crescut de finanțare până în anul 2030, în scopul atingerii țintelor stabilite pentru accelerarea ratei de renovare și/sau consolidare a fondului construit existent. Conform Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung, nevoia de finanțare pentru renovare energetică a clădirilor, până în anul 2030, a fost estimată la 13 miliarde de euro, fiind necesară accelerarea ratei de renovare și/sau consolidare a clădirilor, care trebuie susținută de o finanțare consistentă, în scopul atingerii țăintelor stabilite.

Pentru evitarea riscului de dublă finanțare va fi stabilit un acord de colaborare între MDLPA, MIPE (instituția care asigură managementul a 8 programe operaționale propuse pentru perioada de programare 2021-2027) și cele 8 autorități de management ale POR 2021-2027 prin care se va asigura corelarea și coordonarea investițiilor.

În același sens, se va realiza un acord și cu Administrația Fondului de Mediu (AFM), care gestionează o schemă de finanțare pentru renovarea energetică a clădirilor publice de la nivel local pentru corelarea și coordonarea investițiilor.

De asemenea, prin intermediul platformei digitale Observatorul Teritorial (OT) vor fi localizate și spațializate în coordonate GIS investițiile finanțate din componentă, respectiv din toate programele operaționale, fiind asigurat accesul în timp real la informație și fiind permisă o evaluare anterioară stabilirii contractului de finanțare. În Observatorul Teritorial va fi dezvoltată o secțiune care va permite vizualizarea investițiilor imediat după semnarea contractului de finanțare. Fiecare autoritate de management va avea obligația să transmită către MDLPA aceste informații. MDLPA va asigura încărcarea în secțiunea dedicată din OT și va efectua verificările necesare în vederea evitării dublei finanțări a proiectelor (ex.: prin atribuirea unui cod unic asociat fiecărui domeniu de finanțare în parte, putându-se determina mai ușor existența proiectelor multiple pe același domeniu de finanțare, la nivel de unitate administrativ-teritorială).

Complementar, în exercițiul financiar 2021-2027 prin POR-uri vor fi realizate fie lucrări de eficiență energetică pentru clădiri publice care nu necesită lucrări ample de consolidare, fie, după caz, lucrări de consolidare seismică. De asemenea, prin PO Sănătate vor fi realizate lucrări la clădirile existente din domeniul sanitar.

În ceea ce privește renovarea energetică a clădirilor publice din componenta *C5- Valul Renovării*, se vor finanța doar clădirile administrației publice centrale și cele de la nivelul municipiilor reședință de județ și ale celorlalte municipii, iar în componenta *C10- Fondul local* vor fi finanțate clădirile publice de la nivelul orașelor și comunelor.

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

În realizarea investiției se va avea în vedere îmbunătățirea accesibilității clădirilor pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea de facilități/adaptarea clădirilor și spațiilor publice la nevoile persoanelor cu dizabilități, precum și la îmbătrânirea populației. De asemenea, se va avea în vedere abordarea egalității de gen. Aceste aspecte vor fi prioritare în clădirile care deservesc servicii publice.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE:

Investițiile cuprinse în Axa 2 contribuie la îmbunătățirea eficienței energetice/asigurarea rezilienței seismice, a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor publice, precum și la realizarea obiectivelor UE în materie de climă, conducând la crearea unui număr mare de locuri de muncă, la promovarea dezvoltării digitale prin intermediul unor moduri de viață inteligente și a unor sisteme de contorizare inteligentă. Investiția contribuie la inițiativa emblematică Renovare (Renovate) prin îmbunătățirea eficienței energetice și a utilizării eficiente a resurselor în cazul clădirilor publice, conducând inclusiv la promovarea dezvoltării digitale prin sisteme de contorizare inteligentă.

I2. Realizarea Registrului național al clădirilor (Alocare -5 mil. euro)

Provocări investiție

La nivel național nu există o bază de date, formate uniform, complete și actualizate, precum o bază de date cu fondul național de clădiri, tipologia clădirilor sau consumul energetic la utilizarea finală în clădiri, elemente expuse la riscul seismic etc. Este necesară dezvoltarea unei baze de date pentru clădiri, care să integreze rezultatele diferitelor programe de renovare pe parcursul implementării strategiei de renovare și strategiei de reducere a riscului seismic. Baza de date ar trebui să includă întregul fond al clădirilor, tipologii de clădiri pe performanță energetică și risc seismic și perioadele de construcție, certificate de performanță energetică, consumul de energie și tipul de combustibil, intervenții orientate pe consolidarea seismică etc. O astfel de bază de date este esențială pentru dezvoltarea unor analize de politici și formularea de programe și evaluarea acestora, pentru identificarea clădirilor țintă pentru diferite programe, identificarea executanților care au performanțe slabe/ridicate, prioritizarea investițiilor, urmărirea progresului general etc.

Recomandări specifice de țară

- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, ..()*

Descrierea investiției:

Registrul Național al Clădirilor este un sistem informatic privind fondul construit național existent, complementar cu Geoportalul INSPIRE, layerul cu privire la clădiri, necesar/esențial inclusiv pentru monitorizarea implementării Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung și a Strategiei Naționale de Reducere a Riscului Seismic și a programelor de investiții derulate în domeniul clădirilor, care să conțină o bază de date georeferențiată a clădirilor publice și

private, corelat și interoperabil cu băncile de date urbane de la nivel local și cu alte sisteme și registre naționale.

Registrul național digital al clădirilor va fi funcțional, disponibil online, cu o secțiune pilot care va include și informațiile referitoare la clădirile renovate prin intermediul investițiilor finanțate prin PNRR.

Registrul va fi proiectat astfel încât să poată cuprinde totalitatea clădirilor și va cuprinde date referitoare la funcțiune, regimul de proprietate și amplasament, regimul urbanistic, zonificarea funcțională și fiscală, date privind instalațiile (sistem de alimentare cu apă, alimentare cu apă caldă, canalizare, instalație electrică), modul de încălzire a locuinței, tipul de reabilitare termică, acolo unde este cazul; încadrarea sau nu a clădirii într-o clasă de risc seismic; consum energetic, lucrări de reabilitare/renovare/restaurare realizate, informații privind dotările de accesibilizare a clădirilor publice pentru persoanele cu dizabilități.

Este necesar ca un astfel de registru să poată fi corelat cu alte instrumente complementare, respectiv sistemul statisticii oficiale (în special rezultatele de la recensământ), cadastru și cartea funciară, cadastre și sisteme informaționale de specialitate, registrul electronic național al nomenclaturilor stradale, sistemul informatic pentru patrimoniu cultural imobil (Lista monumentelor istorice), observatorul teritorial național.

Informațiile vor fi georeferențiate, sprijinindu-se pe informațiile din layerul de clădiri din cadrul geoportalului INSPIRE. De asemenea, vor fi integrate date privind autorizarea lucrărilor de construire/de intervenție asupra construcțiilor existente, cele privind execuția și recepția lucrărilor.

Într-o prima etapă, cu sprijinul finanțării din PNRR, în cadrul sistemului vor fi introduse ca proiect-pilot datele secțiunii registrului național al clădirilor publice centrale, componentă ce poate contribui inclusiv la monitorizarea consumului energetic raportat la obligațiile naționale privind eficiența energetică în clădiri, respectiv la raportarea și monitorizarea indicatorilor legați de clădiri și pierderile asociate în caz de dezastre, stabiliți prin Cadrului de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre în perioada 2015-2030.

Existența unui registru al clădirilor contribuie la monitorizarea consumului energetic raportat la obligațiile naționale privind eficiența energetică în clădiri, respectiv a vulnerabilității seismice a clădirilor. Se are în vedere realizarea unei baze de date ce permite actualizare, precum și instrumente de vizualizare a datelor disponibile și interconectarea cu alte baze de date relevante. Din punct de vedere al datelor privind performanța energetică în clădiri, acestea vor fi furnizate din certificatele de performanță energetică și rapoartele de audit energetic elaborate de auditori energetici pentru clădiri atestați, precum și din rapoartele de inspecție din punct de vedere energetic a sistemelor de încălzire și a sistemelor combinate de încălzire și ventilare a spațiului, ale clădirilor/unităților de clădire, efectuate de către experți tehnici atestați, în conformitate cu reglementările tehnice în vigoare.

Registrul electronic al clădirilor va fi dezvoltat ulterior în vederea includerii de informații privind clădirile private, datele privind cărțile tehnice ale construcțiilor, privind pașaportul de renovare a clădirii, foaia de parcurs pentru renovare, rapoarte de expertiză tehnică a clădirii, evaluări privind încadrarea în clase de risc seismic, includerea în programe de consolidare a clădirilor, informații privind comportamentul și protecția clădirilor la incendiu și pentru a se lua în considerare și cerințele Directivei INSPIRE (<https://inspire.ec.europa.eu/about-inspire/563>), urmărindu-se de asemenea posibilitatea de interconectare cu alte baze de date referitoare la

consumuri în clădiri, cum sunt bazele de date ale furnizorilor de energie (termoficare, gaz, energie electrică etc.) sau alte baze de date dezvoltate la nivelul administrației publice locale.

De asemenea, în vederea monitorizării performanței clădirilor publice, cu impact pozitiv asupra ratei de conformitate a măsurilor implementate, se propune, cu caracter pilot, implementarea pașaportului pentru renovarea energetică a clădirilor - în scopul menținerii imaginii de ansamblu asupra istoricului acesteia, și care să conțină toate informațiile referitoare la intervențiile legate de energie, în format digital. Pașaportul energetic va permite astfel înregistrarea tuturor stărilor anterioare ale clădirii și trasabilitatea tuturor informațiilor legate de clădire, precum și aprecierea stărilor viitoare posibile ale acesteia.

Mecanism de implementare: MDLPA va asigura implementarea acestei investiții.

Buget investiție: finanțare prin PNRR - 5 mil. euro

Beneficiari și grup țintă: autorități publice centrale și locale

Ajutor de stat: Măsurile din cadrul acestei investiții nu implică elemente de ajutor de stat, întrucât nu sunt vizate activități de natură economică, doar de inventariere a clădirilor publice și private într-o bază de date georeferențiată.

Complementaritatea cu alte componente din cadrul planului: nu este cazul.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin realizarea investiției se va asigura egalitatea accesului persoanelor, indiferent de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, la informațiile cu caracter public cuprinse în Registrul digital al clădirilor.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE:

Realizarea investiției va contribui la modernizarea serviciilor publice digitale și va sprijini accesibilitatea publicului larg. Digitalizarea administrației va spori eficacitatea serviciilor publice digitale interoperabile, personalizate și ușor de utilizat. Investiția contribuie la inițiativa emblematică – Modernizare (Modernize) prin crearea unor premise pentru dezvoltarea de servicii publice digitale modernizate și accesibile tuturor.

I3. Consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor din domeniul construcțiilor prin dezvoltarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor (Alocare - 10 mil. euro)

Consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor în domeniul construcțiilor prin dezvoltarea de cursuri de pregătire în renovarea energetică

Provocări investiție

Punerea în aplicare a Strategiei de Renovare pe Termen Lung, precum și necesitatea aplicării reglementărilor actualizate sistematizate va aduce presiuni suplimentare asupra capacității existente a pieței construcțiilor (atât a produselor, cât și a serviciilor) și a forței de muncă, în special în primii ani de punere în aplicare. Pentru a se depăși această provocare, trebuie

întreprinse eforturi de formare și consolidare a capacității actorilor din piață, prin tranziția către locuri de muncă verzi care să contribuie la conservarea sau protecția mediului, atât în sectorul construcției, cât și în noi sectoare verzi, cum ar fi energia regenerabilă și eficiența energetică.

Realizarea de construcții verzi și digitalizate presupune noi competențe și abilități atât ale profesioniștilor cu studii superioare, cât și ale lucrătorilor care realizează efectiv lucrările de construcții. De asemenea, fondul construit istoric presupune intervenții specializate pentru a se asigura conservarea valorilor culturale. Lipsa unor programe de formare profesională în domeniu și lipsa experienței datorate nerealizării acestor tipuri de lucrări de construire, face ca la acest moment să nu existe forță de muncă suficientă calificată în noile abordări, cu atât mai puțin în ceea ce înseamnă inclusiv problemele de conservare/restaurare.

Recomandări specifice de țară:

- (2019) Disponibilitatea serviciilor de perfecționare și a serviciilor integrate este, de asemenea, deficitară. Competențele nu evoluează în concordanță cu nevoile sectoarelor economice în creștere, 81 % dintre angajatori confruntându-se cu dificultăți în ocuparea locurilor de muncă vacante.
- (2019) Să asigure îmbunătățirea competențelor, inclusiv a competențelor digitale, în special prin sporirea relevanței pe piața forței de muncă a educației și formării profesionale și a învățământului superior
- (2020) Neconcordanța persistentă între cererea și oferta de competențe și lipsa de personal calificat limitau potențialul de creștere economică al României.

Obiectivul investiției:

Obiectivul investiției este de a îmbunătăți competențele specialiștilor și a lucrătorilor din domeniul construcțiilor. Programele de formare vor consta în cursuri de formare profesională de scurtă durată, în contextul renovării energetice a clădirilor, organizate în diferite regiuni, care să asigure o acoperire cât mai uniformă pe întreg teritoriul României.

Programe de specializare și instruire pentru profesii și discipline cheie pentru renovarea energetică a clădirilor:

- Dezvoltarea de concepte de formare pentru instruire în domeniul performanței energetice a clădirilor și al auditului energetic, pentru proiectanți - ingineri, arhitecți, verificatori de proiecte, experți tehnici și auditori energetici pentru clădiri;
- Dezvoltarea de concepte de formare pentru instruire în domeniul activității de supervizare lucrări de construcții- diriginți de șantier, responsabili tehnici cu execuția;
- Asigurarea cooperării cu universitățile de construcții și arhitectură, precum și cu instituții sau asociații de profil, cu scopul de a furniza cursuri de formare;
- Programe de instruire, pentru formarea și calificarea lucrătorilor în domeniul construcțiilor.

Obiectivele investiției propuse vizează îmbunătățirea competențelor specialiștilor și lucrătorilor pentru a asigura tranziția către o economie verde și adaptarea la efectele schimbărilor climatice, în special în ceea ce privește soluțiile cu emisii reduse de carbon, care utilizează în mod eficient resursele, utilizate pentru lucrările de renovare energetică (de ex. sisteme avansate de management al clădirilor BMS, gestionarea și întreținerea instalațiilor, încorporarea de noi produse/inovații în proiectare; interpretarea și luarea în considerare a noilor reglementări și

tehnici de proiectare a construcțiilor având în vedere impactul preconizat al schimbărilor climatice etc).

Au fost identificate în piață, o serie de subdomenii - aparținând domeniului complex „eficiență energetică în clădiri - clădiri nZEB”, pentru care acoperirea cu specialiști sau lucrători este deficitară și pentru care este necesară dezvoltarea unor programe de formare profesională dedicate, care să abordeze teme cum ar fi:

- etanșeitatea la aer a anvelopei și sisteme de ventilare mecanică cu recuperarea căldurii;
- etanșeitate la aer - testul cu ușa suflantă;
- calculul punților termice;
- rezistențe termice corectate;
- fațade cortină;
- sistemele tehnice ale clădirii;
- instalatori sisteme fotovoltaice;
- investigarea clădirii în infraroșu;
- reabilitarea energetică a clădirilor la standarde nZEB;
- principii de casă pasivă.

Pentru a asigura dezvoltarea continuă a pieței, este esențială instruirea periodică și menținerea competențelor profesionale pentru auditori energetici pentru clădiri, firme de proiectare și arhitecți, verficatori de proiecte, experți tehnici, diriginți de șantier, responsabili tehnici cu execuția. În cursurile de formare se pot include și studii de caz privind renovări aprofundate, proiecte pilot de clădiri la nivel Nearly Zero Energy Building, tehnologii inovative, astfel încât piața să se dezvolte în sensul obiectivelor pe termen lung și al direcțiilor din strategia de renovare pe termen lung.

Pentru a asigura o acoperire cât mai uniformă la nivelul țării cu specialiști și lucrători calificați pentru tipurile de activități pe care le presupune o renovare energetică aprofundată a clădirilor, se va dezvolta un cadru partenerial cu instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, care să definească clar rolul și atribuțiile fiecărei părți în identificarea nevoii de pregătire, în definirea conceptelor și a modului de desfășurare a activităților de instruire, în cooptarea formatorilor.

Se va avea în vedere dezvoltarea de programe de instruire care să poată fi adaptate ulterior atât la nivelul învățământului profesional cât și pentru dezvoltarea continuă a angajaților din domeniul construcțiilor, în scopul creșterii numărului de lucrători calificați, implicați în execuția lucrărilor de renovare, care să conducă la o accelerare a ritmului de renovare energetică a clădirilor, așa cum este prevăzut și în SRTL.

Sesiunile de instruire vor fi structurate pe module și vor conține atât cursuri teoretice cât și cursuri practice. Numărul de ore necesare parcurgerii unui modul de instruire va diferi funcție de nivelul de perfecționare.

De asemenea, cursurile vor conține și o serie de conținuturi referitoare la sinergia dintre Valul Renovării și principiile Pilonului european al drepturilor sociale. În acest fel cursurile vor asigura o serie de exemple care să conducă la acțiuni responsabile și senzitive din perspectiva obiectivelor orizontale ale UE în domeniul incluziunii sociale și egalității de șanse între femei și bărbați. În mod concret, conținuturile se vor referi, dar fără a se limita la: standardele de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, importanța factorilor biologici (gen, vârstă, starea

de sănătate ș.a.) în asigurarea eficienței energetice a clădirilor, cerințele distincte de confort energetic în funcție de gen și responsabilitățile casnice ale partenerilor; costurile suplimentare pentru întreținerea locuințelor din perspectiva statutului social (capacitatea de încălzire adecvată a locuinței) ș.a.

Mecanism de implementare:

MDLPA va coordona implementarea acestei investiții. Implementarea poate fi făcută prin dezvoltarea de cursuri de formare, organizate în parteneriat cu instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare, cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, care vor organiza și furniza serviciile de training specializat. În cadrul investiției vor fi avute în vedere următoarele:

- realizarea parteneriatelor cu universitățile, instituțiile și asociațiile de profil relevante;
- identificarea și cooptarea formatorilor;
- realizarea suportului de curs;
- susținerea cursurilor și monitorizarea rezultatelor.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (10 mil. euro)

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, care vor organiza și furniza serviciile de training specializat

Grup țintă:

- profesioniștii sau specialiștii cu activitate în construcții care desfășoară activitate ca persoane fizice autorizate, în mod individual și independent, în condițiile legii, sau
- persoanele juridice - angajatorii persoanelor instruite, dacă specialiștii sau lucrătorii cu activitate în construcții ce au fost instruiți sunt angajații acestora.

Ajutor de stat:

Pentru organizarea și furnizarea serviciilor de training de către instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, se va derula o procedură de selecție deschisă, competitivă, transparentă, nediscriminatorie, având la bază inclusiv ca și criteriu - prețul serviciilor furnizate. Numărul entităților selectate va fi limitat în funcție de încadrarea în alocarea estimată.

La nivelul grupului țintă se vor dezvolta două scheme de măsuri de ajutor bazate pe ajutorul de minimis în baza Regulamentului nr. 1407/2013, a cărui aplicabilitate a fost prelungită până în 2023, precum și succesorul acestuia și respectiv art. 31 din GBER. Valoarea totală a ajutoarelor de minimis acordate unei întreprinderi unice nu poate depăși suma de 200.000 EUR pe durata ultimelor trei exerciții financiare.

În conformitate cu art. 31 din GBER intensitatea ajutorului nu trebuie să depășească 50% din costurile eligibile. Aceasta poate fi majorată până la o intensitate maximă a ajutorului de 70 % din costurile eligibile, după cum urmează: (a) cu 10 puncte procentuale dacă formarea se adresează lucrătorilor cu handicap sau lucrătorilor defavorizați; (b) cu 10 puncte procentuale dacă ajutorul este acordat unor întreprinderi mijlocii și cu 20 de puncte procentuale dacă ajutorul este acordat unor întreprinderi mici.

Ajutoarele pentru formare nu vor depăși 2 mil. EUR pe proiect de formare, pentru finanțarea programelor de specializare și instruire în disciplinele identificate a fi necesar de dezvoltat pentru atingerea obiectivelor stabilite prin cadrul strategic adoptat la nivel național în domeniul eficienței energetice.

Complementaritatea cu alte componente:

I6 din cadrul componentei de educație (componenta *C15 – Educație*), se adresează procesului educațional și formării profesionale inițiale de calitate (învățământul dual preuniversitar și universitar tehnologic), în vederea adaptării învățământului profesional tehnic la cerințele pieței muncii.

Complementar, I3 din componenta *C5-Valul Renovării* vizează îmbunătățirea competențelor specialiștilor și lucrătorilor în domeniul construcțiilor, respectiv a performanței energetice a clădirilor, pentru realizarea de construcții verzi și digitalizate, care presupune noi competențe și abilități atât ale profesioniștilor cu studii superioare, cât și ale lucrătorilor care realizează efectiv lucrările de construcții. Astfel, investiția I3 este dedicată unui grup-țintă diferit și unui domeniu de aplicare bine delimitat, respectiv lucrări de renovare energetică a clădirilor, care contribuie la dimensiunea verde a componentei, domeniul de intervenție 01 - Contribuția la competențele și locurile de muncă verzi și la economia verde.

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin realizarea investiției se va avea în vedere participarea persoanelor cu dizabilități la cursurile/programele de specializare și instruire. Se promovează egalitatea de șanse, indiferent de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, astfel încât toată lumea va avea dreptul la tratament egal și la oportunități în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, protecția socială, educația și accesul la bunuri și servicii disponibile publicului.

Contribuția la inițiativele emblematică sau alte strategii ale UE:

Investiția se va axa pe formarea profesională pentru toate vârstele. Se va avea în vedere acordarea unei atenții deosebite grupurilor defavorizate, femeilor și, în special, tinerilor care intră pe piața muncii, prin contribuții la crearea de locuri de muncă de calitate și prin consolidarea formării profesionale. Investiția contribuie la inițiativa emblematică - Recalificarea și perfecționarea (Reskill and upskill) prin potențialul de recalificare și perfecționare pentru sprijinirea tranzițiilor verzi și digitale, potențialul de inovare și de creștere, promovând reziliența economică și socială și asigurând locuri de muncă de calitate și incluziune socială.

I4. Economie circulară și creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice (Alocare: 14,85 mil. euro)

I4.a Susținerea eficienței energetice prin dezvoltarea și testarea de materiale noi și soluții tehnologice a clădirilor istorice

I4.b Dezvoltarea aptitudinilor profesionale în vederea intervenției pe clădiri istorice

I4.c Susținerea economiei circulare prin crearea unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale

I4.d Susținerea economiei circulare prin asigurarea întreținerii regulate a clădirilor istorice

Provocări investiție

Conform strategiei UE „Renovation wave”, renovarea fondului construit European este unul dintre domeniile ce necesită acțiune imediată pentru a atinge obiectivul de zero emisii de gaze cu efect de seră până în 2050, unul dintre obiectivele asumate prin „European Green Deal”. Dedicat fondului construit existent „Renovation wave” va avea fără îndoială impact și asupra patrimoniul construit compus, conform legislației în vigoare din clădiri istorice cu valori culturale, identificate ca monumente istorice, clădiri situate în zone de protecție ale acestora sau susceptibile de a fi clasate ca monumente istorice (stabilite prin documentații de urbanism), precum și cele aflate în zone construite protejate. În acest context, organizații internaționale de anvergură cu profil ecologic și cultural - Climate Heritage Network, Europa Nostra și ICOMOS - au dezvoltat „European Heritage Green Paper” un document de politică prin care este abordat rolul esențial pe care patrimoniul cultural îl joacă în transformarea verde a Europei, al cărui scopul este crearea unui template pentru acțiunile de transformare climatică din sectorului cultural.

Conform „Strategiei Patrimoniului Cultural European pentru secolul XXI” patrimoniul cultural (tangibil și intangibil) este recunoscut ca resursă importantă dar neregenerabilă pentru dezvoltarea durabilă, care necesită o abordare interdisciplinară și integrată. Acest lucru este evidențiat și în analiza ex-ante a „Strategiei naționale privind protejarea monumentelor istorice” și abordat prin obiectivele ”6. Dezvoltarea durabilă a României recurgând la resursele de patrimoniu și 7. Stabilirea unor principii și criterii de intervenție asupra monumentelor istorice și patrimoniului cultural imobil care să asigure un cadru sustenabil de transmitere a acestora pentru către generațiile viitoare.” Documentul aduce în discuție următoarele probleme sistемice:

- Ignorarea rolului patrimoniului ca resursă neregenerabilă și factor de dezvoltare durabilă prin lipsa de evaluare a impactului proiectelor de dezvoltare asupra patrimoniului cultural, a regulilor care să asigure o abordare integrată a conservării acestuia și a unei viziuni dar mai ales a unor acțiuni concrete de utilizare a patrimoniului cultural imobil în procesul de dinamizare a teritoriului, precum și ca urmare a capacității reduse a sectorului public de a gestiona vulnerabilitățile patrimoniului cultural imobil în fața riscurilor naturale și a schimbărilor climatice.
- Starea precară de conservare a patrimoniului cultural imobil, precum și calitatea general scăzută a proiectelor de restaurare și conservare ce duce la pierderea autenticității și lipsa de sustenabilitate a investițiilor, problemă generată de abandonul deliberat, actele de vandalism, mutilările prin extinderi necontrolate și demolări; implementarea slabă a principiilor internaționale de calitate privind intervențiile asupra fondului construit istoric; lipsa politicilor investiționale și a instrumentelor de reglementare a costurilor

privind intervențiile asupra patrimoniului cultural imobil, precum și de aplicarea incorectă a măsurilor de consolidare și eficientizare energetică a acestuia.

De asemenea, „Strategia națională privind protejarea monumentelor istorice” subliniază schimbare de paradigmă ce vizează înțelegerea patrimoniului cultural imobil și care prin integrarea principiilor de sustenabilitate și economie circulară identifică fondul construit istoric ca instrument de combatere a urgențelor climatice. Astfel, reutilizarea, repararea și eficientizarea energetică sensibilă la valorile culturale, a fondului construit istoric reprezintă acțiuni necesare pentru a atinge obiectivul de zero emisii de gaze cu efect de seră până în 2050.

Conform evidențelor Institutului Național al Patrimoniului din cele 30.136 monumente istorice înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015 peste 38% de obiective (situri, ansambluri sau monumente) sunt în stare rea și 3% în stare critică. Dacă ne raportăm la monumente istorice din categoria arhitectură, grupul cel mai relevant pentru problematica fondului construit existent, peste 23% de obiective (situri, ansambluri sau monumente) sunt în stare rea și 4% sunt în stare critică (pre-colas și colaps).

În acest context, un număr de minimum 8.000 de clădiri cu statut de monument istoric riscă avarii structurale majore în caz de seism, cu posibilități de colaps parțial sau total. În paralel, ca urmare a stării rele sau critice de conservare minim 10.000 monumente istorice (zone cu clădiri istorice, grupuri sau construcții individuale) vor suporta intervenții ample de consolidare/restaurare cu costuri ridicate dar care, în contextul actual, legal și de specialitate din România nu răspund principiilor de calitate a intervențiilor, nici în ceea ce înseamnă conservarea dar nici în sensul eficientizării energetice.

Starea rea sau critică de conservare a fondului construit istoric duce în mod frecvent inclusiv la demolări, generându-se astfel nu numai pierderi ale valorilor culturale dar cantități importante de deșeuri. În același timp piața de restaurare din România este redusă în ceea ce privește materialele noi, realizate cu tehnologii tradiționale sau contemporane, compatibile cu materialele istorice. În acest context, colectarea, repararea și reutilizarea materialului istoric provenit din demolări legale reprezintă o soluție ce răspunde atât nevoilor de conservare cât și atingerii obiectivelor de climă și energie, conform strategiei UE „Renovation wave”. De asemenea, se remarcă faptul că în general noile intervenții nu sunt dublate de măsuri în sensul asigurării întreținerii, respectiv prelungirii duratei de viață a clădirilor prin reparații punctuale/minore cu generare minimă sau cu evitarea generării de deșeuri. Spre exemplu intervențiile realizate din fonduri naționale sau europene sunt rareori însoțite de planuri de întreținere prin care să fie asigurată monitorizarea comportării lucrărilor în timp și planificarea reparațiilor curente.

Recomandări specifice de țară:

- (2020) *Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală (...)*
- (2019) *Să axeze politica economică în materie de investiții (...), pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică (...);*
- (2020) *Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.*

Obiectivul investiției:

Fondul construit istoric, conform legislației în vigoare clădiri identificate ca monumente istorice, situate în zone de protecție ale acestora, precum și cele aflate în zone construite protejate

reprezintă o resursă neregenerabilă și în contextul unei gestiuni sustenabile un instrument de combatere a urgențelor climatice. Cu toate acestea, la nivelul României fondul construit istoric este în pericol. Astfel, investiția are ca obiectiv asigurarea eficientizării energetice a fondului construit istoric într-o manieră sensibilă față de conservarea valorilor culturale și diminuarea generării de deșeuri prin reutilizarea materialului istoric și asigurarea întreținerii continue a clădirilor istorice. Obiectivul investiției este exceptat de la lucrările uzuale de creștere a eficienței energetice. Cu toate acestea, anumite categorii de lucrări de creștere a eficienței energetice, care să nu afecteze substanța și valoarea culturală a acestora, pot fi dezvoltate și implementate, însă necesită anumite măsuri specifice de intervenție, bazate pe o metodologie diferită, atât în privința valorilor ce trebuie atinse, cât și a modului de efectuare a lucrărilor și tipurilor de lucrări permise.

Obiectivul 1. Crearea unui cadru instituțional care să sprijine realizarea intervențiilor de eficientizare energetică a clădirilor istorice (monumente istorice clasate, fond construit cu valoare istorică și culturală, imobile din zonele de protecție a monumentelor istorice) cu respectarea și prezervarea valorilor de patrimoniu

Obiectivul 2. Introducerea practicilor de economie circulară în domeniul restaurării monumentelor istorice din România, prin crearea unui cadru organizațional pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcții provenite din demolarea construcțiilor istorice

Obiectivul 3. Crearea unui ecosistem de inovare în domeniul protejării monumentelor istorice din România, prin dezvoltarea unor mecanisme specializate și a unor instrumente de cooperare între instituțiile publice locale, IMM-uri, organizații neguvernamentale și proprietarii de patrimoniu

Descrierea investiției:

Se vor avea în vedere intervenții în scopul:

- a) creșterii eficienței energetice a clădirilor istorice prin dezvoltarea și testarea de materiale noi și soluții tehnologice pentru clădiri istorice;
- b) dezvoltării aptitudinilor profesionale în vederea intervenției pe clădiri istorice;
- c) creării unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale;
- d) asigurării întreținerii regulate a clădirilor istorice.

Toate cele patru intervenții vor impune o serie de modificări legislative ce prevăd:

- introducerea obligativității evaluării eficienței energetice și a consumului de resurse a clădirilor istorice pe baza unor metodologii adecvate (metodologia de evaluare și creșterea a eficienței energetice a clădirilor istorice – monumente istorice, zone protejate, zone construite protejate);
- introducerea obligativității, la avizare, de a oferi dovezi privind predarea pentru reutilizare a materialelor care se demontează;
- definirea clară a materialelor care se pot reutiliza și eliminarea acestora din categoria deșeurilor din construcții/pregătirea pentru reutilizare;
- reglementarea punerii în operă a materialelor istorice sau a materialelor realizate cu tehnici istorice (standarde);
- introducerea unor definiții clare ale operațiunilor de întreținere și reparații curente și stabilirea a cine poate executa astfel de lucrări;
- înființarea în sarcina INP a unui laborator pentru analiză experimentală, a centrului-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice și a activității de derulare a lucrărilor de întreținere și reparații curente, prin structuri proprii.

Astfel, punctul presupune modificări/corelări ale următoarelor legi:

- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare și a normelor subsecvente
- Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare
- HG nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului, cu modificările și completările ulterioare și a ROF INP

I4.a Sustinerea eficienței energetice prin dezvoltarea și testarea de materiale noi și soluții tehnologice a clădirilor istorice (Alocare 5,05 mil. euro)

Lipsa unor standarde și reglementări specifice, precum și lipsa unor analize experimentale, conduce fie la neincluderea în programe a clădirilor istorice, fie la intervenții care distrug valorile culturale.

Această măsură este menită să creeze un cadru instituțional și metodologic care să sprijine realizarea intervențiilor de eficientizare energetică a clădirilor istorice (monumente istorice clasate, fond construit cu valoare istorică și culturală, imobile din zonele de protecție a monumentelor istorice), cu respectarea și preservarea valorilor de patrimoniu. Investiția presupune realizarea unui set de standarde și recomandări tehnice (ghiduri) cu privire la materialele și soluțiile tehnice - inclusiv prin digitalizare - care pot fi folosite pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice, în funcție de regiune, tradiție constructivă și caracteristici fizice. Investiția cuprinde înființarea și dotarea unui laborator pentru analiză experimentală a materialelor și soluțiilor tehnologice pentru diferite tipuri de clădiri istorice. Structura organizatorică și procedurile de gestionare ale laboratorului vor permite efectuarea testelor în conformitate cu metodele științifice. Rezultatele testelor vor fi utilizate pentru elaborarea procedurilor tehnice ale metodologiei dedicate creșterii eficienței energetice a clădirilor istorice prin utilizarea tehnicilor și materialelor noi, în funcție de regiune, tradiția construcțiilor și caracteristicile fizice.

Acesta vine în continuarea reformei „Optimizarea cadrului legislativ și normativ care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi - Elaborarea unei metodologii de intervenție pentru abordarea non-invazivă a eficienței energetice în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală”. Astfel, în cadrul laboratorului vor fi testate materiale și sisteme constructive noi ce vor completa metodologia de eficientizare energetică în clădiri cu valoare istorică și arhitecturală. De asemenea, materialele și soluțiile tehnologice optime intervențiilor pe clădiri istorice, vor fi promovate prin oferirea de sesiuni de pregătire practică în relație cu centrul de formare.

În vederea realizării investiției este necesară adaptarea cadrului normativ (ex. agrementarea tehnică a unor materiale și soluții tehnice noi sau tradiționale; introducerea obligativității evaluării eficienței energetice și a consumului de resurse în Legea nr. 422/2001).

Investiția este o măsură de sprijin în vederea creșterii eficienței energetice a clădirilor istorice ce presupune înființarea și dotarea unui laborator pentru analiză experimentală:

- contractarea serviciilor de consultanță pentru dezvoltarea și implementarea proiectului în faza pilot,
- amenajarea și dotarea laboratorului pentru analiză experimentală.

Pentru a operaționaliza laboratorul de testare, costurile cu personalul vor fi acoperite din bugetul național. De asemenea, pentru a asigura sustenabilitatea proiectului, echipa de consultanță

contractată pentru dezvoltarea și implementarea etapei pilot va trebui să elaboreze o schemă de dublă finanțare (bugetul național și fondurile private).

Mecanism de implementare:

Ministerul Culturii prin Institutul Național al Patrimoniului va implementa această investiție. Se va pune în practică planul de acțiune privind înființarea infrastructurii pilot dedicat eficientizării energetice, respectiv a laboratorului de testare. Astfel se va:

- realiza regulamentul de funcționare și organigrama
- amenaja și dota un laborator pentru analiză experimentală
- contractarea serviciilor de consultanță pentru dezvoltarea și implementarea proiectului în faza pilot.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (5,05 mil. euro). Pentru prezenta investiție sunt prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin PNRR.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: Ministerul Culturii (ca autoritate de reglementare în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil) și Institutul Național al Patrimoniului (instituție aflată în subordinea MC), MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor)

Grup țintă: deconcentratele Ministerului Culturii, precum asociații profesionale în domeniul construcțiilor, urbanismului și arhitecturii, mediul academic și de cercetare, firme de consultanță, proiectare și execuție în construcții, unitățile administrativ-teritoriale și cetățeni proprietari de imobile cu valori culturale, precum și cetățeni care trăiesc/își desfășoară activitatea în zone cu imobil cu valori culturale.

Ajutor de stat:

Nu este cazul, investiția fiind realizată în vederea fundamentării unor schimbări legislative și având un impact pur local.

Complementaritatea cu alte componente: nu este cazul

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități: nu este cazul

Contribuția la inițiativele emblematică sau alte strategii ale UE: Investiția contribuie la inițiativa emblematică privind Renovarea (Renovate), facilitând eficientizarea energetică a fondului construit cu valori culturale istorice și arhitecturale, fond ce necesită standarde și reglementări specifice.

I4.b Dezvoltarea aptitudinilor profesionale în vederea intervenției pe clădiri istorice (Alocare: 1,7 mil. euro)

Pentru sprijinirea lucrărilor pentru restaurarea/reabilitarea/reconversia clădirilor cu valoarea istorică și arhitecturală, se propune realizarea unui centru de formare în domeniul restaurării monumentelor istorice.

Vor fi oferite oportunități de formare și dezvoltare profesională care să vizeze persoanele care realizează intervenții de protejare a monumentelor istorice. În această privință, este importantă atât dezvoltarea de abilități pentru utilizarea de materiale și soluții tehnice noi cât și transmiterea nonformală de cunoștințe și abilități cu privire la meserii tradiționale din sfera patrimoniului material și imaterial care necesită o abordare specifică.

Această măsură este o investiție menită să crească nivelul de profesionalism al celor care proiectează și efectuează intervenții de eficientizare energetică, consolidare și transformare digitală a construcțiilor istorice și presupune:

- realizarea parteneriatelor cu universitățile, instituțiile și alte entități relevante;
- pregătirea spațiilor de lucru în vederea desfășurării activității practice. Activitatea practică presupune utilizarea de materiale și sisteme de construcții motiv pentru care va fi necesară adaptare minimală a spațiilor interioare și/sau exterioare;
- identificarea și cooptarea formatorilor;
- realizarea suportului de curs;
- susținerea cursurilor și monitorizarea rezultatelor.

Investiția presupune de asemenea conceperea și susținerea unor cursuri de formare destinate tuturor celor care lucrează în domeniul restaurării și adaptării fondului construit istoric. Cursurile vor fi dezvoltate pe baza activității pregătitoare lansată de INP în 2020 și pe baza activității de elaborare de norme, metodologii și ghiduri pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice, pe care instituția le desfășoară conform atribuțiilor sale legale. Institutul Național al Patrimoniului are posibilitatea legală de a desfășura astfel de activitate dar până în acest moment nu a avut capacitatea necesară de a oferi cursuri de formare. Astfel, prin această investiție activitatea INP va fi extinsă. Astfel, investiția vizează cursuri de formare și dezvoltare profesională pe baza celor 2 scheme de certificare cu privire la proiectarea și realizarea intervențiilor și eficientizarea energetică a clădirilor istorice.

De asemenea, cursurile vor conține și o serie de conținuturi referitoare la sinergia dintre Valul Renovării (dimensiunea reabilitării clădirilor istorice) și principiile Pilonului european al drepturilor sociale. În acest fel cursurile vor asigura o serie de exemple care să conducă la acțiuni responsabile și senzitive din perspectiva obiectivelor orizontale ale UE în domeniul incluziunii sociale și egalității de șanse între femei și bărbați. În mod concret, conținuturile cursurilor de formare, se vor referi, dar fără a se limita la: standardele de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități în cazul intervenției pe clădiri istorice, importanța factorilor biologici (gen, vârstă, starea de sănătate ș.a.) în asigurarea eficienței energetice a clădirilor istorice, cerințele distincte de confort energetic în funcție de gen și responsabilitățile casnice ale partenerilor; costurile suplimentare pentru întreținerea locuințelor din clădirile istorice din perspectiva statutului social (cum ar fi: capacitatea de încălzire adecvată a locuinței, obișnuințe de preparare a hranei, stil de viață ș.a.).

Mecanism de implementare:

Ministerul Culturii prin Institutul Național al Patrimoniului va implementa această investiție.

- realizarea parteneriatelor cu instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare sau asociații profesionale, cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii, protejării și conservării patrimoniului sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, în baza unei proceduri de selecție deschisă, competitivă, transparentă, nediscriminatorie, având la bază inclusiv criteriul prețului serviciilor furnizate

- identificarea și cooptarea formatorilor;
- realizarea suportului de curs;
- susținerea cursurilor și monitorizarea rezultatelor.

Buget investiție: finanțare prin PNRR - 1,7 mil. euro

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: Ministerul Culturii (ca autoritate de reglementare în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil), Institutul Național al Patrimoniului, MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor), instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare, cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii, protejării și conservării patrimoniului sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu

Grup țintă: asociații profesionale în domeniul construcțiilor, urbanismului și arhitecturii, protejării și conservării patrimoniului, firme de consultanță, proiectare și execuție în construcții, participanții la sesiuni.

Ajutor de stat:

Pentru organizarea și furnizarea serviciilor de training de către instituții de învățământ superior/ instituții din Sistemul Național de cercetare-dezvoltare, cu profil relevant pentru domeniul construcțiilor civile, instalațiilor și arhitecturii, protejării și conservării patrimoniului sau orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, se va derula o procedură de selecție deschisă, competitivă, transparentă, nediscriminatorie, având la bază inclusiv ca și criteriu - prețul serviciilor furnizate.

La nivelul grupului țintă se vor dezvolta două scheme de măsuri de ajutor bazate pe ajutorul de minimis în baza Regulamentului nr. 1407/2013, a cărui aplicabilitate a fost prelungită până în 2023, precum și succesorul acestuia și respectiv art. 31 din GBER. Valoarea totală a ajutoarelor de minimis acordate unei întreprinderi unice nu poate depăși suma de 200.000 EUR pe durata ultimelor trei exerciții financiare.

În conformitate cu art 31 din GBER intensitatea ajutorului nu trebuie să depășească 50% din costurile eligibile. Aceasta poate fi majorată până la o intensitate maximă a ajutorului de 70 % din costurile eligibile, după cum urmează: (a) cu 10 puncte procentuale dacă formarea se adresează lucrătorilor cu handicap sau lucrătorilor defavorizați; (b) cu 10 puncte procentuale dacă ajutorul este acordat unor întreprinderi mijlocii și cu 20 de puncte procentuale dacă ajutorul este acordat unor întreprinderi mici.

Ajutoarele pentru formare nu vor depăși de 2 milioane EUR pe proiect de formare, pentru finanțarea programelor de specializare și instruire în disciplinele identificate a fi necesar de dezvoltat pentru atingerea obiectivelor stabilite prin cadrul strategic adoptat la nivel național în domeniul eficienței energetice.

Complementaritatea cu alte componente: nu este cazul

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin realizarea investiției se va avea în vedere inclusiv participarea persoanelor cu dizabilități la programele de formare profesională în domeniul conservării/restaurării. Se promovează egalitatea de șanse, indiferent de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, astfel încât toată lumea va avea dreptul la tratament egal și la oportunități în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, protecția socială, educația și accesul la bunuri și servicii disponibile publicului.

Contribuția la inițiativele emblematică sau alte strategii ale UE:

Investiția contribuie la inițiativa emblematică recalificarea și perfecționarea (Reskill and upskill) prin potențialul de recalificare și perfecționare pentru sprijinirea tranzițiilor verzi și digitale, consolidând potențialul de inovare și de creștere, promovând reziliența economică și socială și asigurând locuri de muncă de calitate. Investiția se axează pe crearea unui centru de formare profesională pentru toate vârstele pentru sprijinirea lucrărilor pentru restaurarea/reabilitarea/reconversia clădirilor cu valoarea istorică și arhitecturală.

I4.c Susținerea economiei circulare prin crearea unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale (Alocare 5 mil. Euro).

În cadrul proiectului centrului-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale, astăzi tratate ca deșeuri și irosite, se va crea o structură pentru colectarea deșeurilor provenind din construcții, în scopul folosirii lor în restaurarea monumentelor istorice. Această măsură este o investiție menită să introducă practicile economiei circulare în domeniul restaurării monumentelor istorice din România, prin crearea unui cadru organizațional și metodologic pentru colectarea și reutilizarea materialelor și produselor de construcții provenite din intervenții pe clădiri istorice, precum și din desființarea legală a clădirilor istorice.

Investiția presupune înființarea și dotarea unui centru-pilot prin intermediul căruia vor fi auditate spre demolare clădiri sau părți de clădiri istorice pentru ca mai apoi materiale și produse istorice (ex. lemn, metal, cărămidă, sticlă, țigle, dușumele, tâmplării etc.) să fie desfăcute, colectate separat, tratate și comercializate materiale și produse istorice (ex. lemn, metal, cărămidă, sticlă, țigle, dușumele, tâmplării etc.) cu scopul reutilizării acestora în cadrul restaurării patrimoniului cultural construit, inclusiv din componenta de renovare a clădirii din cadrul planului de redresare și reziliență. În cazul materialelor care nu pot fi reutilizate, acestea vor fi predate către centre de reciclare. Centrul-pilot va putea fi replicat în fiecare regiune de dezvoltare, apoi și în orașele mari din țară. Implementarea măsurii cuprinde și dezvoltarea de instrumente digitale - de evidență, inventariere și promovare a materialelor și produselor de construcție istorice cu potențial de reutilizare directă în sectorul restaurării de monumente istorice și, în general, în sectorul construcțiilor. Menționăm că investiția se încadrează în prevederea privind profitul rezonabil și că profitul general din comercializarea materialelor reparate va fi investit integral în asigurarea funcționării centrului. Intervenția cuprinde, de asemenea, actualizarea legislației privind regimul deșeurilor prin obligarea titularilor de autorizații de desființare să predea materialele, contra unei compensații.

Centrul-pilot va fi echipat cu infrastructură pentru demontarea, colectarea separată și sortarea materialelor istorice, precum și cu instrumente necesare pentru repararea materialelor colectate provenite din renovări și demolări ale clădirilor istorice. Materialele reparate vor fi refolosite în lucrările viitoare asupra clădirilor istorice, inclusiv cele finanțate prin această componentă. Dezvoltarea centrului se bazează pe principiile economiei circulare.

Pentru a operaționaliza centrul-pilot, costurile cu personalul vor fi acoperite din bugetul național. De asemenea, pentru a asigura sustenabilitatea proiectului, echipa de consultanță contractată pentru dezvoltarea și implementarea etapei pilot va trebui să elaboreze o schemă de dublă finanțare (bugetul național și fondurile private).

Mecanism de implementare:

Ministerul Culturii prin Institutul Național al Patrimoniului va asigura implementarea acestei investiții.

Se va pune în practică planul de acțiune privind înființarea infrastructurii pilot dedicate economiei circulare, respectiv a centrului-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale.

Investiția va consta în contractarea serviciilor de consultanță pentru dezvoltarea și implementarea proiectului în faza pilot, amenajarea și dotarea centrului-pilot, ca structura a Institutului Național al Patrimoniului și dezvoltarea rețelei de utilizatori din rândul autorităților publice care restaurează clădiri.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (5 mil. euro).

Pentru prezenta investiție sunt prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin PNRR.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: Ministerul Culturii (ca autoritate de reglementare în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil), deconcentratele acestuia, precum și Institutul Național al Patrimoniului (instituție aflată în subordinea MC), MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor)

Grup țintă: autoritățile publice ca proprietari de clădiri istorice, cetățenii

Ajutor de stat:

Nu este cazul întrucât, chiar dacă activitatea de valorificare a materialelor rezultate din colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice ar avea caracter economic, acesta va fi marginal în totalul activității, cu caracter pur local, în conformitate cu cele menționate la pct (196) din NOA - Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Complementaritatea cu alte componente: nu este cazul

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin această investiție sunt create locuri de muncă pe perioadă determinată. Investiția este însă un pilot scopul fiind acela de a replica modelul cel puțin la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare din România. Astfel investiția propusă are potențialul de a crea numeroase locuri de muncă pe termen mediu și lung. Locurile de muncă create vor ține cont de principiile de egalitatea de sex și de șanse.

Contribuția la inițiativele emblematiche sau alte strategii ale UE: Investiția contribuie la inițiativa emblematică privind Renovarea (Renovate), propunând o utilizare eficientă a resurselor, respectiv a materialelor istorice provenite din demolări.

I4.d Sustinerea economiei circulare prin asigurarea întreținerii regulate a clădirilor istorice (Alocare – 3,1 mil. euro).

Această măsură este o investiție menită să creeze un ecosistem de inovare în domeniul protejării monumentelor istorice din România, prin dezvoltarea unor mecanisme specializate și a unor instrumente de cooperare între instituțiile publice locale, IMM-uri, organizații neguvernamentale și proprietarii de patrimoniu. Investiția promovează ideea „prevenția este mai bună decât vindecarea” și urmărește prevenirea generării de deșeuri prin prelungirea vieții fondului construit existent. Investiția propune crearea unui sistem - cadru de reglementare, infrastructură și personal de specialitate care să:

- ofere inspecții periodice pentru monumente istorice, imobile susceptibile de a fi clasate și imobile aflate în zone de protecție sau zone construite protejate;
- monitorizeze starea fizică a fondului construit istoric;
- ofere servicii de reparare/întreținere;
- realizeze rapoarte independente de inspecție profesională ca referință pentru proprietari și utilizatori pentru activități ulterioare de întreținere și conservare.

Menționăm că repararea sau întreținerea imobilelor se va face din fondurile proprietarilor, sau fonduri alternative obținute prin intermediul rețelei de utilizatori, scopul dezvoltării rețelei fiind acela de a susține activitatea centrului. În acest context, investiția se încadrează în prevederea privind profitul rezonabil, profitul general fiind investit integral în asigurarea funcționării structurii.

Intervenția este inspirată de Monumentenwacht (<https://monumentenwachtnoordholland.nl/>), o organizație olandeză la origine, acum prezentă în mai multe state europene, specializată în inspecția periodică a patrimoniului construit ce are ca scop sensibilizarea proprietarilor și a administratorilor cu privire la importanța unei întrețineri adecvate și a conservării preventive. Testarea mecanismului în România se va face printr-un pilot, urmărindu-se multiplicarea acestuia la nivel național.

În vederea realizării investiției este necesară adaptarea cadrului normativ (ex. introducerea de definiții clare ale operațiunilor de întreținere și reparații curente ale monumentelor istorice și clădirilor cu valoare istorică și arhitecturală, și stabilirea entităților care pot efectua astfel de intervenții, înființarea în sarcina INP a activității de derulare a lucrărilor de întreținere și reparații curente, printr-o structură proprie).

Pentru operaționalizare, costurile cu personalul vor fi acoperite din bugetul național. De asemenea, pentru a asigura sustenabilitatea proiectului, echipa de consultanță contractată pentru dezvoltarea și implementarea etapei pilot va trebui să elaboreze o schemă de dublă finanțare (bugetul național și fondurile private).

Mecanism de implementare:

Ministerul Culturii prin Institutul Național al Patrimoniului va asigura implementarea acestei investiții.

- realizarea regulamentului de funcționare și organigrama;
- amenajarea și dotarea sistemului, prin reutilizarea unei construcții existente;

- dezvoltarea instrumentelor de lucru, tehnice (metodologii, proceduri) și digitale (sisteme de monitorizare a patrimoniului, aplicații IT, instrumente de analiză și prognoză);
- instruirea personalului;
- dezvoltarea rețelei de utilizatori cu sprijinul cărora vor fi finanțate intervențiile.

Buget investiție: finanțare prin PNRR (3,1 mil. Euro).

Pentru prezenta investiție sunt prevăzute cheltuieli de asistență tehnică finanțate prin PNRR.

Beneficiari și grup țintă:

Beneficiari: Ministerul Culturii (ca autoritate de reglementare în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil), deconcentratele acestuia, precum și Institutul Național al Patrimoniului (instituție aflată în subordinea MC), MDLPA (ca autoritate de reglementare în domeniul construcțiilor)

Grup țintă: proprietarii de clădiri istorice, cetățenii

Ajutor de stat:

Nu sunt implicate elemente de ajutor de stat în sensul art. 107(1) din TFUE, având în vedere că măsura vizează întreținerea monumentelor istorice și a clădirilor cu valoare istorică și arhitecturală, ce nu vizează o activitate economică. Considerăm că se aplică prevederile pct (34) din NOA - Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Complementaritatea cu alte componente: nu este cazul

Complementaritatea cu alte surse de finanțare: nu este cazul

Contribuția la Pilonul social european, inclusiv facilități pentru persoanele cu dizabilități:

Prin această investiție sunt create locuri de muncă pe perioadă determinată. Investiția este însă un pilot, scopul fiind acela de a replica modelul cel puțin la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare din România. Astfel investiția propusă are potențialul de a crea numeroase locuri de muncă pe termen mediu și lung. Locurile de muncă create vor ține cont de principiile de egalitatea de sex și de șanse.

Contribuția la inițiativele emblematice sau alte strategii ale UE:

Investiția contribuie la inițiativa emblematică privind Renovarea (Renovate), propunând o utilizare eficientă a resurselor prin prelungirea duratei de viață a clădirilor istorice, fără intervenții majore. De asemenea, întreținerea regulată a clădirilor istorice va facilita eficientizarea energetică și îmbunătățirea acestora pe viitor.

3. Autonomia strategică și probleme de securitate

Nu este cazul

4. Proiecte transfrontaliere și multinaționale

Nu este cazul

5. Dimensiunea verde a componentei

Toate intervențiile vizează tranziția fondului de clădiri către un fond construit verde. Actele normative aplicabile intervențiilor asupra clădirilor, precum și documentațiile tehnico-economice vor fi realizate astfel încât intervențiile să se încadreze în criteriile definite prin:

025a Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică

026a Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică

077 Infrastructură pentru combustibili alternativi [19]

Coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor privind schimbările climatice pentru ambele intervenții este de 100%, în timp ce coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor de mediu este 40% pentru ambele intervenții.

Pentru acest domeniu de intervenție, sunt vizate atât proiecte de renovare moderată, cât și aprofundată, pentru care vor fi definite prin ghidurile de intervenții criterii specifice pentru a facilita selectarea proiectelor relevante. Criteriile specifice includ indicatori de performanță pentru anvelopa clădirii (valorile maxime ale U , W/m^2K , pentru componentele principale ale clădirii – pereți, acoperiș, ferestre/uși), prevederea de sisteme de ventilare mecanică cu recuperare de căldură (MVHR) și de etanșeitate a anvelopei clădirii, și pentru reducerea consumului de energie și a emisiilor de CO_2 .

Pentru renovările moderate: Valorile maxime ale U corespund cerințelor minime actuale de performanță energetică, se vor recomanda sisteme de ventilare mecanică cu recuperare de căldură (MVHR), în timp ce reducerea minimă a consumului de energie și a emisiilor de CO_2 va fi de 30 %.

Pentru renovările energetice aprofundate: Valorile maxime ale U corespund unor valori mai scăzute în comparație cu cerințele minime actuale și se apropie de valorile recomandate de nZEB, în timp ce sistemele de ventilare mecanică cu recuperare de căldură (MVHR) vor fi obligatorii, iar reducerea minimă a consumului de energie și a emisiilor de CO_2 va fi de 60%.

Investiția privind crearea unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale: 023 - Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi care pun accentul pe economia circulară (coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor privind schimbările climatice pentru ambele intervenții este de 40%, în timp ce coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor de mediu este 100%).

Investiția privind înființarea infrastructurii pilot dedicate eficientizării energetice, respectiv a laboratorului de testare: 026 - Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin (coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor privind schimbările climatice pentru ambele intervenții este de 40%, în timp ce coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor de mediu este 40%).

De asemenea, prin programele de formare profesională continuă a specialiștilor în domeniul construcțiilor și prin programele de instruire pentru formarea și calificarea lucrătorilor în domeniul construcțiilor se contribuie la dimensiunea verde a componentei, domeniul de intervenție **01 - Contribuția la competențele și locurile de muncă verzi și la economia verde**, cu coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor privind schimbările climatice de 100%.

Prin această componentă, procesul de renovare a clădirilor va fi reformat pentru a se atinge potențialul maxim al beneficiilor extinse la nivelul fondului construit și al societății:

- la 1 Euro investit în eficiență energetică se întorc 5 Euro în finanțele publice;
- 1 mil. Euro investit în renovare energetică creează până la 27 de locuri de muncă/an;
- raportul cost-beneficiu al renovării energetice aprofundate poate fi de până la 1:4 dacă se cuantifică în evaluări impactul asupra sănătății și stării de bine, cum ar fi reducerea îmbolnăvirilor și un confort interior sporit;
- o clădire sănătoasă conduce la o reducere a concediului medical cu 0,4-1,5 zile/angajat/an.

6. Dimensiunea digitală a componentei

011 - Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale (6) - Coeficientul pentru calcularea sprijinului acordat obiectivelor privind tranziției digitale (100%)

- realizarea registrului digital al clădirilor - dezvoltarea unei baze de date naționale.

Prin investițiile propuse, digitalizarea va fi abordată astfel:

- echiparea clădirilor cu sisteme care să sprijine digitalizarea - smart readiness for building, în vederea adaptării operării acestora la nevoile ocupanților și la rețea, și pentru a îmbunătăți eficiența energetică și performanța globală a clădirilor, prin utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor și sistemelor electronice, a sistemelor de control al mediului interior împreună cu sisteme de gestionare a energiei, inclusiv contoare inteligente, respectiv prin automatizarea clădirilor și monitorizarea electronică a sistemelor tehnice ale acestora, în special în clădirile nerezidențiale mari și în clădirile rezidențiale multifamiliale care au dimensiuni suficiente pentru a permite o perioadă de recuperare a investiției mai mică de trei ani;
- dotarea cu echipamente digitale în raport cu funcțiunea desfășurată în clădire.